

Pohlády

Z OBSAHU:

KALENDÁR 2022
SAŠA MAKAROVÁ
RENATA BUCZOLICH

SPOMIENKY
ALEXANDER DUBČEK
EDITA GRUBEROVÁ

**TÝŽDEŇ SLOVENSKEJ
KULTÚRY V RAKÚSKU**

ROZHOVORY
ZDENKA BECKER
MICHAEL MACEK
NEHERA
JOZEF ĎURICA

NAŠE AKTIVITY
DIVADELNÉ
PREDSTAVENIA
PEŠIA PÚŤ
FILMOVÝ KLUB

IRENA BLÜHOVÁ
OSOBNOSTI

FRANZ SCHUBERT
ŽELIEZOVCE
ATZENBRUGG

KANTÁBRIA
CESTOPIS

WALDVIERTEL

AKTIVITY SOVA

**ŠTUDENTSKÁ
STRÁNKA**

MENU
RECEPTY NAŠICH
ČITATELIEK

SPOLKOVÝ KALENDÁR 2022

Fotografie: Andrea Peller

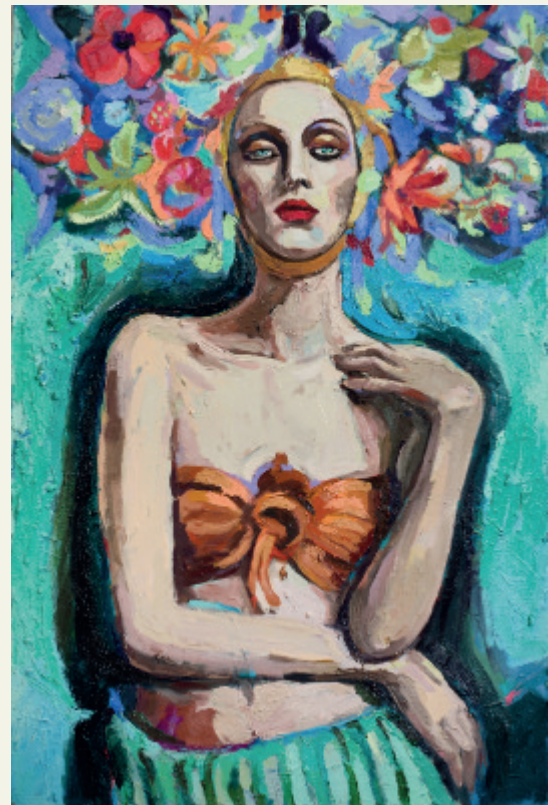

Vôňa kvetov/Der Duft der Blumen

Autorkami kalendára na rok 2022 sú dve Slovenky žijúce vo Viedni. Maliarka **Saša Makarová** predstavuje na svojich plátnach silné, krásne a nezameniteľné sebavedomé ženské postavy, namalované technikou impasto žiarivými a intenzívnymi farbami. Tieto ženy si uvedomujú svoju silu, osobnosť aj erotickú charizmu. Osamelé alebo v spoločnosti, zasnené či tajomné, priekavo pozerajú do očí diváka alebo aj cez neho, pričom vždy len ony určujú, čo sa udeje, a koľko o sebe prezradia.

Obrazy dopŕňajú poetické texty **Renaty Buczolic**, ktorá sa už v mladosti úspešne zúčastňovala básnických súťaží na Slovensku. V súťaži Bibliothek der deutschsprachigen Gedichte sa už dvakrát jej básne zaradili medzi top 100 spomedzi 10 tisíc zaslaných básní. Vo svojej tvorbe sa venuje medzilidským vzťahom, pričom sa citlivo ponára najmä do vnútorného sveta ženy a jej pocitov.

Ingrid Žalneva

Môj svadobný klobúk/Mein Hochzeitshut

Šťastie

Glück

kúpim si kvety
vo výpredaji
a na úver
tvoju lásku

ich kaufe mir Blumen
im Abverkauf
und deine Liebe
auf Raten

Všetci sa milujeme/Wir lieben uns alle

Ako ópium/Wie Opium

Obsah

- 2 SPOLKOVÝ KALENDÁR 2022 | *Ingrid Žalneva*
- 4 SPOMIENKA NA DUBČEKA | *Vlado Mlynár*
- 5 EDITA GRUBEROVÁ KRÁLOVNÁ KOLORATÚRY | *Edith Veith*
- 6 ZDENKA BECKER MÁM POCIT, ŽE PRÍTAHUJEM PRÍBEHY | *Ingrid Fux*
- 8 TÝŽDEŇ PLNÝ KULTÚRY A POHODY | *Igor Skoček*
- 9 NA NÁVŠTEVE NA RADNICI | *Vlado Mlynár*
- 10 DUBSKÉHO KABINET PREPYCHOVÁ OBÝVAČKA S POZORUHODNÝM PRÍBEHOM | *Ingrid Žalneva*
- 12 MICHAEL MACEK ICH HATTE MEIN BÜRO IM DUBSKY-ZIMMER! | *Ingrid Žalneva*
- 13 OPĚŤ NA VOLKSFESTE | *Vlado Mlynár*
- 14 IRENA BLŮHOVÁ JEDINÁ SNÍMKA POVIE VIAC AKO MNOŽSTVO SLOV | *Martina Víglašská*
- 16 NEHERA KRÁSA JEDNODUCHOSTI | *Elena Repka*
- 18 PODPOLIANSKE KRÍŽE | *Ingrid Žalneva*
- 19 PEŠIA PŮŤ | *Jana Gregor-Rogler*
- 20 KANTÁBRIA MALÁ KRAJINA VEĽKÝCH PREKVAPENÍ | *Ingrid Žalneva*
- 23 CHLIEB S MASLOM | *Ingrid Fux*
- 24 KAROLÍNA ESTERHÁZY DE GALANTHA
SCHUBERTOVA ŽELIEZOVSKÁ MÚZA | *Pavel Polka*
- 25 SCHUBERT A JEHO PRIATELIA NA ZÁMKU ATZENBRUGG | *Ingrid Žalneva*
- 26 UŽ TI NIKDY NENALETÍM! | *Zuzana Vančová*
- 27 VODA, ČO MA DRŽÍ NAD VODOU | *Miriam Spring*
- 28 ŠPORTOVÝ ŽIVOT ŠTUDENTA VO VIEDNI | *Filip Pupák-Zbyňovec*
- 29 AKO SPÁJA SLOVENČINA | *Maudi Delno a Timotheüs Blied*
- 30 MEDZI MANDELSTEINOM A NEBELSTEINOM | *Jana Gregor-Rogler*
- 32 SOVA A JEJ AKTIVITY
- 35 ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ
- 36 KURZ AUF DEUTSCH | *Katarína Žalneva*
- 38 MOJA CESTA ZA FILMOM | *Kvetoslava Michalíková*
- 39 MENU

Milí čitatelia Pohľadov,

máte v rukách nové číslo Pohľadov, je adventný deň, vonku sa možno už objavili prvé snehové vločky. Zapnete intuitívne televízor, no nie? Skúsme však niečo iné! Advent je pre mňa obdobie, keď si

dávame s manželkou predsavzatie. Začali sme pred rokmi s pôstnym obdobím, potom sme obmedzili sladké alebo alkohol. Ale čo tento rok? Moje motto 2021 je: absencia správ! Zoberme si denné televízne noviny – čo z toho, čo som počul, si pamätám na druhý deň? Za týždeň? Kto podal ruku ktorému prezidentovi? Nejde o to, že by ma to nezaujímalo. No v poslednom čase ma rozčuľujú diskusie o pandémie. Reči o tom, prečo niečo bolo tak, keď to dnes vidíme takto? Diskutujúci na jednej strane je člen vlády, musí dávať pozor, aby to, čo povie dnes, mu ten istý žurnalista nevytkol o pár týždňov neskôr, tak je radšej opatrný. Druhý, opozičný, hovorí, čo mu len napadne – nič konštruktívne, však na to tu nie je, on nemá vládny aparát na odborné komentáre, ale tak správne od brucha dokáže debatovať o všetkom. By-the-way, podľa neho všetko, čo robia tí z vlády, je katastrofa, a keď aj spraví niečo dobre, tak to malo byť už pred mesiacom, ale nie dnes. Potom rozpráva právnik o víruse, lekár o demonštrácii, kabaretiér o organizácii pandémie. Dostávam pocit, že som z toho celého jeleň. Mám ale na to adventný recept. Povedal som si – to stačí! Denne si tak ušetrim určite aspoň hodinu na iné veci, napríklad na prechádzku. Spolu to je viac ako dvadsať dní do roka, ak spím sedem hodín. Prečítam si knihu alebo dve. Keď ma niečo zaujíma, tak si zoberiem odborný článok. V advente šetrím sily a vyhýbam sa diskusiám o veciach, ktoré sú dané. Treba rúško v obchode? OK, tak si ho nasadím a nediskutujem, či to má zmysel. Mimochodom – ako spoznáte dôveryhodného človeka? Vtedy, keď v diskusii prizná: „Nie, v tomto sa nevyznám.“

A aký je váš advent?

Vlado Mlynár

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsk@slovaci.at

www.slovaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Zástupca šéfredaktorky: Vlado Mlynár
Redakčná rada: Ingrid Fux, Ingrid Konrad, Elena Mandik
Jana Gregor-Rogler, Zuzana Vančová, Martina Víglašská
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára. Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

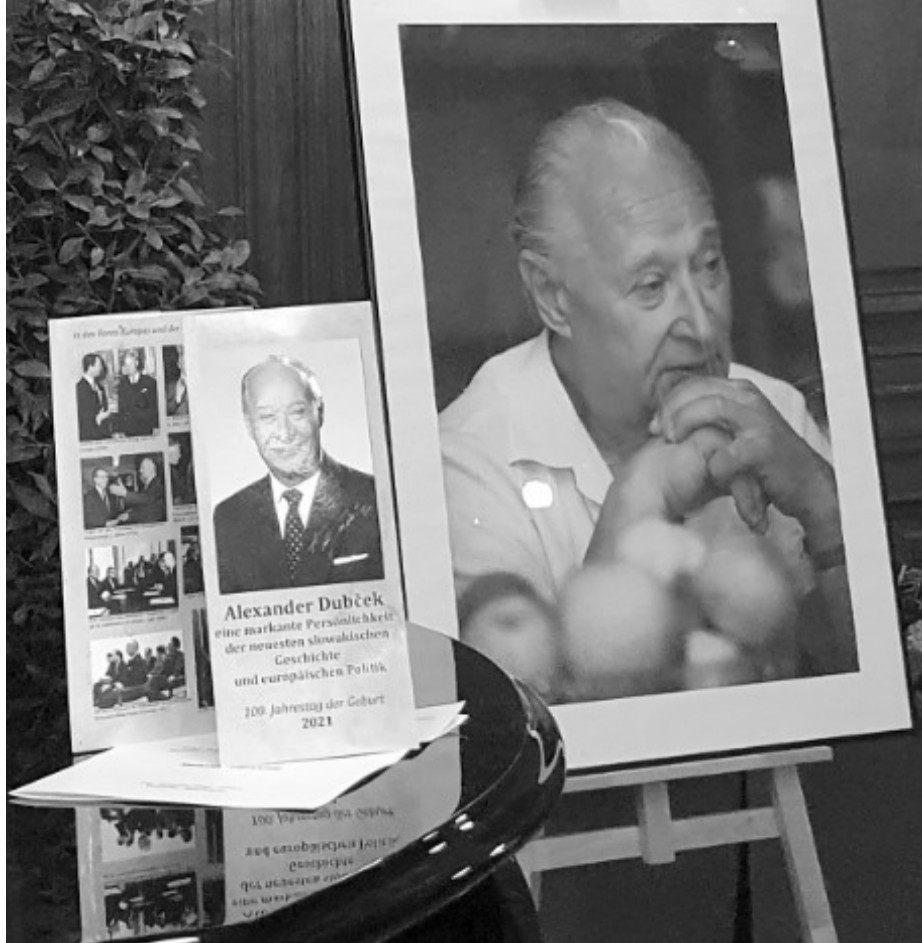
Vlado Mlynár

SPOMIENKA NA DUBČEKA

Vo štvrtok 16. septembra 2021 sa konalo na Viedenskej radnici spomienkové podujatie venované 100. výročiu narodenia slovenskej osobnosti a tváre „socializmu s ľudskou tvárou“ Alexandrovi Dubčekovi. Nie, nebol to klasický formálny akt zdvorilosti, ale skôr veľmi osobné spomienky na človeka, ktorého poslanstvo je aj v dnešnej dobe aktuálne. Ako povedal vo svojom príhovore veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Peter Mišík, „bude to nezabudnuteľný zážitok spomienok a kultúry“. A tak aj bolo. Ale kto bol vlastne Dubček, aký bol jeho plán?

Vo svojom príhovore v rádiu v apríli 1968 to jasne povedal: „Sľúbili sme vám, že sa budeme držať vývoja, ktorý sme začali. Stanovili sme si vybudovať v našej vlasti socialistickú spoločnosť s ľudskou tvárou, ktorá by bola hlboko demokratická, sociálne spravodlivá a moderne orientovaná. Spoločnosť, ktorá spája socialistické hodnoty s národnými, v ktorej môžu naši občania suverénne rozhodovať o svojom osude podľa svojho vedomia a svedomia.“ To sa, samozrejme, vedeniu v Sovietskom zväze nepáčilo. Bývalý rakúsky prezident Heinz Fischer si zaspomínal, ako mu Dubček rozprával o stretnutí s Brežnevom, kde padla otázka: „... a čo u nás, v Sovietskom zväze, my nemáme ľudskú tvár?“ Tento nový pojem nemohol on a jeho generácia akceptovať a nakoniec to aj riešil starým osvedčeným spôsobom – inváziou. Tieto historické udalosti a obrys zo života nám priblížil starosta Viedne Michael Ludwig. Jeho vedomosti o našej histórii ma veľmi pozitívne prekvapili. A keď ukončil svoj prejav poznámkou, že si zobral za úlohu nájsť miesto alebo ulicu, ktoré dostanú nové meno – po Dubčekovi, prišiel prvý spontánny potlesk publika.

Pre ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Ivana Korčoka bolo dôležité vzdať hold jednej z najväčších slovenských osobností doma, ale aj v zahraničí – ako je to v Rakúsku, kde má odkaz Alexandra Dubčeka stále veľa priaznivcov. Druhý potlesk publika a aj ozvenu v príhovore Erharda Buseka si vyslúžil jeho úprimný pohľad na hodnoty ako ľudskosť, tolerancia a spravodlivosť, ktoré presadzoval Alexander Dubček a ktoré sú dôležité aj dnes. Politika pozostáva dnes z útokov proti každému, kto má iný názor – a to celé bez hraníc ľudskosti. Práve tu je Dubček nepochybne výraznou slovenskou osobnosťou a jeho odkaz vnímate s veľkou úctou, hrdosťou a vďačnosťou.

Spomienkový bulletin

Fotografie: Ingrid Žalneva

Vo svojich príhovoroch to potvrdili aj ďalší prítomní hostia, medzi nimi aj Dubčekov syn Pavol. Priblížil nám život ich rodiny, napríklad dovolenky, ktoré jeho otec dokázal hneď využiť na vytváranie internacionálnej siete ľudí zmyšľajúcich podobne ako on.

Minister Korčok spontánne rozprával o svojom zážitku z 21. augusta 1968. Hoci mal len štyri roky, ešte stále sa mu ako film pred očami premieta scéna, keď jeho mama buď otca vykrikom: „Vstávaj, prišli Rusi!“ a ako ho berie otec na ruky a z okna pozorujú dlhý rad tankov. Vtedy mu otec zašepká so smútkom v tvári: „To je koniec!“ Ešte raz počul tieto otcove slová, keď mu v roku 1989 po prejave Dubčeka v Bratislave volal, či to tiež videl v televízii. „Áno, to je koniec!“ – tentoraz bolo ale v tých slovách počuť radosť.

Aj ja si pamätám na osudný augustový deň 1968. Bol som s mamou nakupovať. Na Centrálnom trhovisku sme chceli prejsť na druhú stranu cesty, keď nás od toho odradila dlhá

kolóna tankov a nákladných áut. Tak sme čakali skoro hodinu, aby sme prešli cez cestu.

Bývalý zástupca ministerského predsedu Erhard Busek, v súčasnosti predseda Inštitútu pre Dunajský priestor a strednú Európu, to pekne zhrnul, keď povedal, že potrebujeme viac takýchto podujatí. Pretože spomienka na Dubčeka, ktorý bol výnimočný politik druhej polovice 20. storočia, má európsku dimenziu. Bol to politik, ktorý sa nenechal inštrumentalizovať inými politickými smermi.

Súčasťou spomienkového podujatia na Viedenskej radnici, ktoré zorganizovalo Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Rakúsku a Slovenský inštitút vo Viedni, bolo premietanie dokumentárneho filmu o Alexandrovi Dubčekovi. Otvorenie výstavy venovanej jeho osobnosti doplnilo vystúpenie jedinečných slovenských umelcov Dalibora Karvaya a Daniela Buranovského, ktorých poznajú aj naši členovia z niekoľkých výborných koncertných večerov v našich spolkových priestoroch. ■

Starosta Viedne Michael Ludwig (vpravo) a zástupcovia RSKS Vlado Mlynár a Ingrid Žalneva

Z výstavy

Edith Veith

EDITA GRUBEROVÁ KRÁĽOVNÁ KOLORATÚRY

Foto: Pavol Demeš

Edita Gruberová pri odovzdávaní ocenenia ministra MZVEZ SR za prínos pri šírení dobrého mena Slovenska v zahraničí v auguste 2021

Náše Slovensko nemá veľa významných osobností s medzinárodným presahom, avšak v jednom odbore určite držíme svetový prím, a to je operný spev. Ako malá krajina máme také výrazné osobnosti v tejto umeleckej oblasti – grande dámy: Luciu Popp, Editu Gruberovú, Gabrielu Beňakovú, Ľubicu Orgonášovú, Teréziu Kružliakovú i vychádzajúcu hviezdu Slávku Zámečníkovú, o ktorej budeme v budúcnosti ešte veľa počuť, ako aj Petra Dvorského, Miroslava Dvorského, Pavla Bršlíka, Štefana Kocána, Sergeja Kopčáka, Dalibora Jenisa a ďalších umelcov. Istú zásluhu na tom má určite danosť od prírody, ale vo veľkej miere aj naša operná škola a jej poprední pedagógovia.

Celý svet a hlavne kultúrnu obec a osobne aj mňa nesmierne zarmútila a zaskočila smutná správa, že nás 18. októbra tohto roku nečakane vo veku 74 rokov opustila „kráľovná belcanta“ **Edita Gruberová**. Narodila sa v roku 1946 v Bratislave-Rači a svoj nádherný hlas zdedila po svojej matke. Už v škole jej učiteľka a miestny farár spoznali a podporovali jej mimoriadne nadanie, a tak bolo samozrejmé, že išla študovať operný spev na Konzervatórium a následne na Vysokú školu múzických umení v Bratislave. V roku 1968 debutovala Rosinou v Rossiniho opere *Barbier zo Seville* v Opere SND, kde už aj počas štúdiá niekoľkokrát hosťovala. V štúdiu chcela ďalej pokračovať v Taliansku alebo v Leningrade, avšak okupácia zmarila jej plány, a tak prijala angažmán vo vtedajšej Spevohre Divadla J. G. Tajovského v Banskej Bystrici. Tu pôsobila dve sezóny, excelovala hlavne vo Verdiho operách – ako Violetta v *Traviate* a Gilda v opere *Rigoletto*, ako aj v Straussovej operete *Netopier*. Ako Bystričanke sa mi dodnes vynára a ostáva v pamäti veľký pútač s tlačnými písmenami na banskobystrickej veži na námestí, že Edita Gruberová bude mať posledné vystúpenie v tomto meste jej krátkeho pôsobenia, ktoré som si, samozrejme, nemohla nechať ujsť. Nesmierne si vážim, a až neskoršie som si uvedomila, že som mala tú česť v rámci umeleckej agentúry

Slovkoncert sprostredkovať jej prvé mimodivadelné koncerty v mestách a kúpeľoch Stredoslovenského kraja i na Letnom festivale v Trenčianskych Tepliciach. Po skončení účinkovania v banskobystrickej opere najskôr ako elévke a od roku 1970 už ako riadnej členke Viedenskej štátnej opery sa jej kariéra začala bleskovo rozvíjať a prichádzali pozvania na scény celého sveta.

Počas svojho takmer 50-ročného umeleckého pôsobenia bola Edita Gruberová pravidelným víťaným a obdivovaným hosťom v takmer všetkých významných svetových operných domoch, či už to bola Metropolitan Opera v New Yorku, La Scala Milano, Covent Garden London, Opera National de Paris, Deutsche Oper Berlin a mnohé ďalšie. Ako Kráľovná noci v Mozartovej opere *Čarovná flauta* bola po celé desaťročia bez konkurencie. Jej vysoké F fascinovalo státisíce verných fanúšikov a jej mimoriadny talent inšpiroval mnohých operných režisérov uvádzať v jej obsadení málo hrané opery pre náročné spevácke party, ktoré však ona hravo zvládala. Svetovo uznávaný rakúsky operný režisér Otto Schenk ako čestný hosť na spomienkovom programe venovanom Lucii Popp v našom Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku si tiež zaspomínal aj na Editu Gruberovú, ako rád s ňou spolupracoval, lebo bola nesmierne vnímavá, disciplinovaná a vždy stopercentne pripravená – či na skúškach alebo na javisku – bezchybne odspievať a odohrať svoju rolu. Nezabudnuteľná ostane jej Zerbinetta v Straussovej *Ariadne na Naxe*,

Olympia v Offenbachových Hoffmanových poviedkach, Norma v rovnomennej Belliniho opere, ale aj ako Mária v Donizettiho *Dcére pluku* a v desiatkach ďalších operných postáv, mnohé z nich v spolupráci s jej neskorším životným partnerom, dirigentom Friedrichom Haiderom.

Niekoľkokrát som navštívila jej vystúpenia vo Wiener Staatsoper, Theater an der Wien či v Musikverein, vždy s kyticou kvetov som jej po predstavení zablahoželala a povedali sme si len zopár slov, aby som nezdržovala jej ďalších nespočetných gratulantov. Nezabudnuteľný bol môj zážitok, keď vo Viedenskej opere mala pri klaňacke po uvedení *Dcéry pluku* až 15-minútový standing ovation...

Edita Gruberová sa od 70. rokov 20. storočia zaradila k svetovej opernej špičke a svoju mimoriadne bohatú a nesmierne úspešnú umeleckú kariéru ukončila v marci 2019 v Národnom divadle v Mníchove, kde jej diváci tleskali až 50 minút. Mojou tajnou túžbou bolo pozvať ju do nášho kultúrneho spolku, ako sme už hostili aj iných mnohých popredných umelcov, avšak toto pranie nám ostane už nespĺnené... Slovensko a svet sa v októbri s hlbokým žiaľom navždy rozlúčili s jedinečnou osobnosťou operného interpretačného umenia a neopakovateľnou Kráľovnou noci... ■

Použité zdroje:

Wikipédia

Štátna opera Banská Bystrica

KURIER 19. 10. 2021

Foto: Archív MZVEZ

Počas koncertu v Stephansdome v decembri 2016 s dirigentom Petrom Valentovičom (vľavo) a barytonistom Richardom Švedom

Ingrid Fux

ZDENKA BECKER

MÁM POCIT, ŽE PRIŤAHUJEM PRÍBEHY

Spisovateľka Zdenka Becker je vďaka svojim rôznorodým literárnym aktivitám známa nielen čitateľom v nemeckom prostredí, v Rakúsku či Nemecku, avšak tým, že pochádza z bývalého Československa, pozná ju taktiež slovenské a české publikum.

Vďaka pestrej palete jazykov, do ktorých už boli preložené jej knihy, poznajú jej tvorbu aj čitatelia v mnohých ďalších krajinách sveta.

Pri príležitosti jej životného jubilea sme sa so Zdenkou Becker stretli a v príjemnej atmosfére viedenskej multikultúrnej reštaurácie porozprávali o jej tvorbe, živote a ďalších plánoch. Jej čulý výzor ani v najmenšom nezadáva indíciu na jubileum, ktoré tohto roku oslávila. Predpokladám, že tak ako mňa aj našich čitateľov bude zaujímať, čo je za touto jej obdivuhodnou vitalitou, bystrým postrehom i pozitívnym pohľadom na svet okolo nás. Ako mi v rozhovore prezradila, neskrýva sa za tým žiadne veľké tajomstvo, ale bežný, organizovaný pracovný autorský deň, ktorý sa u nej začína pomerne skoro. Po raňajkách sa presunie do pracovne a dopoludnia sa venuje kreatívnej tvorbe a píše. A nakoľko je nielen dobrá spisovateľka, ale aj kuchárka, rada si pripraví niečo chutné na obed z vlastnej kuchyne. Po kratšom oddychu nasleduje prechádzka s manželom do lesa, k rieke alebo k jazerám v krásnom prírodnom prostredí. Potom si Zdenka opäť sadne k počítaču a venuje sa korešpondencii. Večer si necháva pre rodinu, priateľov alebo kultúrne podujatia. Okrem tohto kratučkého návodu na vitálny život prišlo aj na ďalšie zaujímavé rozprávanie.

Keď sa pozriete na svoje začiatky tu v Rakúsku, čo bolo rozhodujúce, že ste sa vydali na spisovateľskú dráhu?

Že sa raz stanem spisovateľkou, nebolo plánované. V Bratislave som vyštudovala Vysokú školu ekonomickú, ale keď som v roku 1975 prišla s čerstvým diplomom do Viedne, nič mi

Slovenka, Rakúšanka, Európanka a svetoobčianka - spisovateľka Zdenka Becker

Fotografie: Ingrid Fux

tam nebol platný. Po prvé – nevedela som po nemecky, po druhé, práve sa mi narodilo dieťa a po tretie, diplomy zo socialistických krajín neboli v Rakúsku uznané.

*Ako prvé som sa pustila do nemčiny. Doma som sa usilovne učila slovíčka, na kurzoch gramatiku. Robilo mi to veľkú radosť, keď som sa zo dňa na deň vedela lepšie dorozumieť a riadne sa vyjadriť. Takto vybavená som imatrikulovala na Viedenskej univerzite a študovala na Fakulte prekladateľstva niekoľko semestrov nemčinu ako cudzí jazyk. A keď som sa po niekoľkých rokoch uchádzala o miesto v Dolnorakúskom Pressehause, ponúkli mi miesto redaktorky v redakcii týždenníka *Niederösterreichische Nachrichten*. To bolo pre mňa veľké prekvapenie. Veď novinárstvo bolo to, po čom som v mladosti tak veľmi túžila. Po čase som však zistila, že lokálny žurnalizmus predsa len nie je to moje, a začala som písať literatúru.*

Ako prijali vaše spisovateľské nadšenie a úspechy vaši rodičia, ktorí žili na Slovensku?

Moji rodičia tým neboli veľmi nadšení a nevenovali tomu veľkú pozornosť už aj z toho dôvodu, že som písala po nemecky a do slovenčiny bola za ich života preložená len jedna kniha. Dnes je to už inak, do slovenčiny sú preložené skoro všetky moje knihy. Ale to nebol jediný

dôvod, oni boli trochu rozčarovaní z toho, že s mojím ekonomickým vzdelaním som mohla dosiahnuť viac. Najradšej by ma videli v banke alebo na ministerstve...

Ste veľká cestovateľka, ktoré spomienky sa najviac odzrkadľujú vo vašej tvorbe?

Všetko, čo zažijem, sa odzrkadľuje v mojej tvorbe. Rada spoznávam cudzie krajiny a ľudí, ktorí v nich žijú. Ale nechodím po mestách ako turistka, skôr ako pozorovateľka detailov. Rada sa rozprávam s ľuďmi, vypočujem si ich príbehy, navštívim ich v ich domoch. Mávam niekedy pocit, že priťahujem príbehy. Všade, kade chodím, mi ľudia rozprávajú o svojich osudoch a ja to spájam s mojimi skúsenosťami. Takto vznikajú príbehy. Rada chodievam do USA, ale aj do Číny, Kórey a Indie – tieto krajiny ma veľmi fascinujú. Ale najradšej žijem v Rakúsku. V našom dome v Dolnom Rakúsku som si vytvorila oázu pokoja a mieru a tu sa cítim najlepšie.

Mohli by ste našim čitateľom priblížiť svoju tvorbu? Beletria, básnická tvorba, divadelné hry, scenáre, preklady...

Začínala som krátkymi formátmi – čiže básňami a poviedkami. Uverejňovali mi ich v literárnych časopisoch. Hneď na to nasledovali rozprávky a rozhlasové hry pre deti. Odtiaľ bol už len kúsok k divadlu. Doteraz som napísala

trinásť divadelných hier (z toho desať pre dospelých), jedenásť kníh (z toho sedem románov) a scenár k televízному filmu. Môj najnovší román *Es ist schon fast halb zwölf* (Je už skoro pol dvanástej) vyjde koncom januára 2022 vo vydavateľstve Amalthea vo Viedni. Moje originály vychádzajú v nemčine. Tu som začala profesionálne písať a nemčina je mojím pracovným jazykom.

Tvorba ktorého spisovateľa vo vás zarezonovala?

Bolo ich niekoľko, ale najhlbší dojem som mala zo stretnutia so Siri Hustvedt, americkou spisovateľkou nórskeho pôvodu. Stretla som ju v New Yorku na podujatí, ktoré moderoval jej manžel Paul Auster. Po programe sa všetci poslucháči, zväčša študenti a profesori New York University, vrhli na Paula a Siri stála opodiaľ. Oslovila som ju, slovo dalo slovo a dohovorili sme si stretnutie hneď o týždeň. Bola veľmi spontánna a ústretová, hneď mi dala svoj mailový kontakt a naozaj sme sa o pár dní stretli na večeru. Uchvátila ma jej prirodzenosť a skromnosť. Rozprávali sme sa o našej práci, v akých podmienkach píšeme, ako máme každá zariadenú pracovňu, ktoré kritériá musí spĺňať táto miestnosť, ale taktiež o osobných veciach, o deťoch, rodine a pod. V mnohom sme našli paralely, výborne sme si porozumeli a jej publikácie patria k mojim najobľúbenejším knihám.

Ako je to s prekladmi vašich kníh do rôznych jazykov alebo opačne, ako si vyberáte knihy na preklad vy? Čo najviac zaváži a aké sú pohnútky?

Pri prekladoch do slovenčiny a češtiny zavážil môj pôvod. Prekladateľom a vydavateľom som dala moje knihy a oni ich vydali. Niektoré preklady zorganizovalo moje rakúske vydavateľstvo (do litovčiny, holandčiny...). Preklady do exotických jazykov ako hindčina, pandžábcina, urdčina, mandarínska čínština..., ale tiež do angličtiny, francúzštiny, taliančiny vznikli viac-menej náhodne. Na kongresoch sa stretávajú spisovatelia s prekladateľmi, slovo dá slovo a projekt je na svete. Všade, kde mám preložené knihy, ma tiež pozývajú na čítania. Veď spisovateľský život nie je len osamelé písanie doma na počítači, ale aj cestovanie a spoznávanie nových svetov.

Zo slovenčiny do nemčiny prekladám hlavne texty do antológií a na čítania. Zorganizovala som v Rakúsku veľa medzinárodných stretnutí, na ktoré som pozvala aj slovenských spisovateľov, boli medzi nimi napríklad Milan Richter, Ján Tužinský, Klára Jarunková, Jana Bodnárová, Mária Kopcsay, Tamara Heribanová, Hana Lasicová, Mária Bátorová alebo Etela Farkašová.

Áká literatúra priťahuje vás? Aké zaujímavé dielo by ste odporučili čitateľom do pozornosti?

Čítam hlavne aktuálnu rakúsku literatúru a teším sa z každého vydareného diela. Ale predovšetkým ma fascinuje americká literatúra – Philip Roth a už spomínaná Siri Hustvedt. Ale aj na Slovensku mám obľúbených spisovateľov, patria k nim hlavne Jana Bodnárová, Jana Juráňová, Veronika Šikulová a Mária Kopcsay.

Stretávame sa na sklonku roku 2021. Aké sú vaše prania či plány, ktoré by ste si chceli splniť na budúci rok?

Po týchto takmer dvoch rokoch pandémie, obmedzení a neistoty by som veľmi rada išla k moru, pretože more milujem. Hneď ako to pôjde, možno už v máji by som rada išla do nejakej teplej destinácie, napr. na Cyprus, a načerpala tam slnečnú energiu a elán. Ako som už spomínala, v januári budúci rok mi má vyjsť nový román. Samozrejme, je už dávno hotový a ja pracujem na novom projekte. Ale čo to je, to ešte neprezradím...

Ďakujeme za rozhovor, prajeme pevné zdravie a ešte veľa nielen spisovateľských úspechov.

Zdenka Beckerová, narodená 25. marca 1951 v Chebe (Československo), je slovensko-rakúska spisovateľka. Narodila sa v Českej

republike a detstvo prežila v Bratislave. Po skončení strednej školy vyštudovala Ekonomickú univerzitu v Bratislave (promovala v roku 1974). V roku 1975 sa po svadbe s Rakúšanom Leom Beckerom presťahovala do Rakúska. V roku 1986 začala písať aj po nemecky. V rokoch 1988 – 1990 navštevovala tlmočnícky inštitút vo Viedni. Od roku 1983 žije so svojou rodinou v St. Pölten-Radlberg. Má dve deti.

Jej diela boli preložené do slovenčiny, češtiny, angličtiny, francúzštiny, holandčiny, taliančiny, rumunčiny, španielčiny, perzštiny, hindčiny, pandžábciny, urdčiny, telugčiny a mandarínčiny.

Zdenka Becker prekladá zo slovenčiny, češtiny a ruštiny do nemčiny a z nemčiny do slovenčiny. Hovorí piatimi jazykmi, v ktorých aj myslí a sníva. Vo svojom vnútri sa cíti ako Slovenka, Rakúšanka, Európanka a svetoobčianka.

Viac na: www.zdenkabecker.at ■

TÝŽDEŇ PLNÝ KULTÚRY A POHODY V KRÁSNYCH HISTORICKÝCH PRIESTOROCH

Slovenský inštitút vo Viedni si túto jeseň po prvý raz vyskúšal úplne nový koncept prezentácie slovenskej kultúry. V zhutnenej podobe v priebehu jedného týždňa – od 8. do 16. októbra – ponúkol rakúskemu publiku viacero zaujímavých podujatí v nezvyčajných priestoroch aj mimo rakúskeho hlavného mesta. Priestory to boli naozaj honosné a exkluzívne, ako napríklad zámok Schloss Hof v Dolnom Rakúsku, hotel Sacher vo Viedni, obranná veža v Hainburgu, námestie Freyung či zámok Hellbrunn v Salzburgu.

Fotografie: Igor Skoček

Veselá atmosféra v podaní Funny Fellows na Freyungu

aj módna prehliadka krojov a moderných odevov ÚĽUV-u a na záver vystúpili členky združenia Folklab s tanečným programom. Podujatie hudobne obohatil koncert ľudovej hudby Dudíci. Možno smelo povedať, že zámok Schloss Hof patril celý ten deň tradičnému slovenskému umeniu.

Oranžéria zámku Hellbrunn prehriata nielen slnkom

V priestoroch Oranžérie zámku Hellbrunn v Salzburgu bola za účasti popredných predstaviteľov spolkovej krajiny Salzburg slávnostne otvorená výstava k nedožitým 100 rokom narodenia Alexandra Dubčeka. Na úvod pozdravil účastníkov honorárny konzul SR pre Salzburg Gerald Hubner. Starosta mesta Harald Preuner vyzdvihol prínos Alexandra Dubčeka pre demokratizačný a obrodný proces v šesťdesiatych rokoch a pre zblížovanie Západu s vtedajším Československom. Slávnostný ráz podujatiu dodal koncert Moyzesovho kvarteta. Krátky dokumentárny film prítomným ukázal, že Alexander Dubček bol naozaj politik s „ľudskou tvárou“ – príjemný človek s melodickým hlasom, ktorý priniesol do priestorov Oranžérie rovnaké teplo, aké po celý deň táto miestnosť vstrebávala obrovskými sklenenými oknami zo slnečných lúčov.

Večer v znamení Skalice

Na Týždeň slovenskej kultúry v Rakúsku sme samozrejme využili aj priestory Slovenského inštitútu. Dr. Michael Macek z viedenského múzea úžitkového umenia (MAK), odborník na keramiku a porcelán, dlhodobý propagátor Slovenska v Rakúsku, predstavil početnému

Krása slovenských krojov v zámku Schloss Hof

Schloss Hof plný slovenských krojov

Týždeň slovenskej kultúry v Rakúsku slávnostne otvorila štátna tajomníčka Ministerstva kultúry SR Viera Leščáková v reprezentačných priestoroch Festsaal zámku Schloss Hof, kde sa uskutočnila vernisáž výstavy Ústredia ľudovej a umeleckej výroby Slovenské kroje – kreatívne synergie. Výstava bola umiestnená v piatich miestnostiach hlavnej budovy zámku a bola tu počas celej jesene. Súčasťou slávnostného večera bola

NA NÁVŠTEVE NA RADNICI

Foto: Margita Jonas

Zľava: Poslankyňa viedenského krajinského parlamentu Barbara Novak, predseda Spolku Komenský Karl Hanzl, mestský radca pre vzdelávanie, mládež integráciu a transparentnosť Christoph Wiederkehr, Vlado Mlynár (RSKS) a predseda Menšinovej rady českej a slovenskej vetvy v Rakúsku Pavel Rodt

Na jeseň sme spolu s Ingrid Konrad a reprezentantmi českej národnostnej skupiny Karlom Hanzlom a Pavlom Rodtom navštívili starostu mesta Viedne Michaela Ludwiga (SPÖ). Predseda Českého poradného zboru pri Úrade spolkového kancelára Karel Hanzl predstavil budúci rok ako Rok viedenských Čechov a Slovákov 2022. Cieľom má byť pozitívne ukázať naše menšiny v Rakúsku nielen ako potenciál pre ekonomiku a kultúru, ale aj ich význam pre politickú stranu ako voličov v budúcnosti. Niekoľko podujatí je už pripravených ako napríklad podujatie v Schweizerhaus, akadémia na Prater-Bühne alebo omša v Stephansdome a Chráme sv. Víta v Prahe. Jeden z ďalších významných bodov programu by mal byť obed pre deti a ich rodičov – počíta sa s okolo tisícou ľudí na Viedenskej radnici. Starosta prisľúbil podporu a záštitu nad týmto rokom.

O pár týždňov sme spolu s ostatnými národnostnými skupinami navštívili zástupcu starostu Christopa Wiederkehra (NEOS). Po takmer roku vo funkcii výkonného mestského radcu pre vzdelávanie, mládež, integráciu a transparentnosť sa nám konečne podarilo realizovať tento termín. Pochopenie pre národnostné menšiny mu bola položená do kolísky. Jeho otec je pôvodom Maďar, ktorý prišiel do Rakúska v roku 1956 bez rodičov ako maloletý, matka pochádza z Francúzska. Informovali sme pána Wiederkehra o našich aktivitách, ale aj problémoch, ktoré v jednotlivých skupinách máme. Samozrejme, že ťažisko bolo okolo školstva a mládeže. Spolok Komenský bude sláviť svoje 150. výročie. Zastrešuje aktivity od materskej školy, obcej školy až po osemročné gymnázium vo Viedni. Školy Komenského už po dlhé desaťročia ponúkajú deťom žijúcim vo Viedni výučbu nielen v nemeckom, ale aj v českom a od roku 2004 aj v slovenskom jazyku. Cieľom je finančne zabezpečiť chod školy. Pre nás Slovákov je otázka mobility národnostnej skupiny dôležitá. V terajšom zákone sme ako autochtónna skupina uznaná len na pôde Viedne. Dnes je toto ohraničenie limitujúcim faktorom. Hlavne keď si človek pozrie, kde sa Slováci teraz usádzajú – je to skôr pohraničie. My chceme, aby sme boli uznaní v celom Rakúsku.

Vlado Mlynár

Sopranistka Viktória Ballánová

tohto významného rakúskeho skladateľa v Želiezovciach. Podujatie vyvolalo obrovský záujem, a tak sme museli doplniť stoličky aj nad rámec bežnej kapacity sály. Veríme, že sladká torta na záver celého podujatia vyvolala príjemný pocit z pekne prežitého večera.

Keď si okoloidúci podupkávajú do taktu

V snahe maximálne priblížiť širokej rakúskej verejnosti slovenskú kultúru „v priamom dotyku“ sa piaty deň kultúrneho týždňa odohrával priamo „na ulici“ – na viedenskom námestí Freyung. V rámci Street live festivalu na jednom z najmalebnejších historických námestí Viedne vystúpili Funny Fellows a folklórny súbor Ludovka.SK. Kapela Funny Fellows, ktorej koncert dotvárali aj dobovo oblečené tanečnice, rozprúdila zábavu swingovými piesňami a humorom. Ludovka.SK zase rozohrala prítomných divákov tradičnou slovenskou folklórnou muzikou. Akcia zaujala mnohých okoloidúcich, ktorí využili prítomnosť stánku Hlavného mesta SR Bratislavy, aby sa dozvedeli viac o možnostiach cestovného ruchu v oblasti bratislavského regiónu. Viacerí si pri rezkých tónoch aj zatancovali. Krásne počasie a hojná účasť boli už len milým spriemnením tejto živej akcie.

Koncert na streche

Týždeň slovenskej kultúry v Rakúsku sme ukončili vydareným podujatím Grenzenlos radeln (Cyklistika bez hraníc) v čarovnom prostredí mesta Hainburg an der Donau. Akcia sa uskutočnila priamo vo vnútri známej historickej veže Halterturm, na jej druhom poschodí prezentovala spisovateľka Julia Köstenberger svoju knihu „Grenzenlos radeln 2“ o cyklotúrach medzi Rakúskom a Slovenskom. Ako povedala, mesto Hainburg je akýmsi logickým východiskovým bodom cyklotúr z Rakúska smerom na Slovensko. Na prvom a druhom poschodí bolo možné vidieť výstavu fotografií prírody a mestieček prihraničných oblastí očami cyklistu od Dr. Lubomíra Tüköra, Slováka, ktorý od roku 1992 žije v Rakúsku. Prítomných privítala za mesto Hainburg poslankyňa Mestskej rady Michaela Gansterer-Zaminer. Po skončení prezentácie sme sa všetci presunuli na strechu veže, kde sme si spolu s výhľadom na okolité pamiatky a neďalekú Bratislavu vychutnávali koncert jazzového Altar tria známeho saxofonistu Nikolaja Nikitina. V takomto prostredí výborne zachutilo aj občerstvenie pripravené našimi hosťami z Turistickej informačnej kancelárie v Hainburgu a prípitok na počesť ukončenia úspešného Týždňa slovenskej kultúry v Rakúsku. ■

Igor Skoček

Riaditeľ Slovenského inštitútu vo Viedni

Koncert jazzového Altar tria v Hainburgu

Ingrid Žalneva

DUBSKÉHO KABINET

PREPYCHOVÁ OBÝVAČKA S POZORUHODNÝM PRÍBEHOM

Z Viedne do Holíča, z Holíča do Brna, v Brne z jedného paláca do druhého, a opäť naspäť do Viedne.

Takto stručne by sa dala vyjadriť história luxusnej komnaty, ktorá je dnes pýchou viedenského Múzea úžitkového umenia (MAK). Je až neuveriteľné, že sa pri tolkom sťahovaní zachoval kabinet takmer kompletný, veď na jeho výzdobu sa použil obzvlášť krehký materiál – porcelán.

Na začiatku 18. storočia sa porcelánové izby stali módnou záležitosťou. Porcelán, nazývaný aj biele zlato, bol drahým tovarom, a tak keď si niekto nechal vo svojom paláci zriadiť miestnosť okázalo vyzdobenú týmto vzácnym materiálom, slúžilo to nielen na potešenie jeho oka, ale hlavne na prezentáciu jeho bohatstva a spoločenského statusu.

Objednávka z Holíča

Holíčsky zámok (okres Senica) vznikol prestavbou stredovekého hradu. Mohutnú barokovo-klasicistickú stavbu tvoria tri krídla. K najpozoruhodnejším bývalým majiteľom tejto historickej pamiatky patrí bezosporu Jozef Czobor von Szent-Mihály. Po svojom otcovi

Porcelánový kabinet v Múzeu úžitkového umenia (MAK – Museum für angewandte Kunst) vo Viedni

zdedil aj ďalšie bohaté majetky, no ako sa to často stáva, svoje bohatstvo nerozvážne rozhadzoval alebo prehrával v kartách. O jeho výstredných počinoch sa trajújú celé legendy. Napríklad keď raz vo svojom viedenskom sídle nečakane pri stole pozval svojich hostí na vychádzkovú jazdu, koče si to s prevkapanými hosťami namierili rovno do Paríža, kde spoločnosť pobývala tri dni v najdrahších hoteloch. Potom sa znova všetci vrátili do Viedne. Czoborovým rivalom bol markíz Taroucca. Raz sa stali o tisíc dukátov, kto sa na blížiaci slávnosti objaví v drahšom odevu, nesmeli však použiť perly ani drahokamy. Tarouccove obľebenie bolo nákladné a honosné, Czobor prišiel v kožuchu. Jeho pravá, omnoho vyššia

hodnota vyšla najavo, až keď gróf ukázal podšívku, zhotovenú z originálneho plátna renesančného maliara Correggia! Aj zámok v Holíči nechal Czobor luxusne vybaviť. Z porcelánky vo Viedni, druhej najstaršej v Európe – založenej v roku 1718, si objednal porcelánový kabinet, ktorý umiestnil na prvom poschodí vedľa tzv. čínskeho salónika.

Sťahovanie do Brna

Jozef Czobor sa však z prepychovej izby na svojom zámku netešil dlho. Excentrické nápady a gamblersvo ho priviedli takmer na mizinu, aby sa zachránil, začal svoje majetky predávať. Holíčsky zámok aj s príslušným parkom od neho v roku 1736 odkúpil František

Foto: © MAK/Hanady Mustafa

Pohovka pre dámu v krinolíne

Detail rámu obrazu

Foto: © Joe Coscia, Jr./MAK

Foto: © Joe Coscia, Jr./MAK

Štefan Lotrinský, manžel Márie Terézie. Zámok získal za veľmi výhodnú cenu aj so zariadením, len jediná jedna miestnosť bola prázdna – porcelánový kabinet. Grófká Mária Antónia, rodená kňažná Lichtenštajn, Czoborova matka, práve dedila po svojej zosnulej matke, a tak zo svojho dedičstva odkúpila vzácny kabinet z konkurznej podstaty a nechala ho vstavať do svojho paláca na dnešnom Námestí slobody v Brne. Priestor bol však menší, rozmery porcelánovej izby sa museli prispôsobiť. Na tomto mieste ostal kabinet až do smrti jej druhého manžela, potom palác získava rodina Piatí, najskôr Johann Georg, po ktorom ho zdedil syn Emanuel v roku 1762. Noví majitelia vzácnu izbu premiestnili do mestského paláca na Rudolfovej ulici v Brne a postupne ju začali dopĺňať nábytkom. Pribudli aj nástenné hodiny, ktoré zhotovil brniansky hodinársky majster Sebastian Kurz (zhoda mien čisto náhodná!). Keďže miestnosti boli menšie než v Holíči, zvyšné porcelánové platničky našli nové uplatnenie na rámoch obrazov. Na obraze s portrétom Jozefa II. je ich až 112! Štvrtý luster, ktorý sa nezmesťil na menší strop, rozobrali a vyrobili z neho svietniky. Platničky zo zadnej steny krbu (ktorý je mimochodom najväčší kus opracovaný Claudiom Innocentiom du Paquierom, zakladateľom viedenskej porcelánky) sa použili na ozdobu stolíkov. Aj to svedčí o tom, akým cenným materiálom bol vtedy porcelán, žiaden kus nevyšiel nazmar. Okolo roku 1850 sa pravdepodobne uskutočnila väčšia renovácia izby, pribudol sedací nábytok (na gauči mohla sedieť ale len jedna dáma v širokej krinolíne) aj konzolový stôl. Izba bola ale tmavá, aby dámy mohli čítať, museli sedieť v nížkách pri oknách. Jediné cez tieto okná prichádzalo denné svetlo, aj to dosť slabé, lebo

okná boli orientované do veľmi úzkej, tmavej ulice. Samozrejme, že sa občas nejaké kusy rozbili, tieto sa potom dopĺňali porcelánom z manufaktúry v Herende (Maďarsko).

Od Dubských do múzea

Pomenovanie Dubského kabinet súvisí so svadbou Emanuely, dcéry Johanna Georga, s Františkom Dubským z Třebomyslic. Po smrti Emanuela von Piatí bol zverejnený prvý opis porcelánovej izby, kde bola aj zmienka o tom, že ju získali od rodiny Czobor. Dubskí vlastnili aj zámok v Lysiciach na južnej Morave. Keď tu v roku 1902 vypukol požiar, ukázalo sa, že renovácia a následná adaptácia zámku na celoročné bývanie bude nad finančné pomery rodiny. Albrecht Dubský sa preto rozhodol skvostný kabinet predať, no veľmi si prial, aby ostal v Brne alebo sa dostal do Viedne. Izba však bola ponúknutá aj iným inštitúciám. Hoci riaditeľ Múzea pre umelecké remeslá v Budapešti vedel, že si kúpu nemôžu dovoliť, osobne si išiel do Brna pozrieť originál a zároveň zaangažoval fotografa Franza Pompejusa, vďaka ktorému vznikli najznámejšie obrázky komnaty v Dubského paláci. Viedenskému múzeu ponúkli kabinet so všetkými elementmi aj nábytkom za 285 tisíc korún (1,4 mil €). Aby zohnali potrebnú sumu, obrátil sa riaditeľ múzea Eduard Leisching na vládu, cisársky dvor, movitých aristokratov i zberateľov. Veľkú pomoc získal u následníka trónu Františka Ferdinanda d'Este a u arcivojvodu Leopolda Salvatora. V roku 1912 bola podpísaná predajná zmluva, demontáž a preprava sa konali pod dozorom samotného riaditeľa Leischinga. Po predaji poprosil Albrecht Dubský o povolenie, aby viedenská maliarka Ella von Murad zvečnila porcelánovú izbu na jej novom mieste. Jej dva akvarely z rokov 1914 a 1915 sú jediným farebným vyobrazením kabinetu. Tak sa porcelánová izba dostala do múzea, ale ďalšiemu sťahovaniu sa nevyhla: v roku 1943, aby múzeum uchránilo svoje vzácne objekty pred leteckými náletmi, presťahovali ich do Waidhofenu. Nepoškodená izba sa do Viedne vrátila až o štyri roky neskôr. Odtedy je súčasťou stálej expozície v MAK a v roku 1992 bola umiestnená do súčasného priestoru na prízemí.

Dubského kabinet dnes

Porcelánová izba je v súčasnosti stále predmetom skúmania, jej príbeh sa dá odsledovať až do roku 1724. O zákazke pre viedenskú porcelánku pre zámok v Holíči neexistuje žiaden dokument, ale nad zrkadlom sa nachádza erb rodiny Czobor von Szent-Mihály (neskôr premalovaný na erb Dubských). Pôvodné rozmery izby presne zodpovedajú prázdnej miestnosti vedľa čínskej sály v Holíči. Okná, priechodné dvere aj rohový krb majú rovnaké rozmiestnenie. Dr. Michael Macek z MAK urobil aj inventarizáciu celej miestnosti, to znamená všetkých 1 563 porcelánových platničiek a 370 váz, tanierov, nádob a iných predmetov. Najväčšie platničky s priemerom 15 cm sú na krbe, najmenšie – veľké ako necht – vidno na hodinách. Sú pomalované rôznymi ázijskými i tunajšími kvetinami. Nábytok aj potahy sú pôvodné. Tapety sú síce nové, ale boli utkané podľa nájdených originálnych mikrozvýškov. Dubského kabinet je jednou z prvých izieb vybavených európskym porcelánom a súčasne hlavným dielom prvej viedenskej porcelánky. Pri mojej nedávnej návšteve múzea sa mi dostalo privilégia, že som mohla vstúpiť dnu do izby. Dr. Macek spolu s kurátorom Dr. Franzom mi ukázali nielen tajný šuplík na stole, očadené platničky z krbu vsadené do stolíkov, ale aj plú-

Hodiny s najmenšími porcelánovými platničkami vo vrchnej časti

Foto: © MAK/Hanady Mustafa

Foto: © Joe Coscia, Jr./MAK

Nad zrkadlom erb rodiny Czobor von Szent-Mihály

vadlá, ktoré boli v minulosti bežnou výbavou šľachtických komnát. Až sa nabudúce vyberiete do múzea MAK, pristavte sa pri tejto jedinečnej porcelánovej izbe a spomeňte si na jej zaujímavý príbeh i niekoľkonásobné sťahovanie. ■

Použitý zdroj:

R. Franz, M. Macek: 300 Jahre Wiener Porzellanmanufaktur/Das Dubsky-Zimmer und das MAK, MAK 2018
<https://blog.mak.at/schloss-holic-und-seine-fayence-und-steinzeugmanufaktur/>

MICHAEL MACEK ICH HATTE MEIN BÜRO IM DUBSKY-ZIMMER!

Dr. Michael Macek vom Museum für angewandte Kunst ist regelmäßiger Gast bei den Veranstaltungen des Slowakischen Instituts in Wien, man konnte ihn aber auch bei der Modeschau, die der Österreichisch-Slowakische Kulturverein in der Residenz des Slowakischen Botschafters organisierte, antreffen. Im Rahmen der Woche der slowakischen Kultur in Österreich hielt Dr. Macek einen interessanten Vortrag über das Schloss Holič. Unser nächstes Treffen folgte direkt im Museum für angewandte Kunst, wo er mich zusammen mit seinem Kollegen, Kustode Dr. Rainald Franz, nicht nur durch das prachtvolle Porzellanzimmer führte, sondern auch einige meiner Fragen gerne beantwortete.

Foto: © Polnisches Institut Wien

Dr. Michael Macek bei der Präsentation von dem Teller aus Holič im Polnischen Institut in Wien

Foto: Privatsammlung PSM 219, © Michael Macek

Teller aus Holič, um 1770

Könnten Sie unseren Lesern zunächst das Museum, in dem Sie arbeiten, sowie Ihre Arbeit in diesem Museum vorstellen?

Das Museum wurde im Jahr 1863 als k. k. Österreichisches Museum für Kunst und Industrie gegründet, was auch damit zusammenhängt, dass die kaiserliche Porzellanmanufaktur in Wien geschlossen wurde und man geschaut hat, wo man das Porzellan, nämlich das Manufakturmuseum, unterbringt. Es ist das zweit älteste Museum für angewandte Kunst Europas nach dem Victoria and Albert Museum in London und das erste bürgerliche Museum in Wien - ursprünglich in den Räumlichkeiten des alten Ballhauses untergebracht, welches nicht mehr gebraucht wurde, und wo die kaiserliche Familie einst Tennis und andere Ballspiele gespielt hat, bevor der Baugrund an der Ringstraße gefunden wurde.

Ich bin wissenschaftlicher Mitarbeiter in der Abteilung Glas und Keramik und beschäftige mich schon seit Jahrzehnten gerade mit Wiener Porzellan, weil ich auch selbst eine der großen privaten Porzellansammlungen besitze. Ich muss aber dazu sagen, dass ich aus einem ganz anderen Bereich komme. Ich habe Gesang studiert und war als Opernsänger aktiv. Ich bin relativ früh ins Konzert- und Opern-Management übergetreten, war Konzertdirektor der Salzburger Festspiele und künstlerischer Leiter

des Brucknerhaus Linz, bin aber auch z.B. mit der Künstlerin Cecilia Bartoli durch die Welt gereist, habe mich aber daneben immer mit Porzellan beschäftigt. Wie ich dazu gekommen bin? Meine Mutter stammt aus dem ungarischen Hochadel, wir haben ab den 1990er restituiert bekommen. Ich habe auf vieles verzichtet, aber nicht auf Wiener Porzellan. Meine Ahnen und Urahnen haben immer Porzellan gesammelt und diese Liebe ist bei mir vererbt.

Sie kommen sehr oft ins Slowakische Institut... Gibt es bei Ihnen eine spezielle Beziehung zur Slowakei?

Ich verstehe mich irgendwie als Kultur Visegrad-Koordinator, ich mache relativ viele Veranstaltungen mit Polen, mit der Slowakei, mit Tschechien und Ungarn, wir kombinieren auch vieles. Ich habe ein Naheverhältnis zur Slowakei; abgesehen davon, dass ich Bratislava über alles liebe, wurde mein Großvater im Schloss Velké Leváre geboren und auch dort in der Kirche getauft. Gott sei Dank hatten es die Urgroßeltern verkauft, noch in der Zeit, als man das verkaufen konnte - in den 30. Jahren des 20. Jahrhunderts - an einen Frauenorden (Franziskanerinnen). Ich bin mit diesen Geschichten aufgewachsen, wir durften weder nach Ungarn noch in die Slowakei einreisen. Mein Großvater hat immer über Bratislava geschwärmt, obwohl er dann in Budapest gelebt hat. Er hat leider die Wende 1989 nicht mehr erlebt, aber für mich ist es noch heute so, wenn ich nach Velké Leváre komme, habe ich dort ein sehr besonderes Gefühl...

Was ist Ihr Lieblingsstück im Museum für angewandte Kunst?

Absolut das Dubsky-Zimmer! Es ist auch das wertvollste Gesamtobjekt. Wenn ich nicht mehr im Museum sein werde, wird mir dieses Zimmer sehr fehlen. Ich gehe gerne dorthin. Die Besucher dürfen zwar nicht hinein, aber ich schon und bin oft dort. Es war meine Arbeit, dieses ganze Zimmer von oben bis unten, jedes einzelne Plättchen von den 1560 zu beschreiben, inventarisieren und digitalisieren. Das waren zwei Jahre Arbeit. Aber es war eine Liebe und auch die schönste

Zeit, weil - das erzähle ich immer noch heute mit Stolz - ich mein Büro im Dubsky-Zimmer hatte! Ich hatte dort einen kleinen Schreibtisch mit Sessel, die Leute haben reingeschaut und haben sich immer gewundert.

Welche interessante Ausstellungen bereitet das Museum in den kommenden Monaten vor?

Im Dezember ist es die Ausstellung Josef Hoffmann: Fortschritt durch Schönheit aus Anlass seines 150. Geburtstags - das Jubiläum war schon letztes Jahr, aber aufgrund Corona wurde die Ausstellung um ein Jahr verschoben. Es ist die größte Ausstellung, die je über Hoffmann gezeigt wurde.

Und wie sind Ihre persönlichen Pläne?

Werden Sie vielleicht Ihr eigenes Porzellanmuseum in der Zukunft öffnen?

Nein, das sicherlich nicht! Ich stelle immer wieder aus, im Moment habe ich eine Anfrage von Belvedere für eine Ausstellung. Teile meiner Sammlung sind immer wieder als Leihgaben unterwegs. Ich habe viele Projekte vor mir, auch mit den Visegrad-Ländern - wir werden schauen, was daraus wird.

Vielen Dank für das Interview und wir wünschen Ihnen gute Gesundheit und viel Erfolg in all Ihren Aktivitäten. ■

Ingrid Žalneva

Foto: Privatsammlung PSM 95-99, © Georg Mayer

Solitär-Service aus der kaiserlichen Hofhaltung Maria Theresias (Kaiserliche Porzellanmanufaktur Wien, um 1778)

Vlado Mlynár

OPĀŤ NA VOLKSFESTE

V sobotu 18. septembra 2021 sa konal už druhý ročník Volksfestu, ktorý organizuje folklórny súbor Vinica. Slovenské ľudové umenie vo Viedni našlo v našom súbore a v osobe Eleny Repky správne miesto na uchovávanie a propagovanie ľudových zvykov a tradícií. Napriek mimoriadnym epidemickým opatreniam pripútal tento program okolo stovky milovníkov rezkej ľudovej hudby aj tanca.

Členovia súboru okrem programu pripravili aj pohostenie – podávali sa jedlá tradičnej slovenskej kuchyne ako halušky a guláš. Publika sa predstavili s novým programom spevu a tanca z oblasti Tekova, ktorý aj napriek minuloročnému lockdownu dokázali navštíviť. Do tanca im hrala ľudová hudba pod vedením Ing. Mariána Juska. Hudobníci na

V dobrej nálade pred vystúpením

Fotografie: Jana Gregor-Rogler a archív VINICA

Krst prvého CD súboru Vinica

Duša Volksfestu Elena Repka

Volksfeste slávnostne pokrstili prvé CD, ktoré nahrali spolu so speváčkami Zitou Bočinovou a Johanou Lalíkovou koncom minulého roka.

Okrem Vinice sa aj tento rok na pódiu v záhrade farnosti St. Ulrich úspešne predstavila cimbalová kapela „U Dunaja“, ktorá obohatila program o české piesne.

Sme radi, že sa mnohé jedinečné zvyklosti ľudových tradícií zachovali dodnes a že nám z nich Vinica spravila opäť pekný program. Už teraz sa tešíme na ďalší Volksfest v budúcom roku 2022 a veľmi si prajeme, aby sme si jeho jedinečnú atmosféru konečne mohli vychutnať bez akýchkoľvek obmedzení. ■

Folklórny súbor Vinica, hudobníci i nadšení diváci

IRENA BLÜHOVÁ

Jej fotografie sa nachádzajú v zbierkach galérií na Slovensku, ale aj v Berlíne, Dessau, Weimare, Lipsku, Vroclave či USA. Jedna z jej sociálnych fotografií sa objavila aj v reprezentatívnej encyklopédii tvorby 5 000 fotografov, vynálezcov, historikov a všetkých, ktorí ovplyvnili vývoj svetovej fotografie.

Irena Blühová, prvá slovenská fotografka medzinárodného významu, predstaviteľka modernej avantgardy, študentka na slávnom Bauhause i autorka fotografie prvého mužského aktu odfoteného ženou. „Celý život bola fotografia mojou veľkou láskou. Je to umenie, ktorému verím. Jediná snímka povie viac ako množstvo slov. Tak som s tým spojená, že dnes už ani neviem myslieť ináč ako cez zábery fotoaparátu.“

Narodila sa 2. marca 1904 do početnej židovskej rodiny obchodníka Mórica Blüha v Považskej Bystrici. Ten s manželkou Žofiou vychovával päť dcér a jedného syna. V rokoch 1914 – 1918 navštevovala Irena strednú dievčenskú školu a gymnázium v Trenčíne. Po prvej svetovej vojne však otcov obchod s potravinami nevnášal dostatočne na to, aby dcére zvýšilo na školné. Ako štrnásťročná preto opustila školu a začala pracovať ako sekretárka v notárskej kancelárii. Už o tri roky

Irena Blühová: Pokusy s dvoma negatívmi (1931–1932)

JEDINÁ SNÍMKA POVIE VIAC AKO MNOŽSTVO SLOV

neskôr ako sedemnástočná vstúpila do Komunistickej strany Československa a stala sa jednou z jej zakladateľských členov. Na túrach s klubom mládeže komunistickej strany

v okolí rodného mesta jej učarovali hory a lezenie a táto záľuba vlastne predučila jej osud. Keď spolu so svojim neskorším manželom, maliarom Imrom Weinerom-Kráľom chodila na túry, jeden z jeho kamarátov jej predal svoj starý fotoaparát. Irenu svet fotografie úplne pohltil a s nadšením sa vrhla do fotografovania. Neprekážala jej ani farcha sklenených negatívov, ktoré sa po každom zábere museli vymieňať. Začala fotiť najmä prírodu a vlastné zážitky, no čoskoro jej pohľad zaujalo niečo celkom iné – chudobný ľud, žobráci, hendikepovaní ľudia, ktorí žili v dedinkách a na lazoch pod horami. Keď sa v Hornej Maríkovkej konal protest, na ktorom chudobní domáci žiadali pridelenie pôdy za lacnejší peniaz, Irenu na túto udalosť upozornil podriachtár dediny. Jej fotoreportáž z tejto manifestácie sa stala vôbec prvou slovenskou fotoreportážou. Ďalšie prvenstvo má jej fotografia, na ktorej je jej priateľ Imro Weiner-Kráľ nahý na lyžiach. Technicky brilantná a vtipná fotka bola prvou publikovanou fotografiou nahého muža na Slovensku, ktorú urobila žena.

Po maturite sa Irena zamestnala ako pisárka u advokáta, neskôr ako úradníčka v banke, ale túžila stať sa fotografujúcou publicistkou. Často navštevovala priateľa Imra Weinera-Kráľa v Düsseldorfe, Berlíne, Prahe alebo Paríži, kde v 20. rokoch študoval. Tak sa na jednej z návštev dostala i k článku v denníku Frankfurter Zeitung o Bauhause, ktorý ju zaujal natoľko, že sa tam rozhodla študovať. Jedným z dôvodov bolo aj to, že majstri Bau-

Tri generácie (1942)

hausu ako László Moholy-Nagy, Paul Klee či Wassily Kandinsky zasvätili svoju prácu Medzinárodnej pomoci pracujúcim (IAH Internationale Arbeiterhilfe). Išlo o organizáciu spojenú s Komunistickou stranou Nemecka, ktorá poskytovala sociálne výhody pracujúcim. Irena zaslala do Bauhausu ukážky svojich fotografií a teoretických úvah a uspela. V roku 1931 sa presťahovala do Dessau a začala na slávnom Bauhause študovať. Záver každého semestra netvorili skúšky, ale predajné výstavy. Z ich výťažku škola financovala svoju činnosť a štipendiá pre študentov, aby si tam mohol dovoliť študovať každý, kto mal talent. Umenie sa na Bauhause chápalo nie ako luxus, ale ako funkčná súčasť života. Irena stále hovorila, ako veľa jej táto škola dala. Až tu úplne pochopila, že fotografia nie je len statický obraz, že má vlastné a bohaté výrazové prostriedky. Zaujímavé detaily, vtáčia perspektíva, hra so svetlom, komponovanie podľa uhlopriečky, dynamika tvarov, atmosféra. A dokumentárny, reportážny obsah, objavovanie netradičného pohľadu na každodenný život. Hovorilo sa tomu nová vecnosť. Keď školu nacisti zatvorili, Irena sa po troch semestroch strávených v Dessau vrátila späť do Bratislavy. Krátko nato sa vydala za kamaráta z detstva Imra Weinera-Kráľa.

Zúročila obchodnícke gény po otcovi a otvorila si kníhkupectvo Blüh, ktoré priťahovalo ľavicových intelektuálov. To mladú fotografku nabudilo tak, že založila intelektuálne zoskupenie, ktoré dostalo meno Sociofoto. Už v roku 1933 mali títo nadšenci prvú výstavu svojich sociálnych fotografií, avšak konkrétne diela neboli podpísané menami – išlo o kolektívne dielo. Na prvú samostatnú výstavu si Irena Blühová musela počkať niekoľko desaťročí, podarilo sa jej to až v roku 1974. Po pripojení Rakúska nacistami k Nemecku, ukázala svoju odvahu a do Viedne pašovala komunistickú literatúru. Pomáhala tiež emigrantom prekročiť štátnu hranicu na územie Československa. Boli na ňu vydané tri zatyka-

če a ona opäť našla útočisko v horách. Skrývala sa po horských chatách a kolibách na úpätiach Malej Fatry. Neskôr sa jej podarilo dostať falošné doklady a ako Elena Fischerová sa zamestnala vo fabrike na pohonné hmoty. V roku 1944 sa zúčastnila Slovenského národného povstania. Vojnové roky však boli pre ňu veľmi ťažké. V koncentračných táborech v Osvienčime a Terezíne jej zahynul otec aj štyria súrodenci s rodinami a domov sa nevrátili mnohí jej priatelia. Ani šťastie s bohémskym maliarom, jej životnou láskou, netrvalo dlho. Imro Weiner-Kráľ odišiel na dlhší čas do Francúzska študovať miestnych majstrov. Po zatvorení hraníc nemohol naspäť, ale oveľa väčšou ranou pre jeho manželku bol fakt, že sa tam zamiloval a založil si novú rodinu. Irena v tom čase čakala dcéru Zuzanu.

Ani strata rodiny a muža ju však nezlomili. Po skončení vojny v roku 1945 sa jej podarilo takmer nemožné. V dobe, keď aj novinový papier bol na prídel, sa jej vďaka kontaktom podarilo založiť v Bratislave vydavateľstvo Pravda, ktoré riadila do roku 1948. V Pravde začala s fotografickým cyklom Osobnosti. Dialkovo vyštudovala pedagogiku a po tom, ako sa zamestnala v Štátnom pedagogickom ústave, vybudovala Slovenskú pedagogickú knižnicu. Sama neskôr prednášala na žurnalistike a knihovede na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Venovala sa aj literárnej tvorbe pre mládež, spolupracovala s Kristou Bendovou aj Elenou Čepčekomou. Ako fotografka s medzinárodnými kontaktmi však nesedela ani svojim vlastným. Súdruhovia z komunistickej strany ju vydierali za to, že jej dcéra emigrovala do Londýna.

Aj po odchode na dôchodok Irena stále pracovala ako fotografka a publicistka. Fotografovala portréty osobností, najmä umelcov, potom sa vrátila naspäť k prírode. Celé roky fotila ten istý strom v kúpeľoch v Dudinciach, kam chodila na liečenie. Zaznamenala všetky jeho zmeny: „Každý rok je iný, zvráskažený,

Varianty IV. (1977)

Pastierky husí (1927)

Mužský kroj z Podkarpatskej Rusi (1935)

Jedáleň v lese (1929)

rozčesnutý, hrčavý, životom ostrielaný pamätník s hájikom mladých stíhlych briezok v pozadí.“ Nazvala ho priliehavo: Kolobeh života. Učila estetickú, výtvarnú a pracovnú výchovu v ústavoch pre telesne a duševne postihnuté deti. Požiadali ju o krátku výpomoc, ktorá nakoniec trvala tri roky. „Náročná, ale aj krásna práca. Keď človek vidí, čo sú schopné precítiť deti, ktoré považujeme za mentálne zaostalé, koľko radosti vyžaruje obrázok letnej lúky, na ktorú svietia dve slnka, s akým zanečením maľoval môj žiak koňa so šiestimi nohami. Umenie má veľkú moc, pomáha vyjadriť sa aj tým, ktorí to ináč nevedia. Dáva zmysel životu.“ Irena doma až do posledných chvíľ opatrovala zbierku obrazov malých zverencov, aj tie, ktoré jej namaľovali pri rozlúčke. Zomrela 30. novembra 1991 v Bratislave vo veku 87 rokov. ■

Použité zdroje:

<https://www.zenyvmeste.sk/irena-bluhova-prva-slovenska-fotografka-muzsky-akt-imro-weiner-kral-cyklus-prva>

https://de.wikipedia.org/wiki/Irena_Bl%C3%BChov%C3%A1

<https://www.klub50.sk/o-zivote/inspirujuce-fotografky-irena-bluhova>

Spracovala Martina Víglášková

Elena Repka

NEHERA KRÁSA JEDNODUCHOSTI

NEHERA je svetová módna značka – vyrába sa tam, kde bola vždy doma – na Slovensku. Tento rok otvorila firma Nehera svoju prvú značkovú predajňu vo Viedni. Podľa svojej filozofie – čo najviac podporovať materský región – boli na výrobu kolekcií zvolené slovenské a české výrobné. Centrála a kreatívne štúdio sa dodnes nachádzajú v Bratislave, pričom namiesto jedného kreatívneho riaditeľa sa na navrhovaní kolekcií podieľa celý tím ľudí z niekoľkých krajín sveta. Pri svojej práci kladú dôraz na detail, nadčasový dizajn a jedinečnú siluetu.

Každá kolekcia Nehery je plná kvalitných materiálov, asymetrických strihov a zväčša monochromatického farebného vyhotovenia. Značke sa za posledné roky podarilo nadviazať spoluprácu s viac ako sto maloobchodnými predajcami v krajinách ako USA, Švajčiarsko, Južná Kórea, Japonsko a Čína a jej modely učarovali mnohým svetovým celebritám. Neheru nosí slovenská prezidentka, mnohé herečky a okrem iných si ju obľúbili aj Marion Cotillard, Tilda Swinton, Alicia Vikander a Isabelle Huppert.

Redakcia Pohľadov navštívila značkovú predajňu Nehery vo Viedni a opýtala sa pár otázok jej majiteľa **Ladislava Zdúta**.

Nehera je značka s dlhou históriou. Ktoré udalosti boli je hlavnými míľnikmi?

V roku 2014 sme oživilí známu značku, ktorá prevkvitala v 30. rokoch minulého storočia, a nadviazali na tradíciu bohatých skúseností v textilnom odvetví. Už vtedy znamenala Nehera kvalitu, eleganciu a komfort.

Od roku 2016 sme oficiálne súčasťou Paris Fashion Week, kde každoročne prezentujeme módnú tvorbu zo Slovenska na svetovej úrovni. A v decembri minulého roku sme otvorili vo Viedni svoj prvý samostatný obchod.

Za históriou NEHERY sa skrýva silný príbeh a tradícia výroby odevov v bývalom Československu. Výroba odevov v tomto regióne má stáročnú históriu. Krajčírsky cech bol napríklad v moravskom meste Prostějov založený v 16. storočí a prvú továreň na výrobu konfekcie v druhej polovici 19. storočia vybudoval podnikateľ Maier Mandl – bol to jeden z prvých podnikov tohto druhu v Európe. V 30. rokoch minulého storočia vznikli ďalšie firmy, jednou z najúspešnejších bola práve odevná spoločnosť NEHERA, založená Jánom Neherom. Ján Nehera (1899 – 1958) pochádzal z krajčírskej rodiny a ako mladík predával šaty z otcovej výroby. Neskôr začal od drobných

Ladislav Zdút s moderátorkou ORF Teresou Vogl

živnostníkov skupovať nedošíté obleky a v roku 1930 otvoril továreň na konfekciu v Prostějove, neskôr v Trenčíne, Púchove, Považskej Bystrici a do konca roka 1938 mal 130 tovární po celom Československu. Jeho firma sa rozrastala aj za hranice – predával módu v Paríži, v Londýne aj za oceánom.

Po druhej svetovej vojne bol úspešný módnym dom znárodnený, premenovaný na Odevu a Ján Nehera emigroval do mesta Casablanca, kde v 1958 roku zomrel. Národný podnik Odeva so sídlom v Trenčíne bol najväčší výrobca pánskej konfekcie na Slovensku. Po páde komunizmu sa zmenil na Ozetu.

Módna kolekcia vo viedenskom obchode

Jeden z nadčasových modelov

Manželka Ladislav Zdút a Bibiána Zdútová sa rozhodli prinavrátiiť zašlú slávu značky a zaregistrovali ju pod názvom Nehera. Do roly kreatívneho riaditeľa si prizvali francúzskeho stylistu a návrhára Samuela Driru. Dnes Nehera v módnom svete reprezentuje trend minimalizmu, nenápadnej elegancie a funkčného komfortu. Spolupracuje so slovenskými a českými návrhármi a dizajnérmi.

S akými výzvami ste sa museli počas tohto obdobia konfrontovať?

S mnohými (smiech). Napríklad centrála Nehery je v Bratislave, v meste, ktoré nebolo nikdy spájané s módou. Inak to bolo v mestách ako Trenčín, Púchov, kde bola textilná výroba a okrem zručných ľudí aj know-how. Čiže našou prvou úlohou bolo vybudovať sieť medzi sídlom firmy v Bratislave a výrobnými podnikmi, takéto presťahovanie predtým neexistovalo. Naša značka bola na začiatku dosť podceňovaná a záujem o ňu narastal len postupne. K tomu prišlo obdobie akejsi „logománie“ a životného štýlu mať viac a viac. Tento trend sme od začiatku odmietli nasledovať a pri tvorbe kolekcií sa riadime mottom „less is beautiful“. Snažíme sa vyjadriť „understatement“ a krásu jednoduchosti, to si naše klientky vážia a dokážu sa s touto myšlienkou identifikovať.

Váš novootvorený obchod na ulici Bauernmarkt v prvom okrese Viedne ponúka krásnu módu a zároveň je príjemným priestorom na prezentovanie slovenskej módnej aj umeleckej tvorby. Pôsobí avantgardne až minimalisticky – bol to zámer?

Áno, koncept interiéru reprezentuje našu verziu minimalistickej elegancie a víziu trvalej udržateľnosti (sustainability). Otvorenie nášho prvého obchodu je kľúčovým krokom na uskutočnenie ďalších plánov, bola to realizácia plánov, ako si predstavujeme „retail“, a zároveň nám umožní dostať priamy feedback od našich zákazníkov. Koncept interiéru viedenského obchodu bol nominovaný na slovenskú cenu za architektúru CEZAAR.

Aký typ žien nosí vašu módu? Čo je dôležité pre zákazníčku Nehery?

Pokúsím sa jazykom návrhára pomenovať tri elementy, ktoré si zákazníci Nehery pochvalujú: komfort, vysoká kvalita materiálov a kreativita strihov. Strihy sa nesnažia kopírovať ženskú anatómiu, tvoria autentickú siluetu, pôsobia skôr maskulínne, no umožnia klientke, aby sa cítila vo „vlastnej koži“ a zároveň prezentovala svoju silu a vyžarovanie.

Prezradili by ste našim čitateľom, aká bude jarňá kolekcia Nehery?

Zdrojom inšpirácie bol koncept „Šatník Sary Berman“ – výstavy v newyorskom Metropolitnom múzeu v roku 2017. Použili sme metaforu krásy jednoduchosti, elegancie a ženskej vynaliezavosti. Sara Berman emigrovala v roku 1982 z Bieloruska cez Palestínu do Ameriky. Zaujímavé je, že odišla po 38 rokoch manželstva a so sebou si zoberala iba jeden kufrik, do ktorého si zbalila pár bielych kusov šatstva. Bol to precízne vybraný šatník, ktorý by sme dnes nazvali „capsule“, a je stelesnením elegantného štýlu dnešnej doby. Takýto jednoduchý „capsule“ šatník je metaforou zrieknutia sa vecí, nehromadiť ich a ponechať im prirodzenú funkčnosť.

Jarňá kolekcia (Resort 2022) Nehery je inšpirovaná odkazom Sarinho šatníka, v ktorom je každý jeden kus starostlivo vybraný a rovnako dôležitý – je prejavom módného minimalizmu a javiskom pre kontempláciu a zmenu – nehromadiť bezhlavo veci, mať menej a kvalitu namiesto preplnených skriň. Reprezentuje funkčnosť, úprímnú eleganciu a trvalo udržateľnú módu. Rovnako ako v Sarinom šatníku aj tu je možné kolekcie kombinovať podľa želania, pretože pôvodný význam dekoratívosti, formy a farebnej palety sa zúžil. Hlavnou výzvou pre dizajnérskeho tím bolo interpretovať odtiene bielej bez

Z ponuky kabeliek

toho, aby sa nestratila pôvodná žiara bielej a sivobielej farby a presadila spontánnosť, vitalita a zároveň jemnosť každého štýlu.

Módnym minimalizmus sa neprejavuje len v estetike jednotlivých kusov oblečenia. Primárne by mal mať vplyv na obsah našej skrine, v ktorej každé ráno nájdeme iba to oblečenie, ktoré naozaj nosíme, vieme ho kombinovať a hlavne máme radosť z jeho nosenia. Pritom sa naučíme kombinovať veci, ktoré nám naozaj sedia, a konečne sa nájdeme vo vlastnej módnjej kreativitve.

Aké sú vaše plány v najbližšej budúcnosti?

S radosťou sledujeme nárast záujmu o Neheru v Ázii a USA. Plánujeme otvoriť nový showroom v New Yorku. Naďalej pracujeme na tom, aby sme zvýšili predaje aj v Európe. Veríme, že náš viedenský obchod priláka a uspokojí čo najviac zákazníkov.

Ladislav Zdút pochádza z Rimavskej Soboty. Vyštudoval Elektrotechnickú fakultu Slovenskej technickej univerzity (odbor optoelektronika a mikrovlnná fyzika) a sinológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Od roku 1993 pôsobí ako výkonný riaditeľ marketingovej a komunikačnej agentúry JANDL a od roku 2014 je generálnym riaditeľom NEHERY. ■

Pohľad do výrobnjej haly Nehery

Ingrid Žalneva

Podpoľanie – svojrázny región na strednom Slovensku na úpätí Poľany, vyznačujúci sa malebným kopcovitým terénom s rozkúskovanými pásmi poličok a roztrúsenými laznicými usadlosťami, kde ľudia stále rozprávajú ľubozvučnou mäkkou slovenčinou. A na rázcestiach a cintorínoch vyrezávané drevené kríže s pestro pomaľovanými symbolmi...

Pri vstupe do mesta Hriňová sa uprostred kruhového objazdu týči vysoký drevený kríž, i keď trochu netypický, pretože je dvojramenný. Vyrobil ho – tak ako aj viacero ďalších krížov v okolí – Jozef Ďurica, rodák z Hriňovej, z Raticovho vrchu. Navštívili sme ho uprostred leta v jeho dome na vršku, odkiaľ bol krásny výhľad na Poľanu aj okolité kopce s terasovitými poličkami. S vyrezávaním krížov začal už jeho otec: „Raticovce – to boli predtým štyri gazdovské domy, drevené, strecha sa takmer trela o strechu. Dolu hlina, nie dlážka. V jednom takom som sa narodil. Otecko tie domy kúpil, na každom bol svätý obrázok, každý mal vyobrazené niečo iné, napríklad Božie srdce alebo Pannu Máriu. Keď v roku 1979 otecko tie domy zvalil, namiesto tých svätých obrázkov urobil vyrezávaný drevený kríž.“

Z otca na syna

Niektoré kríže na Podpoľaní sú aj storočné. Väčšinou sa stavali tam, kde sa stalo nejaké nešťastie, na krížnych cestách a cintorínoch. K najznámejším výrobcom v Detve patrili Ján Fekiač, ktorý prišiel svoje skúsenosti odovzdať aj Jozefovmu otcovi. Ondrej Ďurica potom vyrobil okolo 60 krížov a veľmi si prial, aby ich vyrezal aspoň sto, ale nepodarilo sa, zomrel tesne po revolúcii v roku 1989. Ešte predtým si však stihol vyrobiť kríž aj na svoj hrob v Hriňovej. Vo vyrezávaní krížov pokračoval syn Jozef, i keď to nebolo jednoduché: „Ľudia za mnou chodili, že im otecko sľúbil kríž. Napokon ma uprosili dve staršie dámy z Klokoča, ale trvalo mi to dva roky, lebo som musel chodiť do roboty, o rodinu sa starať, aj o gazdovstvo. Pri vyrezávaní treba sedieť a robiť, je to minimálne mesiac roboty! Najhoršie je sa chytiť – no keď si k tomu sadnete, tak vás to potom už nepustí.“

Jozef Ďurica vyrezáva kríže z dubového dreva, ale robil už aj z agátového: „Musí to byť riaden dub – zdravý a rovný, čo je aj problém taký strom nájsť. Potom ho nechám vysušiť, aj teraz mi tu jedno drevo stojí už dva roky. Pod kôrou býva tzv. beľ – 2 až 3 centimetre, to ide preč, musí ostať len drevo. Z kmeňa sa opracuje hranol, predtým som ho ručne opíloval motorovou pílou, teraz už mám kolajnicu na dvore. Vzory vyrezávame do hĺbky troch milimetrov, kedysi dlátkami, teraz sa používajú rôzne frézy, ale dočistiť sa musí aj tak ručne. A tiež vybrúsiť šmirglým papierom, ale nie priveľmi, lebo keď je drevo príliš hladké, tak farba nedrží dobre. Najprv dvakrát natierame hnedou podklad, až potom ornamenty – tie niekedy aj štyrikrát, lebo sa to nesmie farbiť hustou farbou.“ Na nátery sa používajú olejové farby. Aj striešku z pozinkovaného plechu si Jozef Ďurica robí sám – vzor sa najprv nakreslí, potom vystrihne nožnicami, povytína dlátom a pozahýna na

Kríž z roku 2020 pred kostolom v Hriňovej

PODPOLIANSKE KRÍŽE

jednu a na druhú stranu. Na kríž sa ešte upevňuje „umučenie“ (ukrižovaný Kristus) z liatiny, plechu alebo špeciálnej umelej hmoty.

Kríž do Ríma

„V roku 1984 chcel otecko poslať jeden kríž do Ríma. Komunistom sa to nepáčilo, ale otec, ktorý prežil vojnu, i keď nie ako vojak, rázne povedal:

„Z jednej strany na mňa strieľali z guľometu Rusi, z druhej strany Nemci. Cítil som, ako lietali guľky, tak som sa hodil do snehu. Keď ma vtedy nezabili, tak komunisti mi už nič nemôžu urobiť. No nebolo ľahké poslať kríž do Ríma. Pomohol môj brat, kňaz a misionár Juraj Vojenčiak, tiež rodák z Podpoľania. Mali kontakty aj medzi colníkmi. Vymysleli sme to tak, že sme kríž rozo-

Jozef Ďurica má už nachystaný ďalší dubový kmeň

Cyrilo-metodský kríž na kruhovom objazde pred Hriňovou

brali a do Ríma poslali dve vyrezávané hrady obité doskami. Keď sa to sú-druhovia dozvedeli, poslali na otca kriminálku. Vzala ho z poľa, akurát sme siali... Ale kríž prišiel do Ríma, poskladali ho a postavili v areáli Ústavu sv. Cyrila a Metoda. Keď bola pred siedmimi rokmi pozvaná do Ríma delegácia z Detvy, poprosil som primátora, aby sa zastavili pri tom ústave a pozreli, v akom stave je kríž, či ho netreba opraviť. Napokon som s nimi vycestoval aj ja. Farba na kríži už opadala, lebo keď zavlažovali trávnik, vietor fúkal vodu aj po kríži. Dohodli sme sa, že ho opravíme, ale trvalo skoro tri roky, kým sa to podarilo. Sám by som neurobil nič, išlo nás až deväť. Deväťmetrový kríž bolo totiž treba vybrať, zložiť, skrútiť (drevo v zemi začalo hniť), vyčistiť, prebrúsiť, vymalovať. Problém bolo kríž zo zeme vybrať, museli na to zohnať žerjav. Potom začalo pršať, ale našťastie mali veľkú garáž, tak sa dalo pracovať tam. Dorobili sme aj plechovú striešku, vymenili umučenie a kríž znovu postavili. Oprava nám trvala týždeň.“

Kríž na kruhovom objazde

Na križovatke na začiatku Hriňovej sa stalo veľa smrteľných úrazov, no trvalo dlho, kým sa podarilo presadiť vybudovanie kruhového objazdu. Jozef Ďurica bol vtedy mestským poslancom. Na zastupiteľstve riešili, akou sochou by nový objazd mohli okrášliť. Napokon primátor navrhol kríž. Cyrilo-metodský dvojkríž pripomína 1150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie, posvätený bol 29. júna 2013 biskupom Banskobystrickej diecézy. Je zhotovený z dreva 110-ročného duba. Sedemmetrový kríž je vyrezaný zo všetkých štyroch strán, pracoval na ňom nielen Jozef, ale v podstate celá rodina – manželka, dcéra so zaťom, nevesta... každý má na ňom svoj diel. Okrem tradičných symbolov, ako sú vinič, sviečky, kalich s hostiou, ruže a iné kvety, na tomto kríži nájdeme aj Božie oko, Ježišovo srdce, holubicu, strážneho anjela, Pannu Máriu, ale aj Svätopluka, sv. Gorazda, sv. Cyrila a Me-toda, roztvorenú knihu, rôzne nápisy a ďalšie cirkevné i heraldické symboly. Najvyšší kríž, aký Jozef Ďurica doteraz vytvoril, bol pre mesto Krupina a meria 12 metrov. Menšie kríže (3 m) sa robia hlavne na cintorín. Zatiaľ posledný jeho kríž je z minulého roka, nájdete ho pred kostolom v Hriňovej. V roku 1994, z vďaky za uzdravenie, postavil Jozef Ďurica na Raticovom vrchu moderný Kostol Fatimskej Panny Márie pre 400 osôb. Aj týmto nadviazal na tradíciu po svojom starom otcovi a otcovi, ktorí postavili kaplnky na protilahľých kopcoch. ■

Jana Gregor-Rogler

PEŠIA PÚŤ

Opatrnosti nikdy nie je dosť, preto sme na pútnické miesto necestovali autobusom, ako sme boli pred pandémiou zvyknutí, ale vydali sme sa prvú septembrovú sobotu na púť pešo. Na námestí Nussdorferplatz sme si najskôr predstavili časy, keď sa v Nussdorfe prepravovalo na lodiach ako v Benátkach. Potok Nussbach a kanál, do ktorého ústil, mali vtedy toľko vody. A keď sa prelomili lavy na Dunaji, bolo zaplavené celé námestie. V súčasnosti potok tečie pod zemou a námestie chráni pred povodňami vysoká hrádza. Za ňou sme začali naše putovanie po Dunajskej promenáde. Modlitbou radosného ruženca a so slovenskou zástavou v čele sprievodu sme u personálu výletnej lode vzbudili nadšenie. Z paluby na nás volali: To je ono! Hneď sme sa ešte viac cítili ako reprezentanti Slovenska a kráčali rezkejšie. V dedinke Kahlenbergdorf kostolník práve otváral Kostol sv. Juraja, na chvíľku sme v ňom rozjímali o tom, komu túto púť venujeme. Vedľa gotického vchodu sme si všimli sochu farára nazývaného Pfaff von Kahlenberg, ktorý bol vraj duchovným celým telom a dušou, ale aj rozprávačom anekdot. Socha Dunajskej víly pred vedľajším domom nás zaujala záhadným úsmevom. Táto Donau-weibchen vraj varovala tu žijúcich rybárov pred vyliatím Dunaja, ale zároveň podľa povesti jej krása jednému z nich nedala spať, až to nevydržal a skočil za ňou do vln rieky a odvtedy ho nikto nevidel.

Opustili sme Kahlenbergdorf a stúpali strmým úsekom po Nasenweg smerom na Leopoldsberg. Prekonali sme 250-metrový výškový rozdiel. Na chodníku so zábradlím a piatimi vyhladkovými terasami v secesnom štýle napačitali deti 310 schodov. V blízkosti hradného areálu s Kostolom sv. Leopolda sa k nám pridali ďalší pútnici. Výhľad ponad Dunaj na Klosterneuburg a ďalej do Dolného Rakúska za slnečného dňa bol úžasný. Škoda, že brána Leopoldsbergu bola zatvorená, tak sme si aspoň pri studni s kamenným reliéfom grófa Leopolda a jeho snúbenice Agnežky porozprávali o histórii založenia Leopoldsbergu. V poslednej časti našej trasy nám nad hlavami medzi kuru-

Pútnici na Dunajskej promenáde

nami stromov kráčali po lanách deti s učiteľmi v helmách. Od lesného parku so školou lezenia sme boli už blízko pri cieľi, na Kahlenbergu. Pred Kostolom sv. Jozefa sa k nám pridali motorizovaní pútnici a jedna z nich – Anička prišla s gitarou, aby nám spievanie mariánskych piesní lepšie išlo. Tak sme s jej sprievodom hlasno precvičovali Celá krásna si Mária a tešili sa záujmu okoloidúcich turistov. Presne o 12:00 naše oduševnené hlasy zneli vnútri a pán farár Liz. Theol. Pavol Dubovský s nami slávil sv. omšu. Spomenul tri septembrové sviatky Panny Márie: 8. 9. narodeniny, 12. 9. meniny ako spomienka na víťazstvo nad Turkami po modlitbe k Panne Márii práve v týchto miestach a 15. 9. sviatok Panny Márie Sedembolestnej, patrónky slovenskej. Sóló Ave Maria v podaní našej členky Aničky bolo počuť aj vonku.

Po krátkej prehliadke kostola, ktorý spravuje poľský rád vzkriesencov (rád Vzkriesenia nášho Pána Ježiša Krista), hrdý na vodcu historickej bitky vedenej z Kahlenbergu kráľom Sobieskym, naša púť neoficiálne pokračovala na terase. Spievali sme O Happy Day z muzikálu Sister Act a s pomocou hlasu Bona Joviho z malého reproduktora Aleluja. Pridali sa dokonca niektorí od susedných stolov. Výborná nálada nás sprevádzala aj počas celého zostupu na poľnej i lesnej ceste popri viničoch. ■

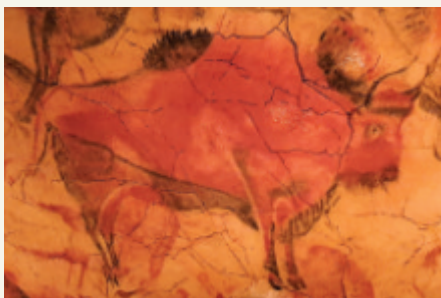
V Kostole sv. Jozefa na Kahlenbergu

Ingrid Žalneva

KANTÁBRIA MALÁ KRAJINA VEĽKÝCH PREKVAPENÍ

Kantábria je jedným zo 17 autonómnych spoločenstiev Španielska, druhé najmenšie, ktoré sa rozprestiera na severe krajiny pri Biskajskom zálive. Hoci je to len malé územie, prekvapilo ma svojou mnohorakosťou.

Keď sa koncom leta natoľko zlepšila pandemická situácia, že sa dalo voľnejšie cestovať, potesila som sa na začiatku septembra možnosti navštíviť túto – pre mňa absolútne neznámu – časť Španielska. Po prilete do hlavného mesta ma na letisku privítala nielen Eugénia, ktorá ma mala v nasledujúcich dňoch sprevádzať po svojej krajine, ale aj výdatný dážď.

Jeden z bizónov v jaskyni Altamira

Santander – malé hlavné mesto

V Kantábrii žije 600 tisíc obyvateľov, z toho jedna tretina v hlavnom meste, ktorého názov je odvodený od mučeníka sv. Emeteria, ktorý tu bol podľa legendy popravený. Mám rada mestá, cez ktoré preteká rieka, no oveľa radšej mám mestá na brehu mora. **Santander** sa tiahne pozdĺž zálivu, ktorý dokonca patrí do Klubu najkrajších zálivov na svete. Pre dážď sme však najprv hľadali len niečo pod strechou. Pre mňa – suchozemca bola zážitkom návšteva rybieho trhu s obrovskou paletou rýb a morských plodov. Niektoré sa ešte aj hýbali alebo lenivo natahovali klepetá a podobne ako úhľadne naporciované veľké tuniaky čakali na kupcov. S pribúdajúcimi hodinami sa obloha začala rozjasnievať a na poludnie sa už záliv predviedol v plnej svojej kráse. Blížili sme sa k najmodernejšej stavbe v tejto časti mesta. Prichádzali sme zbkou, budova vyzerala ako kríženec obrovského žraloka a veľryby. Botínovci sú najvplyvnejšou bankárskou rodinou v Španielsku. Ich nadácia na podporu umenia, kultúry, vzdelávania a vedy v roku 2012 poverila hviezdneho talianskeho architekta Renza Piana výstavbou budovy kultúrneho centra a múzea moderného umenia. Domácomu oby-

Botín - kultúrne centrum a múzeum moderného umenia v hlavnom meste Santander

vateľstvu sa nápad najprv nepáčil, obávali sa, že im stavba znemožní výhľad na ich milovaný záliv. Aj ja som bola v rozpakoch, ale len do chvíle, kým som ju nevidela z inej strany. Piano naprojektoval budovu na stĺpoch, čím ponechal dostatočný priestor aj na pozorovanie morských vln. Centro Botín, otvorené v roku 2017, pozostáva z dvoch prepojených častí, ktoré majú podobnú formu, ale rôznu veľkosť a funkciu. Fasáda je obložená svetlými oblými keramickými kachličkami, ktoré počas dňa odrážajú svetlo v rôznych odtieňoch. Dnes už Botín neodmysliteľne patrí k panoráme mesta a aj tí najzarytejší odporcovia, ktorí sa predtým vyhrádzali, že do neho nikdy nevkročia, sem teraz vodia každú svoju návštevu.

Hurá na pláž!

Veľká časť historického centra bola zničená – v roku 1893 explóziou lode plne naloženou dynamitom, ale najmä veľkým požiarom v roku 1941, keď silný vietor rozniesol oheň až do tridsiatich ulíc. Jednou z mála budov, ktoré odolali, i keď s poškodením, je gotická Katedrála Nanebovzatia Panny Márie. Najdôležitej-

šími relikviami sú lebky martýrov sv. Emeteria a Celedonia, vystavené pod striebornými maskami. Obaja svätci sú patrónmi mesta. Najväčší rozmach nastal na prelome 19. a 20. storočia, keď si španielsky kráľ Alfonz XIII. vybral Santander za miesto pre svoju letnú rezidenciu. Šľachta nemohla za svojim panovníkom zostať, a tak sa mesto stalo obľúbeným letoviskom aristokracie a vyššej spoločnosti. Keďže sa vyčiasilo, prehliadka pokračovala na **polostrov Magdalena**. Uprostred nádherného parku s vysokými pínami sa na vyvýšenom pahorku vyníma elegantný Alfonzov palác. Dnes sa tu konajú kongresy a letné kurzy medzinárodnej univerzity Menéndez Pelayo. Zámok bol síce pre verejnosť zatvorený (protipandemické opatrenia), ale prechádzka po okolí to vynahrádila. Tak ako si v našich končinách ľudia v lete po práci alebo cez víkend zbalia uterák a plavky a vyrazia k najbližšiemu jazeru alebo kúpalsku, obyvatelia Santandera sa vyberú na pláž. Hoci už slnko pomaly končilo svoju dennú púť oblohou, ešte tu bolo pomerne plno. Celé rodinky s malými deťmi, ktoré okupovali iný zámok – nafukovací. Čo ma ale veľmi prekvapilo, bol obrovský odliv, aký som ešte ne-

Comillas: El Capricho - jedna z prvých stavieb slávneho Gaudího

Picos de Europa - drsná krása vo výške 1800 metrov nad morom

videla. Akoby chcelo more vcucnúť všetku vodu do svojich útrob. Vyzula som si topánky a počítala kroky od posledných vln, až pokiaľ bol ešte mokry piesok. Bolo to vyše 70 krokov, najmenej 35 metrov! Eugénia mi prezradila, že sa domáci vždy bavia na tom, ako si Madridčania na piesočnatej pláži neustále posúvajú svoje uteráky. Na rozdiel od domácich totiž nevedia, že tu každý deň dochádza až k dvom veľkým a dvom malým prílivom a odlivom. Cyklický pohyb vody sa strieda každých šesť hodín, na jeho predpoveď boli vytvorené aj špeciálne apky.

Na Svätokajubskej ceste

Okrem tradičných turistov sa po Kantábrii pohybujú aj návštevníci v jednoduchom oblečení, s palicami a na chrbte s veľkým ruksakom, na ktorom sa hojdá aspoň jedna mušľa. Sú to pútnici na ceste do Santiaga de Compostela. Pozdĺž pobrežia vedie severná trasa **Camino del Norte**, na ktorú sa napája **Camino Lebaniego**, tá pokračuje do vnútrozemia. Preto aj popri ceste nezriedka vidno značku Atención peregrinos (Pozor, pútnici)! V obci Güemes sa môžu

ubytovať v Albergue la Cabana del Abuelo Peuto. Pôvodný dom bol postavený v roku 1910. V ňom sa narodil Ernesto – dnes 84-ročný muž s bielymi vlasmi aj bradou a láskavým pohľadom. Stará sa o celý areál, ktorý pôvodne slúžil pre domácich, no keď pred dvadsiatimi rokmi vzrástol záujem o Svätokajubskú cestu, začali sem prichádzať pútnici z celého sveta. Odvtedy sa ich tu vystriedalo už stotisíc. Každý prichodzí dostane hneď koláčik a pohár vody. Okrem rôznych možností ubytovania (za ktoré sa anonymne necháva dobrovoľný poplatok) sa pútnici stretávajú pri spoločných debatách v špeciálnej kaplnke, ktorej steny pomaloval španielsky maliar a kleretian Maximino Cerezo Barredo. Nie sú to však scény zo života svätých, ale zobrazenia pútnickej cesty k osobnému oslobodeniu. Na jednej maľbe akoby sa pútnici tešili zo slnka, lebo „pre tých, čo kráčajú, vždy vychádza slnko“ – ako hovorí jeden z mnohých citátov v tomto netradičnom ubytovacom komplexe. Pokojný Ernesto bol totálnym protikladom Pedra, ktorého sme stretli neskôr, v dedinke Pendes. Pedro neustále niečo vymýšľa a zveľaduje a rozpráva tak rýchlo, že aj Eugénia mala problém mu rozumieť. Neustále

pobehoval, vysvetľoval, najprv doniesol krabicu plnú prospektov, potom zas vlastnoručne vyrobenú mapu okolia. Zbral nás aj na čistinku s tisícročnými gaštanmi, kde inicioval postavenie studne s pitnou vodou, lavičkami a hojdačkami. Aj teraz tu pár pútnikov oddychovalo v tieni starých stromov. A ozaj, vedeli ste, že časti filmu Heidi z roku 2015 boli nakrútené práve tu? Môžete trikrát hádať, kto z domácich sa vtedy o všetko staral...

Medzi hlavným mestom a kláštorom Santo Toribio

Na oboch pútnických trasách sme sa zastavili na viacerých miestach, každé bolo jedinečné, o každom by sa dal napísať osobitný odsek. **Santillana del Mar** patrí k piatim kantábrijským členom Asociácie najkrajších dedín v Španielsku – s impozantným Kostolom sv. Juliána a rustikálnymi kamennými domami tzv. Indianos – krajanov, ktorí odchádzali hľadať šťastie za oceán, v Novom svete, hlavne v Mexiku. Keď sa vrátili, postavili si dom – čím väčší úspech v Amerike, tým väčší dom a aj

Heliktity v jaskyni El Soplao

Typická ulička v mestečku Potes a značky na pútnickej ceste Camino Lebaniego

kamenný erb na ňom. Upútali ma aj veľké zelené guľe na balkónoch – tilandsie, tzv. vzdušné rastliny, ktoré všetky živiny zbierajú len zo vzdušnej vlhkosti. **Comillas** – malé mesto, kde si super úspešný a bohatý Indiano Antonio López postavil honosný palác, zaviedol prvé elektrické osvetlenie v Španielsku a pozval kráľa na letnú dovolenku, čím Comillas predčilo Santander ako najlepšia adresa na trávenie leta. López tu založil aj Pontifikálnu univerzitu. A aby toho nebolo málo, ďalší bohatý obyvateľ si najal (vtedy ešte neznámy) architektka Antoního Gaudího, ktorý pre neho naprojektoval okázalú vilu v orientalistickom štýle. K najmalebnejším miestam patrí aj prístavné mestečko **San Vicente de la Barquera** so svojimi symbolmi – kráľovským hradom, monumentálnym kostolom a 600 metrov dlhým mostom s 28 oblúkmi. Opäť bol silný odliv a väčšina lodí a člnov ostala uviaznutá v piesku a bahne. Nezabudnuteľné pre mňa ostali aj prechádzky cez postranné dláždené uličky v historickom meste **Potes**, ešte stále nasiaknuté atmosférou dávnych čias, a vynikajúce cocido lebaniego – jednoduché jedlo s dlhou prípravou. Je to tanier plný ciceru a kapusty a na tom položené chorizo klobásky, jaternice, hovädzie a kozľacie mäsko. A k tomu orujo – tradičný silný destilovaný likér zo zvyškov z výroby vína. Peregrinos končia svoje putovanie pri klástore **Santo Toribio**, ktorý je jedným z piatich hlavných kresťanských miest (už mi chýba len jedno!). Tu sa uchováva Lignum Crucis, ktorý sa pokladá za najväčší dochovaný kus z kríža, na ktorom bol ukrižovaný Ježiš. Zo Svätej zeme ho priniesol biskup Turibius z Astorga. Kvôli tejto relikvii sa pútnikom hovorí aj cruceros a zatiaľ čo smer do Santiaga de Compostela označuje žltá šípka a mušľa, trasa Camino Lebaniego je vyznačená červenými šípkami a červeným krížom. Hlavné dvere do gotického kostola – Brána odpustenia – sa otvárajú len v jubilejnom roku, t.j. vtedy, keď 16. apríl, deň sv. Turibia, pripadne na nedeľu. Najbližšie to bude v roku 2023.

Unikátne jaskyne

Kantábria sa nazýva aj krajinou jaskýň, je ich tu až 6 500! Ja som stihla navštíviť tri, každá z nich bola úplne odlišná. Altamira bola prvou jaskyňou, ktorá modernému svetu odhalila tvorbu pravekých maliarov. Objavil ju amatérsky archeológ Marcelino Sanz de Sautuola v roku 1879. Nikto mu však neveril, väčšina vedcov si nedokázala predstaviť, že by paleolitický človek mohol byť natoľko inteligentný a umelecky schopný. Až keď sa podobné jaskynné maľby našli vo Francúzsku, pripustila sa aj originalita maliieb v Altamire. Na strope jaskyne defiluje celé stádo bizónov, ale sú tu aj kone, lane, diviaky a rôzne symboly. Najstaršie výtvyry majú až 35 tisíc rokov! Avšak len tie v pôvodnej jaskyni. V 20. storočí ju navštevovali davы turistov, ich pot a vydychované výpary začali maľby poškodzovať, preto sa jaskyňa uzavrela a urobila sa presná kópia. Trochu to síce zredukovalo vnímanie jedinečnosti, ale aj tak bolo zaujímavé zamyslieť sa nad tým, ako tí ľudia v sebe objavili svoju tvorivú silu a aký asi impulz ich vyprovokoval k takejto umeleckej činnosti? Druhá jaskyňa El Soplao je dokonalejším majstrovským dielom prírody. Nádherná kvapľová dekorácia pozostáva nielen z tradičných stalagmitov, stalaktitov a stalagnátov, ale sú tu aj celé stropy pokryté heliktitmi najrozličnejších tvarov a veľkosti. Sú to unikátne kvaple, ktoré akoby vzdorovali

Začínajúci odliv na polostrove Magdalena

Čakanie na príliv v prístavnom meste San Vicente de la Barquera

zemskej príťažlivosti, všelijako pokrivené a ich nové excentrické prírastky vyrastajú vodorovne do všetkých strán. Tretia jaskyňa nebola žiadnou prírodnou raritou, bol to podzemný priestor, ktorý si počas celého roka udržuje stálu teplotu 11°C (a to aj v zime, keď napadne toľko snehu, že je problém nájsť vchod do jaskyne), čo vytvára výborné podmienky na zrenie syrov. Queso picón Bejes Tresviso je jeden z najjemnejších modrých syrov v Španielsku. Vyrába sa ručne a aspoň štyri mesiace dozrieva v takýchto jaskyniach, roztrúsených v pohorí Picos de Europa.

V objatí hôr

Keď sa vystažovalci vracali z Ameriky loďami do prístavu San Vicente de la Barquera, prvé, čo zbadali v diaľke, boli vysoké, často ešte zasnežené štíty majestátnych hôr v pozadí mestečka. Vtedy obvykle začali nadšené kričať: „Európa, Európa!“ Tak pohorie dostalo názov **Picos de Europa**. Dnes je to národný park, ktorého časť zasahuje do Kan-

tábrie. Obrovské vápencové vrchy sa v ostrých kontúrach týčia nad zelenými údoliami. Najprv som ich obdivovala len z diaľky – horské masívy sa vlnili v niekoľkých vrstvách za sebou v rôznych odtieňoch modrej a sivej. Ale potom sme prišli k lanovke Fuente Dé a za necelé štyri minúty sme sa vyviezli do takmer dvojtisícovej výšky s úžasným výhľadom. Všade dookola hory, akoby nás chceli zovrieť v náručí. Žiadne stromy, len prikrčené drobné zvončeky, krokusy a zvláštne bodliaky s modrými stopkami. Stádo oviec vyludzovalo neutíchajúci koncert spiežovcov a na oblohe sa zrazu objavil krdeľ supov. Pokojne krúžili nad vrcholmi štítov, občas sa stratili v diaľave, aby sa zase mohli vynoriť z inej strany. Všetko pôsobilo neskutočne upokojujúco. Hotel Alíva ani nemal signál, namiesto internetu sa človek oddal vlastným myšlienkam. Hoci sme už neboli na pútnickej trase, toto miesto priam vyzývalo k stíšeniú a hľadaniu samého seba... ■

Viac info na: <https://www.spain.info/en/> a <https://travelsafe.spain.info/en/>

Kaplnka v ubytovacom komplexe pre pútnikov v obci Güemes

Ingrid Fux

CHLIEB S MASLOM

Po uvoľnení protikovidových opatrení pred letom uskutočnil aj Rakúsko-slovenský kultúrny spolok niekoľko podujatí zväčša outdoorového charakteru. Priaznivci nášho spolku nás niekoľkokrát oslovili s otázkou, kedy konečne príde slovenské divadlo. Tak sme začali hľadať vhodný termín na divadelné predstavenie. Voľba padla na september a začalo sa s prípravami. A ako to už v lete chodí, aj toto nám ubehlo rýchlo a viacmennej dopadlo dobre. Po počiatkovej neistote, či sa protipandemické nariadenia nezmenia, začali pribúdať aj záväzné rezervácie... to bol úspešný začiatok.

Termín na uvedenie divadelnej komédie CHLIEB S MASLOM sme vytipovali správne. Krásny pondelok 20. septembra si účinkujúci tím, ako i návštevníci divadla pred prestavením mohli aspoň trochu užiť príjemnej atmosféry slnečného babieho leta vo Viedni v okolitých kaviarňach. Bufet v priestoroch foyer Školského spolku Komenský totiž nemohol byť otvorený.

Podtitul divadelnej hry Ženy sa skrátka k mužom nehodia nenechal ľudí na pochybách, že v predstavení nebude chýbať humor. Pokúša sa riešiť, či sa dá začať ešte raz a lepšie manželstvo, ktoré nebolo ideálne, a ak jeden z partnerov príde o pamäť a netuší, že tento vzťah bol už dlhší čas vlastne v troskách. V úlohách troch mužov hľadajúcich zmysel partnerských vzťahov a ideálneho spôsobu, ako v nich zotrvať, sme mali možnosť uvidieť populárnych slovenských hercov **Martina Mňahončáka, Branislava Deáka a Juraja Loja**. Vďaka ich majstrovským hereckým výkonom sme sledovali, ako by to podľa ich predstáv bolo najideálnejšie, keby muži a ženy žili zvlášť a navštevovali sa len občas, za odmenu. V úlohe tejto žiadanej ženy zažiarila vynikajúca **Dominika Žiaranová**.

Diváci poznajú obľúbeného herca Martina Mňahončáka z televíznej obrazovky z jokárskych seriálov ako Pravá tvár či Hotel. U nás vo Viedni si zahral s veľkým sympatákom a talentovaným hercom Branislavom Deákom, známym z úspešného seriálu Búrlivé víno (ako mladý lekárnik Braňo Vrbovský), ale i Druhý dych, Chlapi neplačú a Oteckovia. Trojicu doplnil ďalší herec populárny zo seriálu Búrlivé víno (kde hrá postavu Martina Roznera) Juraj Loj, ktorý minulý rok zahviezdil v českom filme poľskej režisérky Agnieszky Holland Šarlatán. Táto snímka zaujala Americkú filmovú akadémiu natoľko, že postúpila do užšieho výberu (15 filmov) v kategórii medzinárodný hraný film. Vďaka seriálu Búrlivé víno sa dostala do povedomia divákov aj mladá herečka Dominika Žiaranová, ktorá si zahrala aj postavu Lili v seriáli Delukse. Venuje sa tiež dabingu. Jej hlas počuť napríklad aj v seriáli Monk.

Autorom divadelnej hry je jeden z najúspešnejších súčasných rakúskych spisovateľov a režisérův Gabriel Barylli. Rakúska Presse o ňom písala

Do jedného bytu, kde žijú ako spolubývajúci herec s architektom, má prísť na oslavu manžel s manželkou...

ako o európskom Woody Allenovi a jeho divadelné predstavenia Butterbrot, Honigmoon a Abendwind patria k najhranejším predstaveniam v nemeckom jazykovom prostredí. Hru s názvom Chlieb s maslom nám sprostredkovala etablovaná divadelná produkčná spoločnosť KUMŠT PRODUCTION, s.r.o. z Bratislavy pod vedením Zuzany Buchlovičovej a Martina Mňahončáka, ktorá spolupracuje so širokým spektrom populárnych a obľúbených slovenských hercov. Jej protagonistu Martin Mňahončák od ukončenia štúdia na VŠMU pôsobí ako herec na voľnej nohe, hosťoval aj v Slovenskom národnom divadle a v Štúdiu L+S, niekoľko sezón prijal angažmán v Moravskom divadle v Olomouci. Objavuje sa aj vo filmoch a televíznych seriáloch, pôsobí aj v dabingu a založil Túlavé divadlo. Svoje herecké umenie mal možnosť prezentovať aj v Londýnskom BlumSBurry Theatre. Diváci ocenili výborné herecké výkony bezprostrednú reakciu počas predstavenia a zaslúženým potleskom na záver. Niektorí z nich počkali na umelcov po predstavení a zagratovali im osobne k vynikajúcemu výkonu a urobili si s obľúbenými hercami nezabudnuteľné selfička. Samozrejme, že veľmi potešili aj reakcie divákov, ktorí nešetřili slovami chvály

a poďakovali sa mailom priamo na spolkovú adresu alebo na FB stránke a prejavili záujem o ďalšie predstavenia tohto typu. Napríklad mail od diváčky Moniky: „Rada by som sa v mojom a manželovom mene srdečne poďakovala za včerajší krásny divadelný zážitok! Je to úžasný pocit vidieť konečne slovenských hercov tu u nás vo Viedni a ďakujem Vám za (určite v dnešnej dobe nelahkú) organizáciu. Gratulujem celému tímu, ktorý sa podieľal na realizácii. Úroveň hercov bola nad očakávanie výborná! Budeme sa tešiť, ak by sa Vám podarilo ešte do budúcnosti zorganizovať obdobné podujatia!“ A **Zuzana Buchlovičová** opísala atmosféru večera takto: „Najväčšou radosťou pre každého človeka je pozitívna spätná väzba na to, čo robí. V divadle to platí dvojnásobne. Hoci pri štúdiu herectva sú herci pripravovaní aj na to, že publikum môže byť z rôznych dôvodov zdržanlivejšie v reakciách a oni by mali napriek tomu udržať svoje nadšenie hrania a energiu predstavenia, nie je to vždy jednoduché... pritom niekedy je to len v tom, že diváci napr. považujú za neslušné sa v divadle smiať. Dnes to už tak nie je, herec potrebuje cítiť diváka, či už sa smeje, alebo sa mu zatají dych. Včera vo Viedni nás diváci odmenili krásnou živou atmosférou počas celého predstavenia, nabíjali sme sa zároveň.“ ■

Zľava: Branislav Deák, Martin Mňahončák, Dominika Žiaranová a Juraj Loj

KAROLÍNA ESTERHÁZY DE GALANTHA SCHUBERTOVA „ŽELIEZOVSKÁ MÚZA“

Fotografie: Archiv Pavla Polku

Kontesa Karolína Esterházy

Mladá a pekná železovská kontesa **Karolína** (Caroline), známa najmä ako platonická láska svetoznámeho hudobného skladateľa **Franza Schuberta**, bola vzorne vychovávané dievča z rodiny pochádzajúcej zo zvolenskej vetvy slávneho rodu Esterházy. Jej otcom bol Ján Karol Esterházy de Galantha, majetný gróf, mecenáš a podporovateľ umenia, a matkou energická a cieľavedomá grófka Rosine, rodená Festetics de Tolna. Karolína bola pravnučkou Amálie Esterházy de Galantha, rodenej von Limburg de Styrum.

Syn Amálie János Nepomuk Esterházy tragicky zomrel mladý vo veku 28 rokov. Jeho manželka Terézia sama vychovávala ich syna Jána Karola. Nadšenci histórie hudby ho poznajú okrem iného aj ako zamestnávateľa slávneho hudobného skladateľa Franza Schuberta, ktorý mal zdokonaľiť hudobné vzdelanie grófových dcér. Gróf Ján Karol Esterházy mal šesť detí – dcéru Máriu, o tri roky mladšiu Karolínu a syna Alberta. Ich súrodenci Lujza, Jozefína a Gustáv sa, žiaľ, nedožili dospelého veku. Rodina žila prevažne vo Viedni, no vlastnila aj peknú vidiecku kúriu v **Železovciach**, ku ktorej patrili úrodné pozemky. V roku 1804 sa gróf rozhodol členiť kúriu prestavať a novú budovu kaštieľa obklopenú anglickým parkom využívať ako letnú rodinnú rezidenciu.

V súlade s rodinnými tradíciami kládol Ján Karol Esterházy vysoký dôraz na vzdelávanie svojich potomkov. Nakoľko rod Esterházyovcov bol dlhodobo známy ako veľkorýsy podporovateľ umenia a kultúry, gróf nepodcenil ani hudobné vzdelávanie svojich dcér. V roku 1818 na základe odporúčania rodinného priateľa, vplyvného Karla Ungera, pozval z Viedne do svojho letného sídla mladého a nádejného hudobného skladateľa, aby v tomto idylickom prostredí vyučoval jeho dve dcéry hru na klavíri. Mladý, talentovaný skladateľ sa volal Franz Schubert, mal 21 rokov, kontesa Mária 16 a mladšia Karolína len 13 rokov. Schubert bol počas prvého pobytu v Železovciach ubytovaný spočiatku priamo v budove kaštieľa, neskôr v neďalekom Inšpektorskom dome (budova sa, žiaľ, nezachovala). Jeho pobyt trval štyri mesiace. Počas ďalších rokov Mária a Karolína absolvovali hodiny hudby aj u dvoch uznáva-

ných hudobníkov pochádzajúcich z Čiech – J. E. Petzinu a Leopolda Eustacha Čapeka (Czapek), ktorý bol priateľom Fryderyka Chopina. Franz Schubert sa do Železoviec vrátil o šesť rokov neskôr. Gróf ho sem opäť pozval v roku 1824, aby pokračoval v hudobnej výučbe. Podľa dostupných zdrojov sa skladateľ v Železovciach cítil príjemne. Pokojné malomestské prostredie ho inšpirovalo ku skomponovaniu mnohých, dnes už svetoznámych skladieb. Počas druhého pracovného pobytu býval v tzv. Sovom zámočku, ktorý stál len niekoľko desiatok metrov od kaštieľa a slúžil ako ubytovňa pre rodinných učiteľov. Nie náhodou ho pomenovali podľa symbolu múdrosti – sovy. Schubert bol už vtedy preslávený svojou hudobnou genialitou, no unavený z viedenského spoločenského života, a zápasil s vážnou chorobou. Teraz mala Karolína už 19 rokov. Staršia kontesa Mária bola sebavedomejšia, dominantná, až panovačná. Mladšia Karolína vyrastala v jej tieni. Bola nežná až plachá a oplývala inými mravmi ako ženy, ktorých spoločnosť Schubert vo Viedni často vyhľadával. Fráza, že protiklady sa priťahujú, sa potvrdila aj v Železovciach pri opätovnom stretnutí nežnej kontesy a kontroverzného skladateľa. Je viac ako pravdepodobné, že ich vzťah bol iba prísnou platonickou a absolútnou beznádejnou láskou, ktorá sa neskôr stala hlavnou inšpiráciou pre Schubertovu známu Fantáziu f-mol, opus 103. V tomto období vytvoril práve v Železovciach (až podozrivo) mnoho skladieb pre štyri ruky, čo opatrnou dedukciou možno vysvetliť aj jeho náklonnosťou k spomenutej mladej žiačke. Pod mohutnými korunami storočných dubov a platanov v anglickom parku kaštieľa vyslovila mladá Karolína túžbu, aby jej venoval aspoň jednu z kompozícií. Na jej prekvapenie dostala ako odpoveď vyznanie, že všetky jeho aktuálne skladby sú inšpirované ňou a komponované pre ňu. Slávnu Fantáziu pre piano forte a quattro mano, opus 103, napokon krátko pred svojou smrťou autor aj priamo dedikoval verejne svojej železovskej múze. Schubert, známy vycibreným hudobným sluchom, opakovane pozitívne hodnotil interpretačný aj spevácky talent svojich žiačok a ich rodičov. Prijemný barytón grófa Jána Karola, alty Roziny a dcéry Karolíny i výrazný soprán staršej Márie tvorili rodinné vokálne kvarteto. Schubert sa vedome snažil prispôbiť svoje aktuálne komponované skladby hlasovým dispozíciám členov hostiteľskej rodiny. Počas

idylických večerov v železovskom kaštieli sprevádzali spev tóny kvalitného klavíra z dielne bratislavského majstra Carla Schmidta. Schubert tu skomponoval aj Polonézu D 618, ktorou v hudobnej hale kaštieľa pompézne otvárali letné hudobné večery pre vznešených hostí. V júni 1824 tu mala premiéru klavírna kompozícia Sonáta C-dur, Grand Duo, opus posth.140, s venovaním Márii a Karolíne. Mladé grófky za prítomnosti viacerých pozvaných hostí aj z Viedne dostali príležitosť prejať svoj hudobný talent a naplniť prezentovať svoje klavírne techniky. Počas leta 1824 priniesli Franz Schubert, ako aj jeho priateľ, viedenský spevák a výborný interpret Schubertových diel, barón Karl Schönstein neobvyklú viedenskú noblesu vo forme takýchto hodnotných umeleckých večierok do vidieckeho prostredia tohto kaštieľa. V esterházyovskom salóne, na veľké potešenie grófa, sa na koncerty schádzali aj príslušníci grófskych rodín zo susedných Šaroviec, Horných Semeroviec i neďalekých Levíc.

Idylické letné večierky však nezmenili drsnú skutočnosť. Schubert bol chorý, trpel pohľavnou chorobou a depresiami. Často sa sám, ponorený do svojich myšlienok, prechádzal v anglickom parku. Vtedy ho potešila spoločnosť mladej, príjemnej Karolíny, ktorá ho príležitostne sprevádzala pri prechádzkach. Kontesa tieto spomienky v sebe nosila počas celého, bohužiaľ, tiež krátkeho života. Správa o Schubertovej smrti v roku 1828 ju hlboko ranila. Na vtedajšie pomery sa neskoro, až ako 39-ročná vydala za grófa Karla Crenneville-Folliota, syna známeho francúzskeho generála. Ich manželstvo bolo bezdetné. Karolína zomrela relatívne mladá v roku 1851 v Bratislave na následky zápalu čriev. Po smrti boli jej ostatky dôstojne prepravené do Železoviec. Dodnes odpočíva v rodinnej krypte na miestnom katolíckom cintoríne. Za zmienku stojí aj to, že Karolíninoho otca po smrti v roku 1834 síce pochovali v rakúskom mestečku Frauenkirchen, ale na základe jeho vlastnej žiadosti jeho srdce uložili v železovskej krypte vedľa jeho rodinných príslušníkov. Je pozoruhodné, že aj v súčasnosti mnoho domácich i zahraničných návštevníkov esterházyovského kaštieľa a Mestského múzea v Železovciach zájde do spomenutej rodinnej kaplnky a na znak úcty tam položí kvety či zapáli sviečku pri hrobe členov tejto výnimočnej rodiny. ■

Pavel Polka
Riaditeľ Múzea Železovce

Soví zámoček

Izba v kaštieli, v ktorej Schubert býval v roku 1818

SCHUBERT A JEHO PRIATELIA NA ZÁMKU ATZENBRUGG

Želiezovce neboli jediným miestom, kam Franz Schubert rád chodieval.

Hoci sa tam cítil dobre a v rámci možností sa tešil z blízkosti kontesy Karolíny, chýbali mu priatelia. Na zozname jeho najlepších priateľov bolo viacero zvučných mien.

Jedným z miest, kde sa spoločnosť stretávala, bol aj zámok Atzenbrugg v Dolnom Rakúsku.

V súčasnosti sa v zámku nachádza múzeum, ktoré približuje osobnosť hudobného skladateľa i jeho priateľov prostredníctvom 250 zaujímavých objektov, zväčša reprodukcí. Múzeum vzniklo v roku 1986 z iniciatívy Výboru na podporu tohto pamätného miesta (Komitee zur Förderung der Schubert-Gedenkstätte Schloss Atzenbrugg). Keď sme sa sem koncom októbra vybrali spolu s Ingrid Fux, dostalo sa nám cti, že nás po zámku sprevádzal prezident tohto Výboru Dr. Felix Mayrhofer.

Priatelia na celý život

V roku 1808 sa 10-ročný Franz Schubert stal vďaka svojmu vynikajúcemu hlasu študentom cisárskeho konviktu. Tu nadviazal priateľstvo s niekoľkými spolužiakmi, ktorí mu boli oporou po celý jeho krátky život. Hlavne to bol o deväť rokov starší Joseph von Spaun, ktorý sa stal akýmsi Schubertovým mentorom. Keď sa neskôr odsťahoval do Linzu, priatelia udržiavali veľmi intenzívnu korešpondenciu, Schubert ho viackrát navštívil a Spaun propagoval jeho diela v Hornom Rakúsku. Navyše mladého skladateľa zoznámil s ďalšími osobnosťami, ktoré rozšírili okruh jeho priateľov. Patril do neho aj Leopold Kupelwieser, maliar známy nielen oltárnymi maľbami a freskami, ale aj obrázkami Schuberta a jeho veselej spoločnosti. Ďalší maliar Moritz von Schwind sa preslávil ako autor fresiek v lodži Viedenskej opery, znázorňujúcich scény z Mozartovej Čarovnej flauty. Operný spevák Johann Michael Vogl, jeden z hlavných pilierov nemeckej opery vo Viedni, rozpoznal skladateľovho génia, pomohol mu dostať sa do aristokratických a meštianskych kruhov, otvoril mu cestu do divadla Kärntnertheater a postaral sa o propagáciu jeho piesní, ktoré sám aj interpretoval. Spaun zoznámil Schuberta aj s právnikom Johannom Mayrhoferom, ktorý vášnivo miloval hudbu a písal básne, nadšený Schubert 47 z nich zhudobnil. Aj Eduard von Bauernfeld vyštudoval právo a filozofiu, avšak kariéru zasvätil písaniu komediálnych poetických textov. Je tiež autorom libreta nedokončenej Schubertovej opery Der Graf von Gleichen. Medzi priateľov patril aj dôstojník a diplomat Ferdinand Mayrhofer von Grünbühel, ktorý pre Schuberta preložil niektoré texty z angličtiny, napríklad aj originál od Shakespeara. Aj jeho životný príbeh nám náš sprievodca zaujímavovo vyrozprával, bol to totiž prastrýko jeho starého otca

Foto: Wien Museum/Online Sammlung

Leopold Kupelwieser: Pri spoločenskej hre v Atzenbruggu, 1821 (pri klavíri Franz Schubert)

Atzenbrugg a schubertiády

Centrálnou figúrou v skupine priateľov bol Franz von Schober. Štúdium práva nedokončil, viac sa venoval písaniu básní, divadelných hier a litografii. Niektoré básne Schubert zhudobnil, Schober napísal aj libreto k jeho opere Alfonso a Estrella. Mladá spoločnosť sa schádzala v jeho dome po matke, priatelia spoločne muzičovali, hrali sa spoločenské hry, maľovali, skladali básne, čítali. Boli natoľko fascinovaní stredovekým eposom Pieseň o Nibelungoch, že si podľa jeho hrdinov dali prezývky. Špekuluje sa aj o homosexuálnych vzťahoch niektorých z nich (Schubert, Schober, Schwind). Hoci bol Schubert nemajetný, vďaka ich pohostinnosti sa nemusel starať o obživu, často ani o bývanie, o to intenzívnejšie sa mohol venovať skladateľskej činnosti. Schoberov strýko bol správcom na zámku Atzenbrugg, ktorý vtedy patril kláštoru Klosterneuburg. Vďaka týmto známostiam sa priatelia mohli v letných mesiacoch stretávať aj tu. Schubert bol hosťom na zámku v rokoch 1820 – 1825. Tieto pobyty boli nielen priateľskými, ale aj literárno-hudobnými stretnutiami. Ešte za Schubertovho života sa začal používať pojem „Schubertiade“ pre súkromné podujatia, na ktorých sa uvádzali jeho diela. Prvá zdokumentovaná schubertiáda sa konala 26. januára 1821 v byte rodiny

von Schober. K najznámejším vyobrazeniam týchto spoločenských večierok patrí kresba od Moritza von Schwinda, na ktorej je zobrazená celá kompánia – takmer 40 osôb. V strede spoločnosti sú Schubert a Vogl, okolo nich najdôvernejší priatelia a potom maliari, literáti a ďalšie osobnosti. Na stene v pozadí visí obraz s namaľovaným zámkom Atzenbrugg a portrét Karolíny Esterházy de Galantha...

Franz Schubert sa rád obklopoval svojimi priateľmi. Žiaľ, pod vplyvom niektorých z nich sa začal až príliš oddávať božskému hýreniu, až sa nakazil syfilisom. Vtedy neliečiteľná choroba, ako aj nadmerná konzumácia alkoholu sa stále viac premietali do jeho života i tvorby. Zomrel vo Viedni vo veku 31 rokov. Na náhrobku na jeho pôvodnom hrobe bol epitaf od ďalšieho priateľa, spisovateľa Franza Grillparzera: „Hudobné umenie tu pochovalo vzácny poklad, ale ešte viacej krásnych nádejí.“ Na tradíciu schubertiád nadväzujú koncerty na zámku Atzenbrugg. Ako nám povedal Dr. Mayrhofer, hudobníci tu radi hrajú – priestory majú dobrú akustiku a zároveň silné genius loci. Každých päť rokov sa tu tiež organizujú stretnutia potomkov Schubertových priateľov, od ktorých pochádzajú aj viaceré exponáty vystavené v múzeu na zámku. ■

Ingrid Žalneva

Fotografie: Ingrid Fux

Z expozície Schubertovho múzea

Prezident Výboru na podporu pamätného miesta Atzenbrugg Dr. Felix Mayrhofer v Záhradnom domčeku

Zuzana Vančová

UŽ TI NIKDY NENALETÍM!

Foto: Ingrid Fux

Na doskách divadelnej sály v Schule Komenský zľava: Marek Igonda, Maroš Kramár a Lenka Barilíková

S napätím sme všetci čakali, či sa náhodou nebude opakovať protipandemický scenár z minulého roku a opäť nenastane novembrový lockdown. Nakoľko sa jesenný program Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku mohol pýšiť naozaj zaujímavými, ako aj zábavnými podujatiami, bola by to naozaj škoda, ak by sa nemohli zrealizovať. Našťastie to začiatkom mesiaca situácia stále dovoľovala a v nedeľu 7. novembra sa v priestoroch divadelnej sály Školského spolku Komenský uskutočnila divadelná inscenácia *Už ti nikdy nenaletím!*

Záujem o túto španielsku komédiu od dramatika Santiaga Montaga bol veľký, ale vzhľadom na opatrenia musel byť počet osôb obmedzený. Diváci, ktorým sa včas podarilo rezervovať vstupenky, sa mohli tešiť na skvelé herecké obsadenie v podaní **Lenky Barilíkovovej, Marka Igonda a Maroša Kramára**. Oblúbený herec Maroš Kramár návštevníkov navyše prekvapil nielen výborným divadelným výkonom, ale taktiež novým, sviežim účesom, ktorý aj na jeho sociálnej sieti Instagram zožal úspech. Aj toto divadelné predstavenie nám sprostredkovala divadelná produkčná spoločnosť KUMŠT PRODUCTION z Bratislavy pod vedením Zuzany Buchlovičovej.

Hru naštudoval režisér Michal Spišák, ktorý s predstaviteľkou hlavnej ženskej postavy Lenkou Barilíkovou tvorí už dlhé roky manželský pár. Lenka je nielen herečka s dlhoročnými skúsenosťami v divadle i pred kamerou, ale taktiež je lektorka sebavedomého prejavu a pedagogička hlasových a hereckých techník. Marka Igonda, hviezdou filmu *Sviňa*, diváci môžu poznať aj z rôznych populárnych

seriálov, ktoré sa aktuálne vysielať na televíznych obrazovkách. Marko sa dokonca v roku 2001 objavil v menšej úlohe amerického vojnového trileru, kde si hlavnú úlohu zahral slávny americký herec Owen Wilson. Rakúski Slováci ho mohli zažiť už aj pred dvomi rokmi v hre *Ešte raz*, ale lepšie.

Zvúčne mená slovenského šoubiznisu získali u divákov veľký úspech, keďže komédiu o manipulácii, podvodoch a mimoriadnom prekvapení na záver herci zahrli bravúrne. Témou inscenácie sú vzťahy v nezvyčajnom ľúbostnom trojuholníku – medzi príťažlivou Cristinou, jej bývalým manželom Josemom a europoslancom Victorom. Cristina sa už pred rokmi rozišla so svojim manželom, zvodným sukničkárom, a momentálne vedie milenecký vzťah so ženatým europoslancom. Dej sa začne zamotávať, len čo sa bývalý manžel nečakane zjaví pred dverami a po rokoch odlúčenía niekdajší partneri spolu strávia ľúbostnú noc. Na druhý deň si Josema pri odchode nedopatrením oblečie kabát europoslancu a vyjde z bytu. Krátko na to sa ku Cristine z pracovnej cesty vracia Victor a v nasledujúcom okamihu sa znovu objaví v miestnosti aj Josema s kabátom v ruke. Tým pádom sa stretnú všetci zoči-

voči a Cristina je nútená sa priznať k nevere. Napriek tomu, že Victor je ženatý, Cristininu neveru nesie ťažko a rozchádza sa s ňou. Nečakané záverečné rozuzlenie ale neprezradíme, aby sme čitateľom neprekazili prekvapenie, ak by sa rozhodli si inscenáciu v budúcnosti pozrieť v slovenských divadlách.

Diváci si predstavenie pochvalovali a spätná väzba bola len pozitívna, ako napríklad od diváčky Simony Mihočkovej, ktorá nešetřila chválou vo svojom komentári na facebooku: *„Ďakujem za krásny večer, príjemnú atmosféru a veľa milých ľudí v hladisku a, samozrejme, traja úžasní na javisku. Budem sa tešiť na ďalšie kultúrne akcie.“* Medzi hosťami sa nachádzal aj riaditeľ Slovenského Inštitútu Igor Skoček, ktorý hercov cez prestávku navštívil v zákulisi: *„Z ich strany sršala náramná pohoda a boli veľmi príjemní. Viem si predstaviť, že hrať len v trojici je vzhľadom na veľké monológy, ako aj vzájomné nadväzovanie náročné a nedá sa príveľmi improvizovať. Predstavenie naplnilo očakávania a nakoľko išlo o komédiu, bolo to pre diváka veľmi uvoľňujúce. Aj to, že sme práve v pandemickom období mohli sedieť vo veľkej sále a užiť si divadlo, bol príjemný pocit.“* ■

Cez prestávku pozdravil hercov aj riaditeľ Slovenského inštitútu Igor Skoček s manželkou (v strede)

Miriam Spring

VODA, ČO MA DRŽÍ NAD VODOU

Na prvom podujatí Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku v priestoroch na Otto-Bauer-Gasse po dlhom roku sa 21. októbra zišli fanúšikovia Filmového klubu na premietaní snímky o slovenskom publicistovi, ale hlavne básnikovi **Jožovi Urbanovi**.

Rodený Košičan bol okrem iného aj člen komisií hľadajúcich nové básnické talenty, šéfredaktor literárneho časopisu Dotyky, autor libreta k muzikálu Král Dávid, ako aj mnohých básní a textov slovenských hitov. Úplne prvými boli Len s ňou a Možno sa ti zdá Míra Žbirku, nasledovali texty Vráť trochu lásky medzi nás skupiny Money Factor, Caracas Petra Lipu, Nieкто ako ja Beáty Dubasovej. Najväčšieho úspechu, aký dosiahla skladba Voda, čo ma drží nad vodou z filmu Fontána pre Zuzanu 3, sa autor ale už nedožil. Jozef Urban tragicky zahynul pri autonehode v apríli 1999. Mal iba 34 rokov. Film českého režiséra Tomáša Magnuseka **Voda, čo ma drží nad vodou** zachytáva začiatky Urbanovej tvorby a hlavne posledných sedem rokov básnikovho krátkeho života.

Pravdivé epizódy jeho životného príbehu sa prepletajú s fikciou, slovenčina s češtinou. Výsledkom slovensko-českej koprodukcie z roku 2019 je umelecký film nahliadajúci do skrytých zákutí jeho duše. Odhaľuje i jeho vnútorných démonov, básnikov problém s alkoholom, ktorý ho nakoniec stál život. Príbeh plný vzostupov aj pádov.

Literárny predlohou filmu bolo dielo Pivo u Chárona z pera Urbanovho priateľa, zvolenského spisovateľa **Ondreja Kalamára**, ktoré vyšlo k 15. výročiu básnikovej smrti. Film mal premiéru v novembri 2019, na nedožité 55. narodeniny Joža Urbana, básnika s darom od Boha, ako ho Ondrej Kalamár opisuje. Kalamár, ktorý s myšlienkou natočiť film prišiel, je taktiež autorom scenára. Vznik filmu opisuje v druhej knižke s rovnakým názvom, doplneným podtitulom Voda, ktorej nikto neveril (Príbeh filmu o Jožovi Urbanovi). V obsiahlej fotodokumentácii z natáčania nechýba ani fotografia, ktorá Urbanovi vnukla myšlienku jeho najslávnejšieho piesňového textu. Je na nej jeho priateľ, básnik Juraj Kuniak, ako sa nadnáša na vode Mŕtveho mora, pričom číta noviny.

Hlavnú postavu poeta, ktorý sa už v tridsiatke stal maturitnou otázkou a o ktorom sa často píše ako o bohémovi, búrlivákovi či ako o rozporuplnnej osobnosti, stvárnil **Roman Pomajbo**. Napriek tomu, že ide o nezávislý, nízkonákladový film, aj vo vedľajších úlohách sme videli známe slovenské i české osobnosti: Jana Kanyzu v úlohe zvolenského maliara Dušana Daniša, Martina Dejđara ako známeho bansko-bystrického básnika Juraja Kuniaka či cha-

Hostia filmového večera: (zľava) Alois Marhoul, Roman Pomajbo a Ondrej Kalamár

rizmatického Roba Rotha ako Chárona. Andrea Kerestešová-Růžičková stvárnila druhú manželku Joža Urbana, poetku Ivanu. Je to taktiež posledný film, v ktorom si zahrála nedávno zosnulá Zdeňka Hartmann-Procházková. Menšie úlohy prevzali aj Olĝa Záblická a Vašo Patejdl, ktorí Joža Urbana poznali osobne. Lubomíra Feldeka, ktorý podporil vydanie prvej Urbanovej básnikovej zbierky Malý zúrivy Robinson, stvárnil vo filme Miroslav Mejzlík. Ondrej Kalamár si zahrал sám seba.

Aj keď sa film Voda, čo ma drží nad vodou ako jediný zaoberá slovenským básnikom súčasnosti, mohol vzniknúť iba vďaka nezištnej finančnej podpore hrŕtky nadšencov, a to hlavne Aloisa Marhoula, Tomáša Magnuseka a Ondreja Kalamára. Okrem toho sa vďaka sociálnym sieťam dodatočne podarilo vyzbierať príspevok na jednu scénu s Lukášom Latinákom. Inej pomoci sa koprodukcii ale nedostalo. Hlavný investor, český básnik **Alois Marhoul**, ktorý stvárnil úlohu záhadného Mobela, do filmovej produkcie vložil svoje celoživotné úspory. Na svojej internetovej stránke píše: „Mám takový neblahý pocit, že se poezie za posledních dvacet let dostala na samý okraj zájmu naší konzumní společnosti, a proto si myslím, že povinností nás, kteří si to uvědomujeme, a kterým to vadí, je společnými silami ji vrátit mezi

lidi. Aby k poezii neměli vztah jako k neškodnému ekzému, ale jako k něčemu, co potřebují, co je obohacuje a zkrášluje!“

Po nahliadnutí do duše Joža Urbana prostredníctvom filmu nabrali slová piesne Voda, čo ma drží nad vodou, do ktorej autor vkladal toľko nádeje, nový rozmer. Kto jeho príbeh pozná, bude ich vnímať ešte intenzívnejšie. Zo známej skladby sa stala opäť báseň. Čo nie je všeobecne známe, tak to, že text piesne mal v rukopise Joža Urbana ešte ďalšie dve slohy.

Okrem titulnej piesne zazneli vo filme tri úplne nové skladby, všetky s textami Joža Urbana. Pieseň Zlaté časy bola v tomto filme zverejnená vôbec po prvýkrát. Záverečná pieseň Lásky je to... vznikla pôvodne pre jedno divadelné predstavenie. Naspievali ju Vladena Škorvagoová a Ondřej Daniš, ktorý ju taktiež zhudobnil. K skladbe Nočný jazdec zložil hudbu Lukáš Černý, okrem toho ju aj naspieval a nezištne skomponoval hudbu do celého filmu.

Ondrej Kalamár, Roman Pomajbo a Alois Marhoul v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku prešpikovali besedu po premietnutí filmu príbehmi a malermi z natáčania i bizarnými príhodami sprevádzajúcimi film od nápadu až po jeho vznik a uvedenie. A to všetko s poriadnou dávkou humoru, ktorú teraz všetci tak potrebujeme. ■

Tradičný fotoshoooting na záver besedy

Milé študentky
a milí študenti,

po troch rokoch strávených v Bratislave som dostala možnosť opäť nastúpiť na pozíciu vyslanej lektorky slovenského jazyka a kultúry vo Viedni. Od môjho predchádzajúceho pôsobenia na Inštitúte slavistiky v rokoch 2015 – 2018 sa toho veľa zmenilo. Hlavne udalosti súvisiace s pandemiou nás všetkých silno zasiahli a ovplyvnili aj výučbu. Museli sme sa prispôsobiť novej situácii a vyrovnáť sa s nástrahami online učenia (sa). Našťastie, v prebiehajúcom zimnom semestri sme sa už mohli stretávať osobne na našom inštitúte. Mnohí ste ho navštívili vôbec prvýkrát, zoznámili ste sa s jeho priestormi a zažili jeho špecifickú atmosféru. Konečne ste naživo spoznali svojich pedagógov aj kolegov – spolužiakov, s ktorými sa môžete podeliť o študijné radosti i starosti. Uvedomili sme si, aký je osobný kontakt nenahraditeľný, a mňa veľmi teší, že namiesto rúšok vidím vaše usmiate tváre. Nech nám to tak vydrží čo najdlhšie! Očarujúce farby jesene v našom kampuse postupne vystriedali iné lákadlá – stánky v rámci vianočných trhov, ktoré nám pripomínajú advent a blížiac sa najkrajšie sviatky v roku. Prežite ich v pokoji a zdraví!

Zuzana

ŠPORTOVÝ ŽIVOT ŠTUDENTA VO VIEDNI

Rakúsko, krajina Álp. Geograficky sa začínajú už pri západných bránach mesta Viedeň, no lyžovanie nehrá v živote Viedencanov až takú významnú rolu. Zaujíma ich predovšetkým futbal, ľadový hokej, cyklistika alebo beh.

Foto: Filip Pupák-Zbyňovec

Každý chce v mobile zachytiť gól!

Na úvod treba upozorniť na výbornú ponuku Viedenskej univerzity, konkrétne USI – Univerzitného športového inštitútu, ktorý poskytuje obrovské množstvo kurzov rôznych druhov športu. Na jednej strane ide o masové druhy, ako sú ľadový hokej, futbal, volejbal, hádzaná, basketbal atď., na druhej strane študenti majú na výber športy ako capoeira, rôzne druhy tancov, džiu-džicu a iné zaujímavé kurzy. Ponuka je pestrá a za celkom priaznivé ceny pre študentov, oplatí sa pozrieť si ich webovú stránku. Samozrejme, je aj možnosť zašportovať si v rôznych (čiastočne súkromných) kluboch. Existuje aj mnoho iných spôsobov, ako sa vo Viedni športovo realizovať. Je to veľmi „zelené“ mesto – a raj pre bežcov, o čom svedčí nielen známy Viedenský maratón, ktorý každoročne vedie aj cez Hauptallee popri Prátri. Po celom meste nájdete parky aj s možnosťou silového tréningu, ako aj tzv. kliecky (Käfige) s futbalovým či basketbalovým ihriskom. Veľmi obľúbená medzi priaznivcami behu je aj Lainzer Tiergarten na kraji mesta v 13. okrese. Ide o voľne prístupný komplex lesov s dlhými cestami pre bežcov alebo aj cyklistov, vedúce cez zvernice. Viedeň ďalej ponúka takzvané haly Sport & Fun. Nachádzajú sa na štyroch miestach, jedna napríklad v 16. a iná v 2. okrese pri Prátri. Dospeli za celodenný lístok zaplatia férové štyri eurá a môžu využiť napríklad volejbalové, futbalové, basketbalové alebo stolnotenisové ihriská.

Pozoruhodné je, že veľa študentov na univerzitu prichádza na bicykli. Viedeň má skutočne obrovskú sieť cyklistických ciest, ktorá meria 1 654 kilometrov. Viedencania absolvujú okolo 10 percent svojich ciest na bicykli. Veľa cyklotrás okrem toho vedie aj von z mesta do okolitých rekreačných oblastí alebo po krásnej dunajskej ceste merajúcej 67 kilometrov sa dostanete priamo do Bratislavy.

Nie každý je však aktívny športovec – niektorí sa radšej pozerajú na tých, ktorí šport vykonávajú. Vo Viedni sú populárne najmä futbal a ľadový hokej. Čo sa týka hokeja, máme v prvom rade klub Vienna Capitals so štadiónom s kapacitou pre takmer 7 000 osôb na

východe Viedne. Pre Slovákov, „hokejový národ“, môže byť zaujímavé, že v stredoeurópskej lige EBHL pôsobí aj slovenské mužstvo Bratislava Capitals, čo viedlo k malému medzinárodnému derby, či už v Bratislave alebo vo Viedni. Okrem hokeja je zrejme najväčším športovým subjektom verejného záujmu futbal a najpopulárnejším klubom dokonca celého Rakúska je Rapid Viedeň. Pôsobí v 14. okrese na kraji mesta, vlastní Allianz Stadion, respektíve Weststadion s kapacitou až 28 400 miest v hľadisku. Pôvodne to bol klub robotníckeho hnutia, no dnes je so ziskom 32 ligových titulov najúspešnejším rakúskym klubom. Ponúka fantastickú atmosféru a celkom príťažlivé ceny pre študentov, čo sa ukazuje aj na tribúnach, či už medzi „normálnymi“ fanúšikmi v hlavných sektoroch, alebo na tribúne „Block West“, kde sa spievajúci fanúšikovia starajú o výbornú náladu. Klub uprednostňuje bojovný futbal, z čoho vyplynula aj takzvaná „Rapid-Viertelstunde“, keď fanúšikovia v 75. minúte na 60 sekúnd rytmickým potleskom motivujú mužstvo, aby sa nevzdalo a bilo o víťazstvo až do konca. História tohto rituálu siaha až do začiatku 20. storočia. Všetky tieto faktory už v detstve viedli (popri úspechoch slovenského tímu v ľadovom hokeji) k môjmu osobnému záujmu o šport a najmä o tento fantastický klub. Medzi jeho najväčšie úspechy zrejme patria dva postupy do finále európskych pohárov – posledný v roku 1996, keď, bohužiaľ, prehrali s francúzskym Paris Saint-Germain výsledkom 0 : 1. Mimochodom, slávnú minulosť v Rapide majú aj Slováci či bývalí československí hráči. Okrem Jozefa Valachoviča, ktorý v roku 2005 víťazným gólom nad Lokomotivou Moskva zaistil Rapidu postup do skupinovej fázy Ligy majstrov, treba pomenovať legendy, ako sú Antonín Panenka, René Wagner, miláčik fanúšikov Ján Novota alebo aj Marek Penksa, ktorý pochádza z môjho domáceho mesta, z Veľkého Krtíša. Viedeň teda ponúka veľa možností pre študentov, ako sa aktívne alebo pasívne zúčastniť na športovom živote. Stačí si len vybrať podľa svojich preferencií alebo aktuálnej nálady. ■

Filip Pupák-Zbyňovec

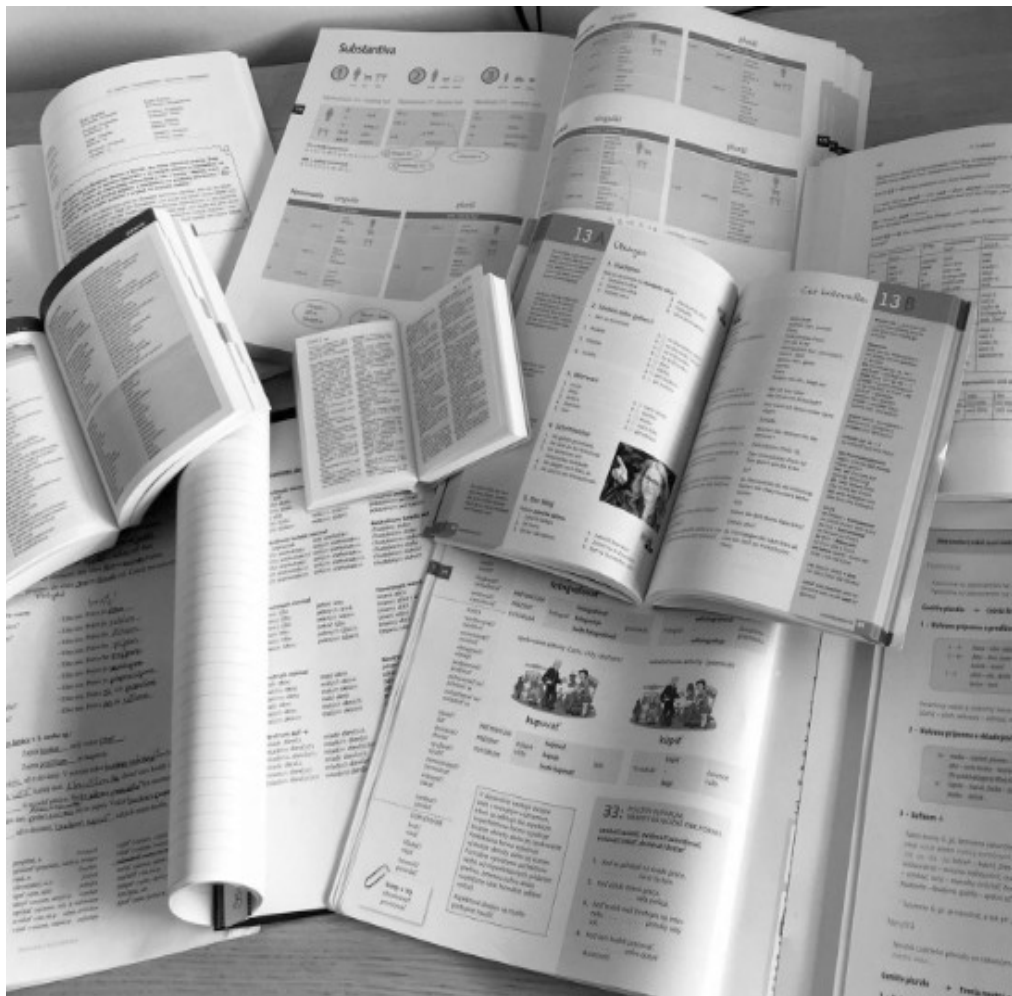
Foto: © SK Rapid

Allianz štadión v očakávaní športových fanúšikov

AKO SPÁJA SLOVENČINA

Nikdy sme si nevedeli ani len predstaviť, že slovenský jazyk bude hrať v našich životoch takú veľkú úlohu. Obaja sme z miest, ktoré sa nachádzajú veľmi ďaleko od malého Slovenska, a slovenčina bola pre nás úplne neznáma. Ale ako dobre vieme, všetko dopadne inak, ako si myslíme. Kde bolo, tam bolo, bol raz jeden malý chlapec v holandskom meste Rotterdam. Jedného dňa rodina balila kufre na dovolenku do Československa. To bol preňho prvý výlet na Východ a všetko bolo inak. V Československu české a slovenské deti nerozumeli holandským a naopak, ale pre ne to nebolo dôležité, lebo sa dorozumeli rukami a nohami. Na túto dovolenku si spomínal dlho.

Foto: Maudi Delno

Časom, aj kvôli viacerým ďalším dovolenkám vo východnej Európe, sa rozvíjala láska k Východu. Na jednej z tých dovolení spoznal budúcu priateľku, ktorá bola Viedenčanka, a o pár rokov neskôr sa aj on konečne presťahoval do Viedne. Tam začal študovať históriu na Viedenskej univerzite a v tomto štúdiu si mohol vybrať ďalší predmet – aj jeden zo slovanských jazykov, a okrem iného preto, že mal v práci kolegu Slováka, vybral si slovenčinu.

V úplne inom príbehu na úplne inom mieste bolo raz jedno malé dievča, ktoré žilo v nemeckom meste Düsseldorf. Členovia jej rodiny bývali roztrúsení po celom svete, takže sa aj ona chcela už ako dieťa presťahovať ďaleko od Düsseldorfu. Keď mala približne trinásť rokov, veľa počúvala hudbu speváka Falca – Viedenčana, ktorý vzbudil u nej túžbu ísť do Viedne a zostať tam. Po maturite mala konečne príležitosť presťahovať sa do Viedne, kde začala štúdium lingvistiky. Aby prežila, potrebovala brigádu. Tam spoznala nové kamarátky a aj budúceho priateľa, ktorý bol Slováka. V tej práci sa zoznámila aj s holandským študentom, ktorý sa práve začal učiť po slovensky na rovnakej univerzite.

Aby si pozrela, ako vyzerá vyučovanie, mohla s ním prísť na hodinu. Už po tejto hodine bolo rozhodnuté: V nasledujúcom semestri sa aj ona bude učiť po slovensky.

Ale tešili sa príliš skoro, neuvedomili si, že slovenčina je ťažký jazyk! Pre Holanďanov je takmer nemožné vysloviť sykavky č, š, ž. Ani Holanďania ani Nemci nemajú mäkké spoluhlásky ď, ť, ň, ľ a trvalo to mesiace, kým sa výslovnosť správne podarila. Jedného dňa na vyučovaní museli všetci študenti cvičiť výslovnosť slov, ktoré obsahujú eu alebo au. Na tom kurze sedel aj Holanďan, ktorý skúsil vysloviť slovo euro a úplne si zúfal, lebo neve-

Do čoho sa pustíš skôr?

del, aký pohyb má robiť čelustou, aby sa podaril správny tón. Po vyučovaní ho bolela celá tvár. Podobne to bolo aj u Nemky, keď mala cvičiť výslovnosť slov, ktoré vôbec neobsahujú samohlásky ako štvrť, smrť alebo stĺp. Dodnes tieto slová nemôže vysloviť bez problémov so slinami. Ale najhoršie je, keď slovo začína na hr- a potom nasleduje ďalšia spoluhláska – hrdý alebo hrnček. To je prosto nevysloviteľné! Jednoduchšie je tie slová opísať, aby sa predišlo trápnosti.

Ale na druhej strane slovenčina má aj výhody. Nemecký pravopis je tiež komplikovaný, ale po slovensky sa všetko píše tak, ako sa vysloví. Nikdy sa nič nemusí hláskovať. Všetci vedia, ako môžu napísať slovo len podľa výslovnosti! Presne tak to funguje aj s prevzatými slovami, navyše je možné vytvoriť z nich sloveso pridaním koncovky -ovať – emailovať, skenovať... Ale najkrajšie z nemčiny je určite fušovať!

Z holandčiny slovenčina nemá veľa prevzatých slov okrem tých, ktoré majú spojenie s morom, napríklad polder. Človek by si mohol myslieť, že je to logické, lebo Slováci nemajú more. Presne preto je ale smiešne, že Slováci sa zdraví ahoj a regionálne namiesto áno často používajú nespisovne aj, lebo obe aj po holandsky i po nemecky používajú iba námorníci. Takže to trochu pripomína pirátov. A nakoniec, na rozdiel od väčšiny ostatných krajín je možné byť len na Slovensku,

ale nie v Slovensku. Prečo si Slováci myslia, že Slovensko je obklopené morom?

V skutočnosti Slováci chodia na veľa vecí, napríklad na pumpu, na univerzitu a dokonca aj na pivo! Takto to môžeme povedať aj po holandsky, ale po nemecky nie všade. Vo Viedni môžeme ísť na univerzitu, ale keď to niekto povie v Düsseldorfe, ľudia si myslia, že pracuje v stavebnej firme a musí skutočne ísť na strechu univerzity, aby niečo opravil. A keď niekto ide na pivo v Düsseldorfe, určite zaplatí aj za rozbitý pohár.

Zaujímavé sú tiež nemecké slová v slovenčine, napríklad kameraman. V podstate by sa malo povedať kameramuž, či nie? Ale je to kameraman. Dobré, ale čo, ak túto profesiu vykonáva žena? Slováci neprevzali kamerafrau, ale jednoducho nalepili koncovku -ka a hotovo. Pre nemecké uši to znie naozaj zaujímavovo.

Celý jazyk je zaujímavý! Rozdielny, ale zároveň aj nejaký podobný! Keď sa začneš učiť slovenčinu, je veľa vecí, ktoré sú úplne nepochopiteľné. Je to ako labyrint, dosť často zúfaš a máš veľa kríz. Ale o tú pútavejšia je cesta do bodu, v ktorom zrazu všetkému rozumieš, a o to krajší je pocit na konci, keď všetky otázky pomaly zmizli a konečne sa dohovoriš takým komplikovaným, ale prekrásnym jazykom!

Maudi Delno a Timotheüs Bliek

Jana Gregor-Rogler

Ranné zore doružova sfarbuje modrú oblohu, kryštáliky námrazy sa trblietajú na zemi, kým ich slnečné lúče roztopia a premenia na takmer neviditeľné závoje pary chladiace vzduch. Zabudnuté jablčko na strome, plody šípok aj červené bobuľky cezmíny obyčajnej na kríkoch sa lesknú ako jemne obrúsené rubíny. Sú akousi predzvesťou Vianoc už v jeseni.

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Ranná námraza

Nebelstein – hmlistý kameň

Chodník vedúci stredom polí pozýva na prechádzku, čerstvý vzduch štekli nos, ticho lieči. Na lavičke je vyrytý nápis: „Rasten statt Hasten“ (oddych namiesto zhonu). Tak kráčam pomaly, zhlboka dýcham. Pred očami sa mi mihnú biele zadočky sříhat a vzápätí sa stratia v lese. Hmla si sadá do údolia, obnažuje neďaleký vrch Nebelstein a jeho výdatné rašelinisko. Kedysi vraj na tom mieste bolo mesto Kienau. Bohatí mešťania v ňom hýrili a vykorisťovali malých roľníkov a robotníkov, preto sa traja starší muži ako zástupcovia utlačaných vybrali k Nebelsteinu a pred jeho bralami, pripomínajúcimi troch obrov, trikrát zvolali: „Hemann, Hemann, Hemann!“ Naskutku sa jeden z obrov objavil a povedal mužom, aby radných pánov varovali a keď sa do troch dní nič nezmení, nech opustia mesto, lebo zlo bude potrestané. A tak sa aj stalo! Páni sa mužom vysmiali, pracovitý ľud teda z mesta odišiel a nato obrovská búrka a zemetrasenie zničili Kienau, ktoré sa prepadlo do zeme a zarástlo rašelinou. Takto opisuje vznik liečivého bahna legenda v Dome rozprávok v lesnom penzióne Nebelstein.

Moorheilbad Harbach

Asi 1 000 hektárov bahenných oblastí na území Waldviertel je zapísaných ako medzinárodne významných. Najvyšší vrch na severe regiónu Waldviertel v Dolnom Rakúsku, 1 017 metrov vysoký Nebelstein, je prírodným zásobovateľom bahna, takzvaného Hochmoor pre kúpeľné a rehabilitačné stredisko Harbach. Pionierom myšlienky použiť bahno ako lákadlo na rozvoj cestovného ruchu v tomto prostredí bol Manfred Pascher pred vyše 50 rokmi. Presvedčil farmárov na ekologické hospodárstvo. Domáci z dedíniek Wultschau, Lauterbach, Harbach, Maißen a Hirschenwies prestali odtiaľto odchádzať, našli si pracovné miesta a odberateľov tu – vo svete zdravia: Xundheitswelt, kam dodávajú svoje bio výrobky. Pacienti aj dovolenkári si pochutnávajú na domácom jeleňom ragú, dusenej hovädzinke, plnenom moriakovi, zemiakových knedliach... Aj ja som sa počas môjho pobytu viackrát ponorila do 40 stupňov teplého bahenného vaňového kúpeľa a po zabalení do teplej deky som rozmýšľala, čo som si z tých výborných jedál zakrúžkovala na obed. Prijemný pocit sa ešte znásobil, keď sa mi ob-

MEDZI MANDELSTEINOM A NEBELSTEINOM

sluhujúci v reštaurácii prihovorili po slovensky. Valéria z Banskej Bystrice aj Dušan od Prievidze si tu našli zamestnanie aj partnerov. Spolu s českými kolegami tvoria tím Česko-Slovensko. Svojou usilovnosťou, odbornosťou a úsmevom v očiach napriek celodennému noseniu rúška sú dokonca vzorom pre rakúskych praktikantov.

Mak – sivé zlato

Kúpeľná dietologička nám okrem iného zdôraznila, že nám jedlo má robiť radosť, tak som si s pokojným svedomím pochutila na výbornom makovom koláči Mohnzelt. Veď mak je zdravý, obsahuje zo všetkých potravín najviac vápnika, upokojuje. Oddávna z neho mnisi vyrábali liečivá na spanie, v kláštore Zwettl je o tom najstaršia písomná zmienka. Waldviertel Mohnzelt (zelt znamená v germánskom jazyku plochý koláč) je tradičný dezert s plnkou zo sivého maku. V Harbachu mak kupujú

od rodiny Gressl z polí vo výške takmer 900 m n. m. Aj keď je to menší podnik, majú aj vlastné múzeum. Sivý mak z Waldviertel bol do roku 1934 predmetom obchodu na Londýnskej burze, v súčasnosti je opäť známy svojou značkou kvality. Cukrárski učni v Harbachu pečú Mohnzelt podľa originálneho receptu, mak nechajú vopred namočený celú noc. V patisérii mak miešajú aj s tvarohom do ovocných pohárov, pečú makové nákyapy aj torty. Makové farmy v regióne lisujú makový olej, vyrábajú makové mydlá, krémy, pália pálenku Papaver (latinský názov maku), mak miešajú do čokolád, medu, vaječného likéru, horčice. Všetky tieto a ďalšie domáce výrobky a plody ponúkajú priamo z dvora.

Pozor, státní hranice!

Keby takéto upozornenie nestálo uprostred lesa, ani by som nevedela, že som na prechádzke prírodou opustila Rakúsko a prekro-

Česko-slovenský tím v reštaurácii Bildbaum

čila českú hranicu. Turistický chodník Grenzlandweg je časťou 33 km dlhej Via verde pre cyklistov, spoločného projektu obcí Harbach a Horní Stropnice. Mílnik mieru v podobe zvyšujúcej sa špirály zo zbúraných kaplniek a domov v pohraničí symbolizuje rozvoj susedských vzťahov. Farebné motýle na sklo namaľovali deti oboch krajín. V strede je moderná mozaika Panny Márie Matky všetkých národov a kniha mieru, do ktorej možno zvečniť svoje myšlienky alebo podpis. Za tabuľku s nápisom prvej najbližšej českej obce Sejby som sa už neodvážila. Pravým chodníkom sa dá pozdĺž hranice dostať ďalej na 800-metrový Scheibnerhaufen a kto má kondičku, pokračuje turistickým okruhom do výšky 874 metrov na žulový vrch Mandelstein. Z ocelevej terasy je pekný výhľad na Novohradské hory a ďaleké údolia s českými mestčkami. Obrovské granitové skaly opracované vetrom a časom stojace len na malej ploche (Wackelsteine) a hĺbka pod nohami vzbudzujú rešpekt i pocit slobody bez hraníc – grenzenlos – ako znie nápis na úpäti Mandelsteinu. Cestu späť som si zvolila popri jelenej zvernici a popri otvorených bránach domov s predajom zemiakov či bio kapusty cez dedinu Harbach, ktorá tu stála dávno predtým, ako v jej blízkosti postavili kúpele.

Kapor z Waldviertel na Vianoce

Popoludňajšie prechádzky po terapiách viedli aj popri rybníčkoch a potokoch Wultschubach a Hirschenwiesbach. V regióne je asi 1 500 rybníkov, a tak nám jedálny lístok obohatili pstruhy, zubáče a samozrejme kapry. Rybníkárstvo tu má podobne ako u českých susedov tradíciu od 16. storočia. Najviac rybníkov vlastní potomkovia šľachtických rodín Kinsky a Fürstenberg. V minulosti boli rybníky vo Waldviertel medzistanicou na dovoz kap-

rov z Třebonska do Viedne. V súčasnosti sú s ročnou produkciou vyše 500 ton najväčšími chovateľmi kaprov v Rakúsku. Tradíciou je slávnostné Abfischen koncom októbra a začiatkom novembra, kedy v niektorých rybníčkoch vo Waldviertel vypúšťajú vodu, statní otužili rybári v gumenom oblečení až po prsia chytajú do sietí trepotajúcich sa kaprov a nkladajú ich do nádrží. Hovorí sa, že v rybníčkoch vtedy vrie. Kapor rastie v čistých a studených vodách Waldviertel veľmi pomaly, čo zaručuje jeho kvalitu. Od roku 1999 sa predáva pod ochrannou známkou Waldviertel Karpfen a možno si z niektorého rybieho trhu alebo predajne nájsť cestu aj na váš vianočný stôl.

Weitra – najstaršie rakúske pivovarnícke mesto

Weitra je stredoveké mesto, 12 km vzdialené od Harbachu. Za bránou s nápisom Boh ochraňuje mesto a hrubými múrmi hradieb zachovaného opevnenia plápolajú zástavy s nápisom 700 rokov pivovarníctva. Veľké výročie dovolilo v pandemickom období iba mini oslavy so spomienkou na časy, keď bolo v meste 25 pivovarov. Kde sa pivo varí, tam sa dobre darí, platí pre Weitru a jej obyvateľov dodnes, aj keď sa vo veľkom pivo varí už len na dvoch miestach. Najznámejšie je Bio pivo Hadmar nazvané podľa zakladateľa mesta Hadmara II. z rodu Kueringov. Ak sa ho rozhodnete ochutnať v hostinci Brauhaus na Radničnom námestí, objednajte si pokojne po slovensky, obsluha vám bude rozumieť. Sgrafito kresby na fasádach domov aj radnica sprítomňujú čas renesancie. Viac ako 600 rokov staré podzemné priestory s klenbami vedú do hlbšej minulosti a do obrovskej cisterny. Počas adventných dní sú mysticky

Mohnzelt - chutný makový koláčik

osvetlené sviečkami. Romantické je aj osvetlenie impozantného zámku Weitra postaveného ako pevnosť v rokoch 1201 – 1208. Pred Vianocami oživa trhmi, umeleckými remeslami a bábkovým divadlom. V múzeu zámku ma zaujala magická šepkárska miestnosť. Keď v jednom rohu niečo zasepkáte vášmu partnerovi v protifaľlom rohu, tak to jasne počuje, ale stojaci v strede vás nepočuje. Pri výstupe na vežu po strmých drevených schodoch som v streche pozorovala pohyb kyvadla historických hodín. Dúfam, že nám všetkým odbijú šťastný Nový rok a potom sa vydáme na spolkový výlet do Waldviertel spolu. ■

Použité zdroje:

Gesichter des Waldviertels,

Franz u. Franz K. Oberndorfer, 2011

Via Imperialis Burgen, Schlösser,

Stifte Österreichs

Niederösterreichischer Teichwirteverband:

Karpfen und deren Vermarktung: Einst und

Heute Teil I | Waldviertler Karpfen – Karpfen-

teichwirtschaft (waldviertler-karpfen.at)

Renesančný dvor zámku Weitra

Typická krajina vo Waldviertel

Milé decká,

cez víkend som v otcovej záhrade počítala krtince. To sú tie kopčeky hlíny, čo krtkovia vyrobia, aby sa dostali na chvíľku von na čerstvý vzduch. Krtincov bolo viac ako prstov na ruke. Lebo krtkovia si svoje podzemné domčeky dobre čistia a podobne ako teraz my v školách naozaj veľmi často vetrajú. Tieto zvieratká sú schopné za jeden deň vytvoriť podzemný systém tunelov až 15 – 30 metrov. No a to musíme uznať, že pri tej ťažkej práci sa musia často zhlboka nadýchnuť.

V záhrade a na poli krtkovia nie sú veľkým potešením. Veľakrát poobrzávajú aj korene ovocných stromčekov a ich podzemné chodbičky spôsobia postupné vyschnutie rastliniek a kríčkov.

Ja som si teraz na jeseň spomenula na krtkov aj preto, lebo sú hlavnými postavkami v knižke Akej farby je svet?, ktorú máme pre vás v spolku SOVA. Je to farebný príbeh o dvoch nezbedných krtkoch, ktorí neposlúchajú svoju mamičku a za svoje riskantné dobrodružné potulky v záhrade takmer zaplatia svojou čiernou krtkovskou kožou, či vlastne kožušinkou. Je to ale aj príbeh o rôznych farbách. Neposední krtkovia z knižky žijú v predstave, že svet je len čierny. Aký omyl! Svet má nádherné farby, v každom ročnom období! A keď si k nim pridáme aj fialové farby ametystov – napríklad tých vlastnoručne vyhrabaných v Maissau – tak je z toho poriadny farebný mix.

Aký farebný obrázok viete namaľovať vy? Zoberte hneď teraz do rúk farbičky – čarbičky a namaľujte váš pestrofarebný svet. Už sa neviem dočkať, kedy si ho budem môcť vychutnať so všetkými farebnými odtieňmi v plnej kráse. Za odmenu vám pošlem rozprávkovú knižku Akej farby je svet?, aby ste sa na vlastných očiach presvedčili o jeho farebnosti.

Teším sa na Vaše kresbičky.

Vaša Ela

Kto by si nechcel pozrieť, kde bábätko bývalo deväť mesiacov?

Milí čitatelia, milí SOVA-ci!

Verím, že sme vám začiatok nového školského roka spríjemnili našou tradičnou, tento rok už tuším piatou veľkou poštovou zásielkou. Áno, mám na mysli náš pestrofarebný spolkový kalendár MY zo spolku SOVA a VYbrané slová. A som rada, že momentálne skrášľuje písacie stoly vašich detí.

My zo spolku SOVA nielenže poznáme vybrané slová, my poznáme aj noty a sme aj šikovní malí muzikanti! Kto neverí, mohol sa o tom presvedčiť koncom septembra na oslave 18. výročia nášho školského spolku. Oslavovali sme v rezidencii veľvyslanca Slovenskej republiky v Rakúsku Petra Mišíka. V koncertnej sále zazneli zvuky klavíra, huslí, gitary, flauty, hoboja a dokonca aj spinetu – to je strunový klávesový nástroj, vlastne predchodca klavíra.

Svetlanka zahrala Kuchlerovo Concertino

Deti prezentovali svoje naštudované dielka s veľkou hrdosťou a potešením a celý slávnostný večer, podfarbený praskaním dreva

Záverečná klaňačka malých aj veľkých hudobníkov

Na spolkovvej hodine slovenčiny

v kozube – hoci nie vždy v tom správnom rytme (úsmev), bol vydarenou oslavou spomínaného výročia. Koncertom nás sprevádzala Katka Dučai, učiteľka hudby na Konzervatóriu v Bratislave a na hudobnej škole vo Viedni, dlhoročná členka medzinárodnej poroty v súťaži Prima la musica v Salzburgu. Počas takmer dvojhodinového koncertného diania sme sa započúvali do hudby modernej i klasickej, a malí muzikanti Flórka, Defne, Bünjamin, Lea, Patrícia, Svetlanka, Danko, Jonáš a Tomáš zožali veľký potlesk a obdiv. Nechýbali ani vynikajúco naštudované profesionálne hudobné príspevky študentov Konzervatória z Bratislavy pod vedením ich pani učiteľiek Zuzky Biščákovej a Katky Dučai.

Kvôli oslavám sme však nezabudli ani na naše tradičné aktivity – vyučovanie slovenčiny, divadlo, filmový klub a rodinné výlety. Poznate rozprávku o dievčatku Mimi? Začiatkom septembra sme si spoločne pozreli niekoľko krátkych filmových príbehov o nevidiacom dievčatku Mimi, ktorých predlohou je knižka Kataríny Kerekešovej, Kataríny Molákovej a Alexandry Salmely s názvom Mimi a Líza.

V októbri do Viedne zase po takmer dvoch rokoch pricestovalo divadlo PIKI. Naša obľúbená herečka Katka Piktrová nám s veľkou láskou prerozprávala príbeh o deviatich mesiacikoch – príbeh o tom, ako sa narodí nový človečik. Všetci v hľadisku – mamičky, detičky i oteckovia sa výborne zabávali na humorne opísanej vývojovej ceste novorodeniatka.

Aj vyučovanie slovenčiny sa vydalo na svoju novú 10-mesačnú púť od septembra do júna. Decká sa potešili, že zbadali v spolku známe tváre slovenských kamarátov, aj že im pani učiteľky pripravili zábavný a poučný vyučovací program. Všetko teda funguje výborne ako za posledných osemnásť rokov. A my sa tešíme, že pre vás môžeme zorganizovať nové zaujímavé aktivity – vianočný koncertík, rodinný výlet do Mariazellu, rodinný výlet na hrad Schallaburg, jesenný tábor a, samozrejme, aj mikulášsku besiedku – verme, že nie tak PST – potichu ako minulý rok, ale skutočne, naživo, veselo a s príchutou škorice a punču. Tešíme sa na stretnutie s Vami v našom osemnásťročnom spolku SOVA.

Elena Mandik

LETNÝ TÁBOR V ADMONTE

Leto 9. – 13. august 2021: Ešte raz, tradične, možno trochu ináč, ale samozrejme, bohovsky dobre!

Veľké stretnutie na hlavnej stanici, náskok do autobusu a hurááá do týždňa plného zábavy, zážitkov, očakávaní. Škoda, že sa na papier nadajú preniešť všetky tie videá a zvuky. Všetci

by ste sa pobavili hneď na prvej zástavke, dnes jej názov vyznieva trochu ironicky: St. Corona. Obec v Dolnom Rakúsku s letnou bobovou dráhou. Deti si to váľali kvalitnou rýchlosťou, zatiaľ čo ja som sa posúvala 1 km/hod. a možno aj menej, aj to už bol pre mňa adrenalín. Ale okolie bolo náááádherné. Musím spomenúť

hlavne kravy – sprevádzali nás vlastne všade, celý týždeň sme ich mali v zákulisí. Pásli sa alebo ležali hore na poliach, lúkach, v horách. Fakt boli krásne, také rozprávkové, a dávali akýsi pocit spokojnosti.

Príchod do Admontu má tiež zvláštne čaro. Hore na kopci zámok ukrytý v lese. Hneď ste v mysli niekde inde. Krásna panoráma a vôbec všetko nevtieravé, prirodzené, príjemné. Cítite sa tam hneď wau!

Takže po celom dni rýchla sprcha, perfektnáááá večera a zoznamovací večer na nádvorí. Každý povedal o sebe pár slov a potom rýchlo do poste. Tešili sme sa ma druhý deň. Na výnimočnú knižnicu, aká je len v Admonte. Tú by som navštevovala vždy a znova. Musíte ísť, vidieť a pochopiť. Len čo sa otvoria obrovské dvere a vojdete dnu, hneď vám naskočia zimomriavky. Aj múzeum a kláštor, a zvonenie zvonu na večernej modlitby, všetko to má svoje čaro.

Minulý rok sme mali počas tábora upršané dni, tento rok sme si užívali slnko a vodu. Objavili sme krásne prírodné kúpalisko, ako všetko v Admonte skryté medzi horami a lesmi a s kvalitne studenou vodou. Čo deťom absolútne neprekážalo. Člappkali sa tam, skákali, špliechali sa, naháňali, niektorí sa dokonca začali učiť plávať. A čo sme sa ešte naučili? Pádlovať na kajaku! Áno!!! Vo Wasserspielparku v St.Gallene. Veľký vodný svet s mnohými atrakciami, so zmrzlinou a hranolčekmi, s voľne sa pohybujuúcimi sliepками a jedným kohútom, ktorý sa tam fakt niesol tak, akoby tomu celému šéfoval.

Čo musím napísať s veľkými písmenami a extra zdôrazniť, že sme každý každučký deň chodili do dediny a späť PEŠI. Aj tí najmenší aj najstarší. Kto bol v tábore minulý rok, tak vie, o čom píšem! Poriadny stupák do kopca! Po celom dni bolo aj ťažko, ale aj veselo. Rozprávali sme sa, veľa sme sa o sebe podozvedali a na ten kopec a čas sme zabudli. Potom sme si dali zaslúženú a vždy veľmi dobrú večeru a únava nejakú stále rýchlo prešla. Nasledoval ešte večerný program. Veľkáci Miško a Adam nás napríklad pozvali na videoreferát o Slovensku, ktorý sami pripravili. Urobili to perfektne!!!

Áááá, nechýbal ani Schnitzeljagd! S baterkami v tme sme hľadali, súťažili, pretekali. Zážitkov je naozaj ešte veľa, ale ako som už písala na začiatku, škoda že v časopise nie je video, aby ste videli a počuli, ako dobre nám bolo. Veľa zažitého, veľa smiechu a žiadneho plaču za mamou. Skrátka, môžem nakresliť veľké slniečko!

Oj, skoro som zabudla na bodku za naším táborom: vodopády Myrafälle. Tá prechádzka bola naozaj balzam na dušu. Cestička lesom, ticho, iba zvuk vodopádov...

Tatiana Kaya-Dzijaková

Natália s nadšením maľuje svoje sovácke tričko

Wasserspielpark v St. Gallene

NAŠE MALÉ OBJAVITEĽSKÉ EXPEDÍCIE – ALEBO KAM AŽ SOVA DOLETÍ?

Obdobie renesancie, teda 15. a 16. storočie sa často nazýva aj obdobím objavov. Krištof Kolumbus objavil cestu do Ameriky, Vasco de Gama našiel cestu do Indie, Portugalec Cabral pristál – hoci skôr omylom – na juhoamerickom kontinente na pobreží Brazílie, Fernando Magellan a po ňom Francis Drake oboplávali zemeguľu.

My zo spolku SOVA sme sa v tomto storočí pri objavovaní zaujímavých miest sveta, samozrejme, nedostali až tak ďaleko. Napriek tomu boli naše výletné cesty po Rakúsku vždy zaujímavé a dobrodružné. Na hrade **Rosenburg** sme sa nestihli vyhýbať lietajúcim sovám, orlom, supom, ani početným májovým dažďovým kvapkám. V **Maissau** sme sa pri hľadaní ametystov takmer po koliená brodili v blate. Júnová cesta údolím **Höllental** pre nás, našťastie, nebola žiadnym peklom a aj studená Schwarza nás na našich potulkách skôr zocelila, ako odradila. A tak sme sa na jeseň vybrali na ďalšie expedície v Dolnom Rakúsku a Štajersku. V októbri sme nabrali poriadnu

Fotografie: Lubomíra Wimmer a Tatiana Kaya-Dzjaková

Ochutnávka domácich špecialít na mariazelskom trhu

rýchlosť pri jazde na bobovej dráhe v **Türnitz**. Niektorí starší cestovatelia si hladinu adrenalínu počas bobových jžd poriadne zvýšili, iní, mladší sa hnevali, keď narazili na bobovú zápchu a museli dupnúť na brzdu. Ale tak to už býva, nie všetci milujú maximálne rýchle tempo. A kde niekto brzdí, iný pridáva... Napokon sme úspešne a bez úrazov pristáli v známom rakúskom pútnickom mestečku **Mariazell**.

Vždy som nadšená, keď nám na prehlídkach pridelia snaživé sprievodkyne, ktoré svojím rozprávaním dokážu upútať všetkých. Tak to bolo aj v mariazelskej bazilike. Krôčik po krôčiku, potichučky a takmer na špičkách sme všetci nasledovali naše sprievodkyne a s úctou a záujmom sme sa posúvali v priestoroch klenotnice na prvom poschodí. Najmenšie deti vpredu, aby im nič neuniklo z výkladu sprievodkyne, mariazelskej rodáčky, a aby hneď (ako prví!) mohli zodpovedať jej otázky. Podvečer, posilnení medovníčkami, výborným obedom v JUFA Erlaufsee i mariazelským likérom, pospevujúc si slovenské ľudové pesničky, zamierili sme na Viedeň.

Ale túlavé topánky nám vydržali až do novembra. V nedeľu 7. novembra sme naše putovanie zavŕšili návštevou hradu **Schallaburg** v Dolnom Rakúsku, ktorý sa dvíha v regióne Weinviertel. História hradu začala už pred vyše 1 000 rokmi a asi pred 500 rokmi hrad zažil obdobie svojej najväčšej krásy. Hneď pri vstupe nás zaujal nádherný arkádový dvor, kde 1 600 figúr zo starej pálenej tehly terakota svedčí o tom, ako si majiteľ hradu cenil klasické sochárske a staviteľské umenie. V dnešnej dobe hrad slúži ako medzinárodné výstavné centrum. Deň našej návštevy bol posledným dňom výstavy Túžba po diaľkach. Deti hneď pri vstupe dostali základné cestovateľské vybavenie – lupy, ďalekohľady, lampy, šnúrky. Takto vyzbrojení sme sa nechali unášať do minulosti počas prehliadky výstavnými priestormi a spolu s deťmi sme obdivovali antverpský glóbus, čínske a africké masky, rôzne astronomické prístroje, ale aj zbierky motýľov či rekonštrukciu obrovského vtáka Dodo.

No, milí cestovatelia do minulosti – či viete, kto bol najznámejším slovenským cestovateľom?

Áno, bezpochyby to bol gróf Móric August Beňovský, rodák z Vrbového pri Piešťanoch, ktorý sa ako prvý Európan plavil aj po severnom Tichom oceáne. Bol to kolonizátor, objaviteľ, spisovateľ, vojak a samozvaný kráľ Madagaskaru. Tak rozmýšľam – kam sa vyberieme na ďalší spolkový výlet?

Žeby po jeho stopách? ■

Elena Mandik

Adam študuje knihu návštevníkov v klenotnici baziliky

Júlia dobýva kozmos (v Schallaburgu)

Pred mariazelskou bazilikou

Nad starodávnym sextantom

NÁVŠTEVA ZO SLOVENSKA

8. novembra 2021 naše inštitúcie navštívil predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Mgr. Milan Ján Pilip so svojou delegáciou, ktorú tvorili Ing. Janka Tömöl, Mgr. Ingrid Slaninková a Ing. Peter Sitár.

Hostitelia starosta Školského spolku Komenský Ing. Karel Hanzl a jeho zástupca Dipl. Ing. Vlado Mlynár prezentovali hosťom zo Slovenska prácu spolku s deťmi od škôlky až po maturitu. Ing. Karel Hanzl sa opätovne zmienil o tom, že slovenské úrady podporujú vzdelávanie slovenských detí v našich inštitúciách iba minimálnym finančným príspevkom. Samozrejme, že sme zaň vďační, bohužiaľ, vzhľadom na celkovú výšku nákladov je však iba symbolický.

Predseda ÚSZZ Mgr. Pilip sa veľmi zaujímal o problematiku financovania našich škôl a kládol veľmi konkrétne otázky. Prisľúbil nám pomoc nielen pri nadviazaní kontaktov na Ministerstvo školstva SR a s medzirezortnou komisiou, ale ako zdôraznil: „... aj vyššiu podporu od úradu, a to pri zabezpečovaní učebníc a ďalších pomôcok na vyučovanie slovenského jazyka.“ Zároveň prisľúbil, že sa slovenská strana bude s radosťou podieľať na jubilejných akciách Roku viedenských Čechov a Slovákov 2022. ■

Margita Jonas

Družná debata na streche školy: (zľava): Ing. Karel Hanzl, Mgr. Milan Ján Pilip a Dipl. Ing. Vlado Mlynár

S jubilejnou publikáciou 150 rokov českého školstva vo Viedni

INFORMATIONEN FÜR DIE ANMELDUNG 1.KLASSE RG INFORMÁCIE O ZÁPÍSE DO 1.TRIEDY RG

Wenn Sie Ihr Kind an unserer Schule anmelden möchten, bitte ich Sie in der Zeit von 10. bis 14.1.2022 einen Termin für die Anmeldewoche telefonisch zu vereinbaren. Pokiaľ chcete prihlásiť svoje dieťa na našu školu, prosíme vás o telefonické dohodnutie termínu v týždni od 10. do 14. januára 2022.

Direktion: Mag. Helena Huber Tel.: (0043 1) 713 31 88 – 60

Anmeldewoche/Prihlasovanie je v týždni

14. – 18. 2. 2022 Schützengasse 31, 8:00 – 16:00

Zur Anmeldung nehmen Sie bitte Ihr Kind mit!
Na zápis privedte so sebou aj vaše dieťa!

Bitte mitzubringen sind / prosíme, prineste so sebou:

1. Anmeldung/prihlášku
2. Schulnachricht 4.VS (Original)/školskú správu 4.VS – originál
3. Meldezettel
4. Geburtsurkunde/rodný list
5. Staatsbürgerschaftsnachweis/potvrdenie o štátnom občianstve
6. Taufschein/krstný list
7. 1 Foto (für Schülerausweis)/ 1 fotografiu na školský preukaz
8. Vereinbarung + 70,- Euro Kautio/zmluvu so zriaďovateľom + 70,- eur kauciu
9. Anmeldung Nachmittagsbetreuung/prihlášku do družiny
10. Erhebungsblatt (erhalten sie in der Schule)/štatistický list (dostanete v škole)

Foto: Andrea Peller

Mein süßes Geheimnis

Renata Buczolic ergänzt, die bereits in ihrer Jugend erfolgreich an Poesie-Wettbewerben in der Slowakei teilgenommen hat. Im Wettbewerb *Bibliothek der deutschsprachigen Gedichte* landeten ihre Gedichte bereits zwei Mal unter den Top 100 von über 10.000 eingereichten Texten. In ihren Werken widmet sie sich zwischenmenschlichen Beziehungen, wobei sie feinfühlig ins Innenleben der Frau und ihre Gefühle eintaucht.

(S. 4) Alexander Dubček: Am Donnerstag, 16. September 2021, wurde im Wiener Rathaus eine Gedenkfeier anlässlich des 100. Geburtstages des slowakischen Politikers und des Gesichts des „Sozialismus mit menschlichem Antlitz“ Alexander Dubček abgehalten. Dabei handelte es sich nicht um einen

Foto: Tomáš Bokor/MZVEZ SR

bloßen Akt der Förmlichkeit, sondern eher um sehr persönliche Erinnerungen an einen Menschen, dessen Botschaft auch in der heutigen Zeit relevant ist. In seiner Ansprache verriet der Wiener Bürgermeister Michael Ludwig, dass er es zu seiner Aufgabe gemacht hatte, einen Platz oder eine Straße zu finden, die einen neuen Namen erhalten soll – nach Dubček. Für den Außenminister der Slowakischen Republik Ivan Korčok war es wichtig, einer der bedeutendsten slowakischen Persönlichkeiten nicht nur in der Heimat zu huldigen, sondern auch im Ausland – in Österreich, wo seine Botschaft weiterhin viele Anhänger hat. Heutzutage besteht Politik vielmehr darin, diejenigen anzugreifen, die anderer Meinung sind – ohne jeglicher Grenzen der Menschlichkeit. Gerade aus diesem Grund nehmen wir Dubčeks Botschaft mit Hochachtung, Stolz und Dankbarkeit wahr.

Foto: Ingrid Fux

(S. 5) Edita Gruberová – die Königin der Koloratur: Die ganze Welt und insbesondere die Kulturszene wurden von der traurigen Nachricht betrübt, dass uns am 18. Oktober dieses Jahres die „Königin Belcanta“ Edita Gruberová, gebürtig aus Bratislava, im Alter von 74 Jahren verlassen hat. Während ihres fast 50-jährigen künstlerischen Wirkens war sie regelmäßig zu Gast in so gut wie allen Opernhäusern der Welt, von der Metropolitan Opera in New York, La Scala Milano, Covent Garden London, bis hin zu Opera National de Paris, Deutsche Oper Berlin und viele mehr. Als Königin der Nacht in Mozarts

Foto: Helmut Lackinger

(S. 6-7) Zdenka Becker (* 1951) ist eine slowakisch-österreichische Schriftstellerin. Sie wurde in Tschechien geboren und ihre Kindheit verbrachte sie in Bratislava. Im Jahr 1975 übersiedelte sie nach der Heirat mit dem Österreicher Leo Becker nach Österreich. 1986 begann sie auch, auf Deutsch zu schreiben. Von 1988 bis 1990 besuchte sie das Dolmetschereinstüt in Wien. Seit 1983 lebt sie mit ihrer Familie in St. Pölten-Radlberg. Ihre Werke wurden ins Slowakische, Tschechische, Englische, Französische, Niederländische, Italienische, Rumänische, Spanische, Persische, Hindi, Panjabi, Urdu, Telugu und Mandarin übersetzt. Zdenka Becker übersetzt aus

Zauberflöte war sie jahrzehntelang ohnegleichen. Ihr hohes F faszinierte hunderttausende Bewunderer und ihr einzigartiges Talent inspirierte eine Vielzahl von Opernregisseuren dazu, sie in wenig gespielten Opern für anspruchsvolle Gesangsparte einzusetzen, die sie mühelos meisterte.

dem Slowakischen, Tschechischen und Russischen ins Deutsche und aus dem Deutschen ins Slowakische. Sie spricht fünf Sprachen, in denen sie auch denkt und träumt. In ihrem Dasein fühlt sie sich als Slowakin, Österreicherin, Europäerin und Weltbürgerin. Mehr auf: www.zdenkabecker.at (Quelle: Wikipedia)

(S. 10-11) Dubsy-Zimmer: Anfang des 18. Jahrhunderts wurden Porzellanzimmer zum Modetrend schlechthin. Das Dubsy-Zimmer ist eines der ersten Zimmer, die mit europäischen Porzellan ausgestattet wurden. Graf Jozef Czobor von Szent-Mihály hatte das Kabinett für sein Schloss in Holitsch (Holíč) in Auftrag gegeben. Seine exzentrischen Ideen sowie Spiel-sucht trieben den Grafen jedoch fast in den Ruin, weshalb er damit begann, seinen Besitz zu verkaufen. Das Schloss in Holitsch wurde 1736 von Franz Stephan von Lothringen, dem Ehegatten von Maria Theresia, erworben. Das Schloss wurde mitsamt der Einrichtung übergeben – nur ein einziges Zimmer war leer: das Porzellankabinett. Dieses wurde zuvor von der Mutter des Grafen, Fürstin von Liechtenstein, erworben und in ihr Palais in Brünn übersiedelt. Später ging das Porzellanzimmer in den Besitz der Familie Piatl über. Der Name Dubsy hängt mit der Hochzeit von Emanuela Piatl mit Franz Dubsy von Trebomyslic zusammen. Im Jahr 1912 verkaufte

Foto: © Joe Coscia, Jr./MAK

Porzellankamin im Dubsy-Zimmer

Albrecht Dubsy das Porzellanzimmer an das k.k. Österreichische Museum für Kunst und Industrie (das heutige MAK) in Wien. Heute stellt das Porzellanzimmer einen der bedeutendsten Bestandteile der ständigen Ausstellung des Museums dar.

(S. 14-15) Irena Blühová (1904-1991) war die erste international anerkannte slowakische Fotografin, Vertreterin der modernen Avantgarde, Studentin am berühmten Bauhaus und Autorin des ersten von einer Frau fotografierten männlichen Akts. Wie sie selbst sagte: „*Mein ganzes Leben lang war Fotografie meine große Liebe. Es ist eine Kunst, an die ich glaube. Eine einzige Fotografie sagt mehr als tausend Worte. Ich bin so sehr damit verbunden, dass ich heute gar nicht anders denken kann, als durch die Aufnahmen eines Fotoapparats.*“ Ihre Fotografien finden sich in Sammlungen von Galerien in

Foto: Ingrid Žalneva

Kloster Santo Toribio de Liébana

land führt, befinden. Weiters finden sich hier unfassbare Naturhöhlen sowie Höhlen mit Steinzeitmalereien, wunderschöne Strände, typische Fischerdörfer, malerische Gebirgslandschaften und imposante Felsmassive des Nationalparks Picos de Europa.

(S. 24-25) Franz Schubert in Zelis und auf Schloss Atzenbrugg: der Komponist Franz Schubert war zwei Mal in Zelis (heute Želiezovce in der Slowakei) zu Gast, um die zwei Töchter des Grafen Johann Carl Esterházy de Galantha im Klavierspiel zu unterrichten. In der Nähe des Guts befindet sich das sogenannte „Eulen-Schlösschen“, welches Zeuge einer jungen Liebe wurde, die zwischen Lehrer und Schülerin – der Tochter des Grafen Caroline – entflammte.

Franz Schubert ließ sich auch gerne von seinen Freunden umgeben, unter denen sich viele berühmte Namen wiederfinden, z.B. die Maler Leopold Kupelwieser und Moritz von Schwind, Dichter und Texter Franz von Schober und weitere. Schubert verbrachte die Sommermonate der Jahre 1820-1823 in Gesellschaft seiner Freunde auf Schloss Atzenbrugg in Niederösterreich. Heute befindet sich hier ein Museum, welches sowohl die musikalischen Werke als auch die Persönlichkeit des Komponisten sowie seine Freunde näher bringt.

Foto: Ingrid Fux

Schloss Atzenbrugg

(S. 30-31) Waldviertel: Im Norden des Waldviertels war einst die Stadt Kienau. Reiche Bürger lebten dort in Saus und Braus, Arbeiter und kleine Bauern wurden ausgebeutet. Drei älteste Männer machten sich auf dem Weg zum Berg Nebelstein. Bei den Felsen „Drei Riesen“ riefen sie dreimal Heman! Tatsächlich erschien ein Riese und sagte: „Geht zurück, warnt die Ratsherren! Wenn sich nichts ändert, werde ich die Geizhalse bestrafen.“ Die Männer wurden zu Hause von den Ratsherren verhöhnt, so gingen sie mit anderen braven Bürgern weg. Ein Gewitter und Erdbeben versenkten die Stadt und ein Moor breitete sich über sie aus. So soll laut einer Sage das heilende Hochmoor in der Xundheitswelt zwischen Mandelstein und Nebelstein entstanden sein. Patienten und Touristen im Bad Harbach schätzen auch die traditionellen Waldviertel Kartoffelknödel oder Mohnzulte, die aus BIO-Produkten von nahen Bauernhöfen zubereitet sind. Nach dem Abfischen kommt auch Waldviertel Karpfen als Markenware auf den Tisch.

Verarbeitet von: Katarína Žalneva

Foto: Jana Gregor-Rogler

Pfarrkirche Harbach

Foto: webumenia.sk

Tabaktrocknung, 1936

der Slowakei, aber auch in Berlin, Dessau, Weimar, Leipzig, Wroclaw oder den USA. Eine ihrer sozialen Fotografien tauchte zudem in der repräsentativen Enzyklopädie mit Werken von 5.000 Fotografen, Erfindern, Historikern und allen, die die Welt der Fotografie beeinflusst haben, auf.

Foto: Archiv NEHERA

(S. 16-17) NEHERA – die Schönheit der Einfachheit: Nehera ist eine weltbekannte Modemarke, die in der Slowakei hergestellt wird. Dieses Jahr eröffnete sie ihren ersten Flagship-Store in Wien. Entsprechend ihrer Philosophie – soweit wie möglich das Heimatland zu unterstützen – wurden zur Anfertigung der Kollektionen slowakische und tschechische Werkstätten engagiert. Der Sitz sowie das Kreativ-Studio befinden sich weiterhin in Bratislava, wobei sich statt einem einzelnen Kreativ-Direktor ein ganzes Team aus den verschiedensten Ländern der Welt an den Kreationen beteiligt. Bei ihrer Arbeit legen sie Wert

aufs Detail, überzeitliches Design und einzigartige Figuren. Jede Kollektion von Nehera zeichnet sich aus durch qualitätsvolle Materialien, asymmetrische Schnitte und eine großteils monochromatische farbliche Ausgestaltung. Der Modemarke gelang es in den letzten Jahren, mit über 100 Einzelhändlern in den USA, der Schweiz, Südkorea, Japan sowie China in Zusammenarbeit zu gehen. Ihre Modelle begeisterten viele Weltberühmtheiten; Nehera wird etwa von der slowakischen Präsidentin sowie Schauspielerinnen wie Marion Cotillard, Tilda Swinton, Alicia Vikander oder Isabelle Huppert getragen.

(S. 20-22) Kantabrien – ein kleines Land voller großer Überraschungen: Kantabrien ist die zweitkleinste der 17 autonomen Gemeinschaften in Spanien; sie liegt im Norden des Landes an der Bucht von Biscay. Obwohl es sich um ein kleines Gebiet handelt, überrascht Kantabrien mit seiner Vielfältigkeit. Hier findet man kleine Städte mit bemerkenswerter Geschichte, alte Kirchen und Kathedralen, die sich entlang des nördlichen Jakobswegs und seinem Seitenweg Camino Lebaniego, welcher ins Innen-

Kvetoslava Michalíková

MOJA CESTA ZA FILMOM

Filmy ma bavili už od detstva. Dokonca som si robila aj výpisky z filmov, seriálov alebo kníh a vždy som snívala, že raz budem súčasťou filmu, resp. filmového štábu, napríklad ako scenáristka. Lenže realita bola iná. Nakoľko pochádzam z nie dobre finančne situovanej rodiny, nemohla som si dovoliť zaplatiť žiadne kurzy a na umeleckú školu som mohla zabudnúť.

Jednou z podmienok prijatia na umeleckú školu bolo vedieť hrať aspoň na jeden hudobný nástroj. To som nevedela, nakoniec som vyštudovala strednú obchodnú školu a teraz vďaka tomu pracujem v účtovníckej oblasti vo Viedni. Začiatky neboli ľahké, ale pomohol mi môj terajší priateľ Jozef z Oravy.

Kurzy a workshopy

Pred tým, ako som v roku 2011 zakotvila v Rakúsku, niekoľko rokov som cestovala po svete a skúšala svoje šťastie aj v Nemecku, Anglicku a Švajčiarsku. Bola som v nejednej filmovej agentúre na Slovensku i vo svete, vyhodila som i nemalé peniaze na zápisné, fotky a pod. Všetko bezúspešne! No nevzdávala som sa. V roku 2005/06 som navštevovala Filmovú školu I., II. v Bratislave. Učili nás všetko o filme – herectvo, réžiu, svetlá, kameru... Mali sme aj hodinu o dokumente, ako hosť prišiel Pavol Barabáš, premietol nám svoj film a potom sme sa rozprávali o tom, ako on točí dokumenty. Na tejto škole som sa zoznámila s amatérskymi filmármi z Pezinka, ktorým som neskôr vypomáhala na Zombie horore SZM. Po návrate zo Švajčiarska som sa mihla ako komparzistka v publiku v jednom z dielov úspešnej televíznej relácie Súdna sieň, aj keď som vôbec netušila, o čo v príslušnom súdnom spore ide. Počas môjho pobytu na Slovensku som účinkovala aj v relácii Kto šetrí, má za 3. Svojich ambícií som sa nevzdala ani v Rakúsku. Vďaka novinám HEUTE som sa dozvedela o castingu do jedného filmu. Išla som naň a vďaka tomu som sa dostala do rakúskej komparzovej agentúry EXTRAS, odkiaľ som potom dostávala rôzne ponuky do filmových komparzov. Účinkovala som už napríklad v seriáloch Tatort alebo Schnell ermittelt – ako policajka alebo fotografka. Na krk mi zavesili fotoaparát, nabehla som na miesto činu a vypytovala sa svedkov, čo sa stalo. Alebo ako Turkyňa so šatkou na hlave, všetci si mysleli, že naozaj pochádzam z Turecka.

V komparze

Tak sa mi konečne splnil sen! Hrala som síce len komparz, ale bola som súčasťou filmu! Navyše vďaka tomuto účinkovaniu som sa stretla i so známymi hercami, napr. s Tobiasom Morettim, ktorého poznáme hlavne z seriálu

Spomienka na stretnutie s Vladimírom Furdíkom

Komisár Rex. Prihlásila som sa aj do relácie Uhádni môj vek, ktorá sa točila na Kolibe v Bratislave. Dvaja mladí súťažiaci dostávali rôzne otázky, podľa ktorých mali určiť môj vek, ale ani na jednu otázku neodpovedali správne a kvôli tomu zo súťaže vypadli. Vždy mi totiž hádali menej rokov, než mám!

Potom ma vybrali aj do seriálu Policajti v akcii, do epizódy Dievča na strome. To dievča bolo akože moja dcéra, dostala v škole trojku, bála sa, že ju otec (akože môj manžel) zbije, tak vyliezla na strom. Pri zásahu policajnej hliadky vyšlo najavo, že môj muž je alkoholik a že u nás dochádza k domácejmu násiliu. Tak ma napokon presvedčili, aby som podala trestné oznámenie, a muž bol predbežne vykázaný z nášho bytu. Už to najmenej päťkrát reprízovali, vždy sa nájde niekto z mojich známych, čo mi potom zavolá, že ma videl v televízii. Účinkovanie vo filmoch a seriáloch ma začalo čoraz viac baviť, a tak som si spravila aj viacero hereckých kurzov vo Viedni a v Bratislave, napríklad workshop herectva, dabingu, improvizá-

cie a pod. Tento rok som sa úspešne dostala do komparzu vo Viedenskej štátnej opere do predstavenia Die Entführung aus dem Serail od W.A. Mozarta, kde som hrala jednu z moslimských žien, ale našťastie som nemusela spievať, lebo na to kurz nemám. Samozrejme, že túžim aj po väčších rolách. Preto mám teraz filmového coucha z Nemecka Stefana Woelka, ktorý mi dáva rady a tipy, ako sa presadiť vo svete ozajstného filmu. Verím, že ma to posunie ďalej.

Nezabudnuteľné stretnutie s Arniem

Ako nadšená filmová fanúšička som už viackrát navštívila Hollywood, v Los Angeles som si bola pozrieť štúdiá a filmové školy. Mojm idiom je Arnold Schwarzenegger, Terminátor 2: Deň zúctovania je môj najobľúbenejší film, preto sledujem rôzne jeho stránky. Tak som sa dozvedela, že bude vystupovať na Champion Tour v Berlíne. Kúpila som si lístok (50€) a ďalších 350€ som si priplatila za to, že som sa na pár sekúnd mohla s Arniem stretnúť, stisnúť si s ním ruku a nechať sa odfotiť profesionálnym fotografom. Ak by som zaplatila viac, mohla by som sa s ním aj rozprávať alebo získať podpis... Ale aj toto krátke stretnutie bolo pre mňa nezabudnuteľným zážitkom. V Bratislave som zas mala možnosť stretnúť sa s Vladimírom Furdíkom – Night Kingom zo seriálu GOT, Jurajom Kukurom i ďalšími hereckými osobnosťami. Do Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku chodím tiež rada na filmové predstavenia a teším sa, keď do spolku spolu s filmom zavítajú aj jeho tvorcovia a my diváci sa tak môžeme dozvedieť viac zo zákulisia nakrúcania, ako aj iné zaujímavosti z hereckej, režisérskej či kameramanskej práce. Na záver by som chcela odkázať čitateľom, že treba ísť za svojimi snami, ale treba pritom zostať aj pevne nohami na zemi. ■

Kvetka so svojím idolom Arniem

EDITH VEITH:

Na Božie narodenie moja mama vždy pekla hus s knedľou a červenou kapustou. Tento zvyk som preniesla aj do svojej domácnosti, aj tu vo Viedni. 25. decembra sa poschádza celá naša rodina, mám už päť vnúchat a jednu pravnučku!, po spoločnej modlitbe a zaspievaní vianočnej piesne Tichá noc si dáme najprv oblátky s medom. Potom nasleduje polievka – vývar z husacích drobkov, do ktorého pridávam aj krídla a koreňovú zeleninu. A potom si v sviatočnej atmosfére vychutnáme pečenú hus, ktorú pripravujem rovnakým spôsobom ako kačku.

PEČENÁ KAČKA S ČERVENOU KAPUSTOU

Postup: Z kačky vyberieme vnútornosti, zvnútra ju potrieme majoránkou a zvonka aj zvnútra soľou. Do vnútra vložíme jablko, zvrchu posypeme zmesou korenia a obložíme rozmarínom. Kačku položíme chrbtom dolu do pekáča bez vody, zakryjeme (ak nemáme pekáč s pokrývkou, použijemelobal) a vložíme do rúry vyhriatej na 175°C. Po 10 minútach stiahneme na 150 – 160°C. Keď kačka vypustí masť, prevrátíme ju, aby prsia a stehno boli v masť. Doba pečenia kačky aj husi závisí od veľkosti, na 1 kg treba počítať 1 hodinu pečenia (kačku pečieme ešte o trochu dlhšie než hus). Asi polhodinu pred dokončením zlejeme masť do hrnčeka, v pekáči necháme len trochu, aby kačka neprihorela. Kačku otočíme a chrbát potrieme medom, pečieme 10 – 15 minút. Potom opäť kačku prevrátíme, potrieme medom, teplotu zvýšime na 175°C a pečieme ešte 15 minút. Kapustu nakrájame na rezance. V hrnci skaramalizujeme cukor, pridáme na kocky pokrájanú cibuľu a smažíme, kým cibuľa nezhnedne. Potom prilejeme olej (zmes sa zhrčkávie, ale po pridaní kapusty sa hrčky rozpustia), postupne pridávame pokrájanú kapustu, ochutíme soľou, zeleninovou bujónovou kockou, prípadne vegetou a dusíme do mäkka. Podľa chuti pridáme ocot, prípadne aj nastrohané jablko. Podľa potreby podlejeme trochu vody. Keď je kapusta mäkká, vmiešame 1 – 2 PL múky a trochu vody, zamiešame a krátko povaríme. Zopakujeme ešte dva- alebo trikrát. Na záver kapustu dochutíme podľa chuti octom alebo cukrom. Upečenú kačku podávame s knedľou, kapustou a brusnicami.

POTREBUJEME:

1 kačku (2,5 kg) alebo hus
½ jablka alebo pomaranča
majoránku, soľ
zmes korenia na pečené kura
2 – 3 vetvičky rozmarínu

Na kapustu:

1 červenú kapustu
3 – 4 PL cukru
1 väčšiu cibuľu
3 PL oleja
1 kocku zeleninového bujónu
hladkú múku
ocot

MEDOVNÍČKY

Postup: Múku a cukor dobre preosejeme, vmiešame korenie, pridáme maslo, med a vajcia a vypracujeme hladké cesto. Cesto zabalíme do potravinárskej fólie, prikryjeme obrúskom a necháme cca 12 hodín odpočívať v chladničke. Takto zabalené vydrží v chladničke až 2 – 3 týždne. Cesto rozvalkáme na hrúbku 2 – 3 mm, vykrajujeme rôzne tvary, ktoré ukladáme na vymastený alebo papierom vystlaný plech. Pečieme pri 200°C asi 7 minút. Upečené potrieme rozšľahaným vajcom a ozdobíme bielkovou polevou, ktorú si pripravíme tak, že bielok šľaháme s cukrom cca 15 minút.

POTREBUJEME:

Na cesto:
1 kg hladkej múky
300 g práškového cukru
3,5 KL (kávová lyžička) sódy
bikarbóny
3 KL mletej škorice
3 KL medovníkového korenia

Všetko dobre preosejeme, zmiešame a pridáme:
150 g roztopeného (nie teplého) masla
250 g zohriateho, dobre tečúceho medu
5 vajec

Na polevu:

1 bielok
120 – 140 g niekoľkokrát preosiateho práškového cukru

DOBRÚ
CHUŤ!

V spolkových priestoroch to niekedy veľmi pekne vonia po čerstvých medovníčkoch. Napríklad keď SOVA pre deti hrá rozprávku o medovníkovom domčeku, alebo keď si deti na hodinách slovenčiny rozprávajú o blížiacich sa Vianociach a vianočných zvykoch. S veľkou chuťou si potom ozdobia medovníčky, ktoré pre ne pečie Cilka Kersch. So svojím receptom sa podelila aj s čitateľmi Pohľadov.

Spracovala: Ingrid Žalneva

PF 2022

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKÉHO
KULTÚRNEHO SPOLKU

V NOVOM ROKU 2022 VÁM PRAJEME PEVNÉ ZDRAVIE A TEŠÍME SA NA NOVÉ STRETNUTIA!

NEHERA

**NEHERA - DIE LOKALE MODEMARKE, DIE FÜR GERADLINIGKEIT, HÖCHSTE
HANDWERKSKUNST SOWIE TRAGBARE, EHRliche UND UNAUFDRINGLICHE MODE STEHT**
Flagshipstore Bauernmarkt 8, 1010 Wien

**ROZHlasOVÉ A TELEVÍZNE
VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU**

[http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/
stories/topstory/](http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/)

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny
sa vysiela dvojtyždne, v pondelok 21.40
– 22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu
v mesiacoch február, apríl, jún, august,
október a december
o 13.05 na ORF2 Wien

**Rímskokatolícke bohoslužby
v slovenskom jazyku**

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche
Jacquingasse 53, 1030 Wien

**REDAKČNÁ UZÁVIERKA
ČÍSLA 1/2022 JE 31. JANUÁRA 2022**

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11,
1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@slovaci.at
sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
Otto Bauer Gasse 23/11.
1060 Wien

**Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt**

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die
Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:

- do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
- do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
- S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
- 1/8 A4 € 10,-
- 1/4 A4 strany € 15,-
- 1/2 A4 strany € 20,-
- A4 strana € 40,-
- + 50% príplatok za farebnú stranu